

Feltrapport nr. 23

"Geo-Ark 2003"

Arkæologisk Berejsningen af: Wollaston Forland,
Nordlige Clavering Ø, Sydspidsen af Kuhn Ø

Mikkel Sørensen & Claus Andreasen
Sila, Nationalmuseets Center for Grønlandsforskning
Grønlands Nationalmuseum og Arkiv,

Indledning

I sommeren 2003, fra den 20/7 til den 18/8, gennemførte den tværvideenskabelige ekspedition "Geo-Ark 2003" (arkæologi og geografi) den første systematiske arkæologiske berejsning kombineret med geografiske undersøgelser af Wollaston Forland og Tyroler Fjord.

Ekspeditionen skal ses som en fortsættelse af det initiativ, som Det Kongelige Danske Geografiske Selskab gennemførte i 2001, hvor en ekspedition undersøgte verdens nordligste boplads, Adam C. Knuth Site i Frigg Fjord, samt det omkringliggende landskab i det nordligste Peary Land (projekt "Midgaard 2001", (Jensen og Pedersen 2003).

Det arkæologisk-geografiske projekt i 2003 blev døbt: *"Kyst, menneske og miljø i Nordøstgrønland - En arkæologisk-geografisk undersøgelse af mennesket og dets omgivelser igennem 4.500 år på Clavering Ø og Wollaston Forland"*.

Målsætningen med "Geo-Ark 2003" var at starte en diakron (2.400 BC – 1800 AD) analyse af den eskimoiske bosætning, levevilkår, miljø og miljøforandringer i et østgrønlandsk kystlandskab. Desuden ønskes "fangstmandskulturen" (1900-1960 AD), og specielt de anlæg som knytter sig til denne, registreret og monitoreret. Projektet skal ses som begyndelsen til, ved en samlet kampagne i løbet af det næste årti, at få rekonstrueret de arkæologisk (og specielt palæoeskimoiske) ukendte kyststrækninger mellem Wollaston Forland og Scoresby Land.

Projektet i 2003 var økonomisk og fagligt et samarbejde mellem Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, SILA- Nationalmuseets Center for Grønlandsforskning og Geografisk Institut, Københavns Universitet.

Deltagere i "Geo-Ark 2003" var:

Henrik Sulsbrück Møller (HSM), cand.scient; ph.d.-studerende; Institut for Geografi, Københavns Universitet

Bjarne Holm Jakobsen (BHJ), lic. scient, lektor; institutleder ved Geografisk Institut

Claus Andreasen (CA), mag. art.; arkæolog, museumsinspektør ved Grønlands Nationalmuseum og Arkiv

Mikkel Sørensen (MS), cand. mag, ph.d.-studerende ved Sila, Nationalmuseets Center for Grønlandsforskning.

Morten Rasch (MR), cand.scient., stationsleder for ZERO

Arkæologien

Kyststrækninger på ca. 250 km blev undersøgt ved rekonstruering fra båd og til fods. I alt blev 270 anlægsnumre med tilhørende beskrivelse nedskrevet, flere af disse numre udgør anlægsområder med flere regulære anlæg.

De arkæologiske formål var så vidt muligt at registrere samtlige historiske og forhistoriske anlæg i området således, at man i store træk kender områdets kulturhistorie. Dermed kan man fremover planlægge en specifik arkæologisk indsats samt trække på data fra berejsningen ved analyser af Grønlands forhistorie. Karteringen skulle give mulighed for at foretage foreløbige analyser af bosættelsesmønstrene i de to store fjordsystemer syd og nord for Wollaston Forland samt lægge fundamentet for en mere uddybende udforskning af udvalgte arkæologisk-geografiske problemstillinger.

Arkæologisk set er området spændende, fordi det rummer vigtige oplysninger om de palæoeskimoiske indvandring til Grønland: hvor langt ned i Østgrønland kom Independence I og hvor langt op langs Østgrønlands kyst kom Saqqaq? Det er begge spørgsmål som skal løses ud fra de data en berejsning af området mellem Shannon og Kong Oscars Fjord kan give. Et andet af vores kernespørgsmål inden afrejsen var: hvor langt sydover kom Independence II kulturen i forhold til Grønlandsk Dorset? Dette spørgsmål er dog siden blevet løst ved skrivebordet, idet en sammenligning af inventarer og teknologi fra henholdsvis Independence II og Grønlandsk Dorset viser, at disse to komplekser er identiske. En af konsekvenserne af denne opdagelse vil i nedenstående rapport være at benævne dette kompleks Independence II/Grønlandsk Dorset. En anden er, at problemstillingen om indvandringsvejen i Dorsetperioden må revurderes, da komplekset findes både syd og nord for Wollaston området. Denne revurdering ligger imidlertid uden for denne afrapporterings emne.

De specifikke problemstillinger som ønskedes undersøgt var at :

- a) Belyse kystlinjernes udformning og deres betydning for adgangen til de marine ressourcer i Holocen tid.
- b) Belyse de humane strategier for valg af bopladsområder i de kulturhistoriske perioder, især i forhold til landskabet og ressourcerne i regionalområdet.
- c) Belyse boligernes udformning og bopladsernes interne struktur i de kulturhistoriske perioder.
- d) Belyse de råstoffer, der er brugt ved fremstillingen af redskaber i de forskellige kulturer. Specielt ønskes undersøgt; proveniens af det litiske råstof, nye råmaterialelokaliteter, samt Thule-kulturens litiske teknologi ved brug af skifer og basalt.
- e) Belyse den kulturhistoriske kronologi ved, kulstof 14-analyse, typologiske analyser af redskabsinventarer samt analyser af bopladser i forhold til landhævningen i området.
- f) Belyse indvandringen til Østgrønland.

En analyse af bosættelsen i forhold til det naturlige miljø og ressourcerne kan vise, hvordan de forskellige kulturgrupper lokalt har færdedes i landskabet og hvilken økonomi, der har præget disse grupper. Da området mellem Shannon og Scoresby Sund ikke tidligere har været genstand for en systematisk, arkæologisk registrering og berejsning, hvad angår den palæoeskimoiske bosættelse, var et af ekspeditionens arkæologiske hovedformål at lukke noget af dette hul.

Det geografiske formål med ekspeditionen var at indsamle data til at foretage analyser af landskabets og miljøets udvikling i Holocæn tid, dvs. primært at foretage analyser af klima- og havniveau ændringer i det lokale Wollaston Forland område samt at belyse klimaudviklingen gennem boringer i søer med en formodet lang tidsdybde.

De geografiske og de arkæologiske undersøgelser analyserede således primært den forhistoriske bosættelse samt de Holocæne ændringer i naturforholdene, som fandt sted i området. Herved bliver det muligt at belyse de naturlige betingelser for den humane bosættelse og tegne en skitse til en samlet kultur- og naturhistorisk udvikling for Wollaston Forland.

Det skal understreges at denne rapport er en redegørelse for de arkæologiske resultater, som sammen med den geografiske rapport kan danne grundlag for en samlet videnskabelig publikation.

Kort over områderne Wollaston Forland og Clavering Ø

Finansiering

Ekspeditionen blev finansieret af; 1) det Kongelige Danske Geografiske Selskab (rejse og ophold i Wollastonområdet) 2) Sila, Nationalmuseets Center for Grønlandsforskning (løn MS), 3 Geografisk Institut, København (løn HS og BHJ), 4) Grønlands Nationalmuseum og Arkiv (løn CA). Desuden blev der af Kongelig Dansk Geografisk Selskab rejst yderligere en måneds løn til Mikkel Sørensen til klargøring af det arkæologiske kortmateriale, fremstilling af tegninger samt skrivning af den arkæologiske rapport.

Tidligere rekognosceringer i Wollaston Forland området

I 1926 udforskede "The Cambridge East Greenland Expedition" kysten fra Bass Rock til Trail Ø (Johnson and Wordie 1933). Johnson foretog systematiske arkæologiske undersøgelser af de ydre kyststrækninger i området og registrerede i alt 68 vinterhuse, over 200 teltringe samt 12 grave langs hele kyststrækningen.

Fangstmænd på Østgrønland og også i Wollaston Forland området har lejlighedsvis undersøgt og udgravet eskimoiske anlæg, f.eks. i Tyroler Fjord, hvor seks Thule-eskimoiske ruiner blev undersøgt (Giæver 1930):128). Der er primært tale om uprofessionelle roderier/udgravninger i Thule-eskimoiske vinterhuse.

Helge Larsen (1934:8) rekognoscerede Wollaston Forland i foråret 1932 med hundeslæde for at udvælge en lokalitet til arkæologisk undersøgelse i forbindelse med Lauge Koch's "Treårsekspeditionen til Christian den X's Land". Han valgte at foretage sine udgravninger på Clavering Ø i Dødemandsbugten og koncentrerede sig naturligt nok om Thule kultur, idet de palæoeskimoiske kulturer på daværende tidspunkt ikke var erkendt.

Larsen nævner desuden, at der er foretaget yderligere rekognosceringer nord for Clavering Ø (Wollaston Forland), men der foreligger ikke nærmere oplysninger om resultaterne (Larsen 1934):9).

I 1946 publicerede P.V. Glob en oversigt over kendte bopladser i Nordøstgrønland (Glob 1946).

Eigil Knuth gjorde Zackenberg til base for "Dansk Pearyland Ekspedition". Han foretog opsamlinger af palæoeskimoiske genstande på strandterrasserne vest Zackenberg Elv fra 1947-51 (Nationalmuseet nr.: L1.6667-L1.6704). Det er nogle af de første fund fra det komplekse, Knuth senere erkender og navngiver som "Independence I kulturen" (Grønnow and Fog Jensen 2003):19; (Knuth 1952):31, fig. 14).

Meldgaard og Bandi foretog udgravninger ved Kap Arnakke og Kap Mary på østkysten af Clavering Ø, inden de udgravede Thule bopladser i Dødemandsbugten i 1948. Meldgaard og Bandi nåede ikke ind i Young Sund og op til Wollaston Forland (Bandi and Meldgaard 1952).

I 1975 rekognoscerede arkæologen S.H. Andersen ved Revet i Rudi Bugt, kysten mellem Zackenberg og Daneborg, sydøstkysten af Wollaston Forland op til Kap Borlase Warren samt nordøst- og østkysten af Clavering Ø ved munden af Young Sund. Der blev især registreret anlæg fra Thule kultur og gjort fund fra palæoeskimoisk kultur. De hjemtagne fund er overdraget til Grønlands Nationalmuseum og Arkiv (Andersen 1975).

Sportsmand og Arkitekt John Andersen har gennemsejlet yderkystområderne i Wollastonområdet i kajak og har derved foretaget flere arkæologiske observationer (Andersen 1984).

Rob David sammenfattede i 1995 (David 1995) en række iagttagelser, han havde gjort i området vedr. Thule-kulturens såkaldte ”legehuse” eller ”mosaikhuse”. Artiklen byggede dels på egne iagttagelser som leder af en række turist-/sports-ekspeditioner til området og dels på litteraturen.

I 2002 foretog sportsekspeditionen ”Arcturus” en omfattende arkæologisk registrering af Thule-kulturens bosættelse på det nordvestlige Wollaston Forland fra Lindeman Fjord til Kap Schumacher (Stenico and Woolmore 2002).

Forløb

Der rejstes over Island med overnatning i Akureyri, mellemlanding og flyskift til Twin Otter i Mestersvig, derfra til Zackenberg (ZERO) hvor vi samme dag provianterede og blev fløjet videre til Slettedalen i Lindeman Fjord. I Slettedalen startede rekognosceringen. Efter 3 dage flyttede vi med gummibåden basislejren til Kap Schumacher, hvorefter dette område samt den foranliggende ø: ”Schumacher Ø” (uautoriseret stednavn), vestlige side af Albrecht Bugt, Kuhn Øs sydspids samt op til Lakseelven på Thomas Thomsen Land blev rekognosceret.

Under returflytning til landingsbanen i Slettedalen blev hele kysten fra Kap Schumacher til Slettedalen gennemvandet uden resultater.

Fra landingsbanen flyttede vi med TWO til Daneborg, hvorfra vi sejlede basislejren til Grønlænderhuset sydvest for fangststationen Herschelhus.

Fra denne basislejr blev kysten fra Kap Berghaus til Grønlænderhuset rekognosceret ved at sejle ud til Kap Berghaus, dele os i to hold samt rekognoscere tilbage mod Grønlænderhuset. Strandterrasserne mellem elvene på denne del af kysten kunne bedst nås med båd. Kap Borlase Warren og Sandøen blev rekognosceret til fods efter bådtransport. Derefter flyttedes basen tilbage til Daneborg Vejrstation, hvorfra Henning Elv og Grønnedal på Clavering Ø blev rekognosceret efter bådtransport.

Basalt Ø og Basalt Næs rekognosceredes ved landgang på vej ind gennem Young Sund til Zackenberg med båd. Ved Zackenberg havde vi kortvarigt base for at rekognoscere ved munden af Zackenberg Elv og fangststationen Zackenberg. På den sidste del af ekspeditionen blev Bjarne Holm Jakobsen afløst af Morten Rasch, og vi skiftede til en noget tungere og mere stabil gummibåd af typen ”RIB” (med fast bund).

Den sidste del af ekspeditionen foregik ind gennem Tyroler Fjord som sammen med Kap Ehrenberg og Rudi Bugt blev rekognosceret. Overnatning skete på fangststationen Moskusheimen ved Revet.

Hjemrejse skete fra ZERO/Zackenberg over Nerlerit Inaat (Constable Pynt) og Reykjavik.

Arkæologisk metode

Rekognoscering foregik generelt til fods. Ved længere transport anvendtes en gummibåd af mærket Zodiac med løs bund. Kun kyststrækninger uden egentlig landgangsmulighed som fjeldskrånninger som faldt næsten direkte til havniveau, blev rekognosceret fra båd, idet det antoges at sådanne områder næppe kunne have været beboet. Overnatning skete i telt; maden bestod hovedsageligt af frysetørret mad samt konserver.

Ved fund af forhistoriske anlæg blev disse kortfattet beskrevet og området omkring anlægget blev overfladeundersøgt for genstande. Oftest lod vi fundne genstande ligge, men når de kunne dateres relativt eller var egnet til C14 analyse blev de medbragt. I tilfælde hvor genstande er medbragt er deres placering givet på plantegning af anlægget eller ved indmåling med totalstation. Anlæg blev fotograferet med farvedias 24x36 mm film og herefter blev anlægget eller anlægsområdet målt med en GPS måling, som i dette område har en præcision på ca. 10 m.

Som regel fremstilledes en planskitse af anlægget og i mange tilfælde blev anlægget tegnet 1:20. I meget få tilfælde blev anlæg udgravet. I ét enkelt tilfælde blev et område med anlæg og fund målt ind i tre dimensioner med totalstation.

For hvert rekognosceret lokalområde blev fremstillet en plankortsskitse af landskabet, specielt kystlinien, hvorpå bosættelse og andre anlæg blev afsat. Disse lokalkort er ikke målfaste, men afstande kan forholdsvis let beregnes ved at beregne afstanden mellem anlæg ved deres GPS-positioner, givet under Appendiks II, Anlægsbeskrivelser.

Samlet munder rekognosceringen således ud i en række lokalkort, der tilsammen og med beskrivelser af fund og tolkningerne af anlæg danner den fulde arkæologiske beregningsrapport af området.

Anlægstyper er markeret på lokalkort ved nedenstående symboler.

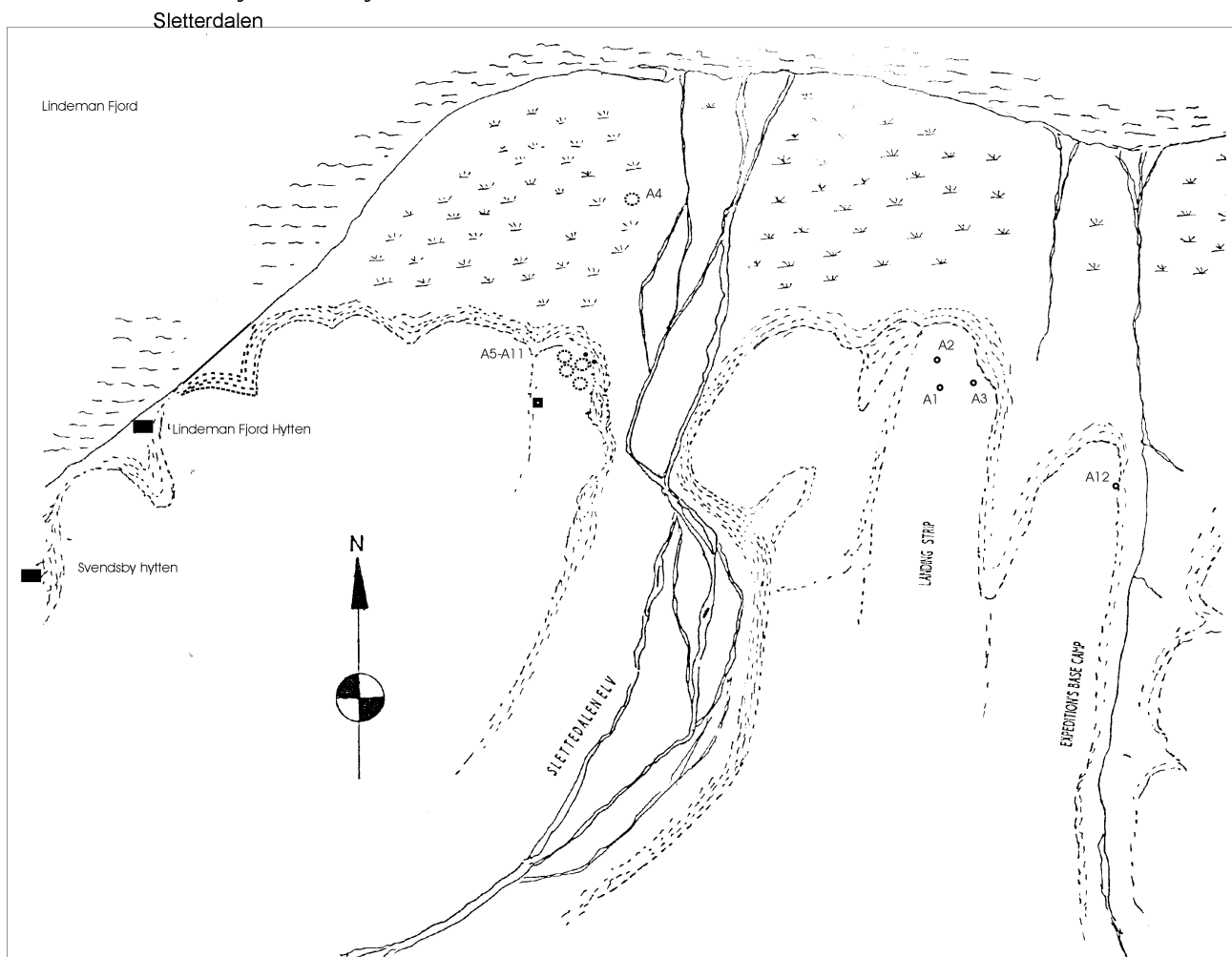
Symbolforklaring	
	Thule vinter/tørvehus
	Teltring, Thule kultur
	Midtergangstelt Palæoeskimoisk kultur
	Teltring/boligområde, Palæoeskimoisk kultur
	Depot
	Ildsted
	Fundområde
	Enkeltfund
	Jagtseng, Thule kultur
	Symbolhus, Thule kultur
	Fliselægning, Palæoeskimoisk
	Grav, Thule kultur
	Fangsmandshytte
	Rævefælde, Thulekultur
	Råmaterialekilde (sten)
	Strand/kyst linie
	Højdeforskel i landskabet

Arkæologiske resultater

Slettedalen/Lindeman Fjord (kort 1 og 2)

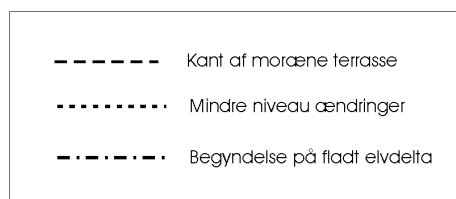
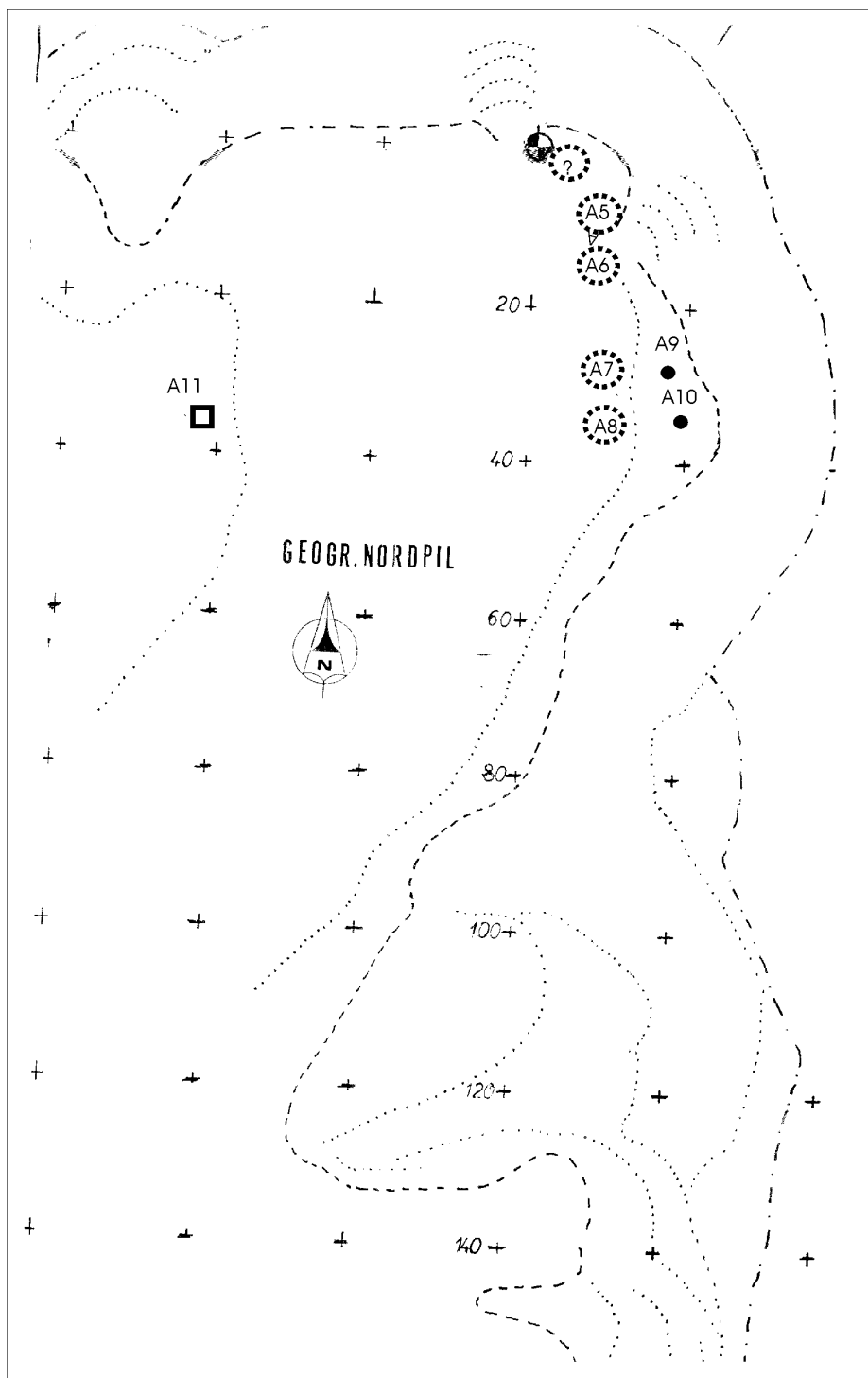
Områdets kulturhistoriske levn er tidligere dokumenteret i en omfattende rapport fra Arcturus Expeditions (Stenico and Woolmore 2002), der besøgte området i sommeren 2002.

Vest for udmundingen af Slettedalen Elv fandtes to Thule-eskimoiske bosættelsesområder. En enlig teltring (A4) lå på den lave, tilgroede fluvialkegle og et decideret bopladsområde med 4 teltringe, to depoter samt et symbolhus fandtes på hjørnet af kystskrænten ned mod Slettedalen Elv, kort 1.

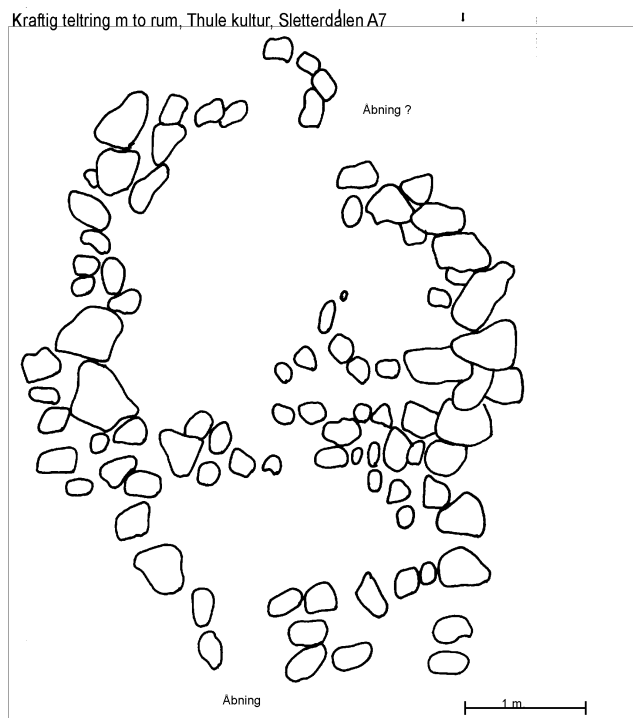

Kort 1. Slettedalen med elvudmundingen.

Bopladsområde, Sletterdalen vest

Kort 2

Thule-teltringene er cirkulære og bygget af hovedstore sten. Den største teltring består af to rum og synes at have indgang til begge rum (se nedenstående plantegning). Bag teltringe og depoter og på et plateau over bopladsområdet fandtes et symbolhus (A11) bygget af kantstillede fliser og fyldt med hvide strandrullede kvartssten, jf. foto.

A11. Symbolhus, Thule kultur

I væggen af en teltring fandtes en holder til et drillbor af hvalknogle, som ikke blev opsamlet.

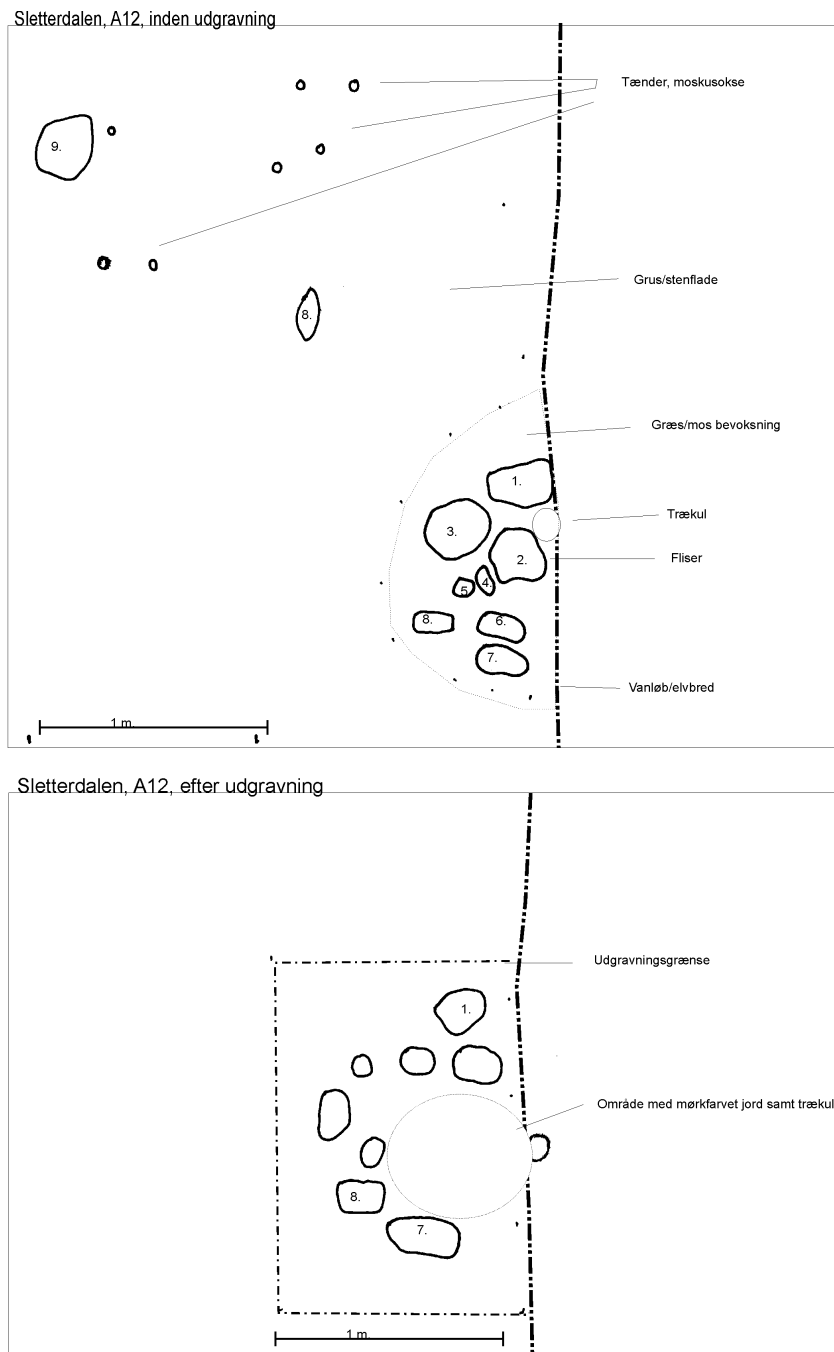
Området kan tolkes som levn fra en enkelt bosættelse af 4 familier i sommersæsonen. Pladsens placering nær elven kan indikere fiskeri og/eller moskusokse- eller

rensdyrjagt; beboernes tilknytning til kysten ses gennem brugen af hvalknogle i drillbor-holderen.

På de nederste afblæste strandterrasser øst for Slettedal Elv fandtes indenfor ca. 15 m. i diameter tre ensartede anlæg (A1-A3). Ca. 50 m. øst herfor fandtes A12: et anlæg af samme type som de øvrige i området. Der kan tidligere have været flere af denne type anlæg, men elven har eroderet dele af strandterrasserne bort.

Anlæg A12 (se nedenstående plantegning) svarede til de øvrige anlæg men var gennemskåret af en mindre gren af elven. Anlægget blev udgravet. Det var opbygget af en cirkel af sten med en indvendig diameter på ca. 60 cm. I bunden af cirklen fandtes et sodet sandlag med trækulsrester. Over sandlaget og i midten af stencirklen var lagt flere store flade stenfliser. Ca. 1-1,5 m. nord for anlægget fandtes 7 fortænder af moskusokse. En moskusoksetand blev sendt til datering ved C14 laboratoriet i Kiel og afslørede at moskusoksen var recent, sandsynligvis er de spredt af ræve.

Anlægget kan tolkes som et stort åbent ildsted fremstillet af en cirkel af sten, hvor drivtømmer blev anvendt som brændsel. De flade sten i midten af ildstedet kan have tjent som stegefliser ved at blive lagt i gløder.

Der blev fundet et distalt fragment af et bifacialt opskærpet knivblad af rødlig mcq ("microcrystalline quartz") ved ildstedet A2. Bladet kan - da det mangler basen - ikke dateres relativt; dog synes det at have været så kraftigt, at det sandsynligvis er fra Independence I.

Anlæggene er på baggrund af udgravningen af A12, samt undersøgelser af A1-A3, tolket som store åbne palæoeskimoiske ildsteder, der blev benyttet ved indlandsfangst af moskusokse i sommerperioden.

Recent bebyggelse

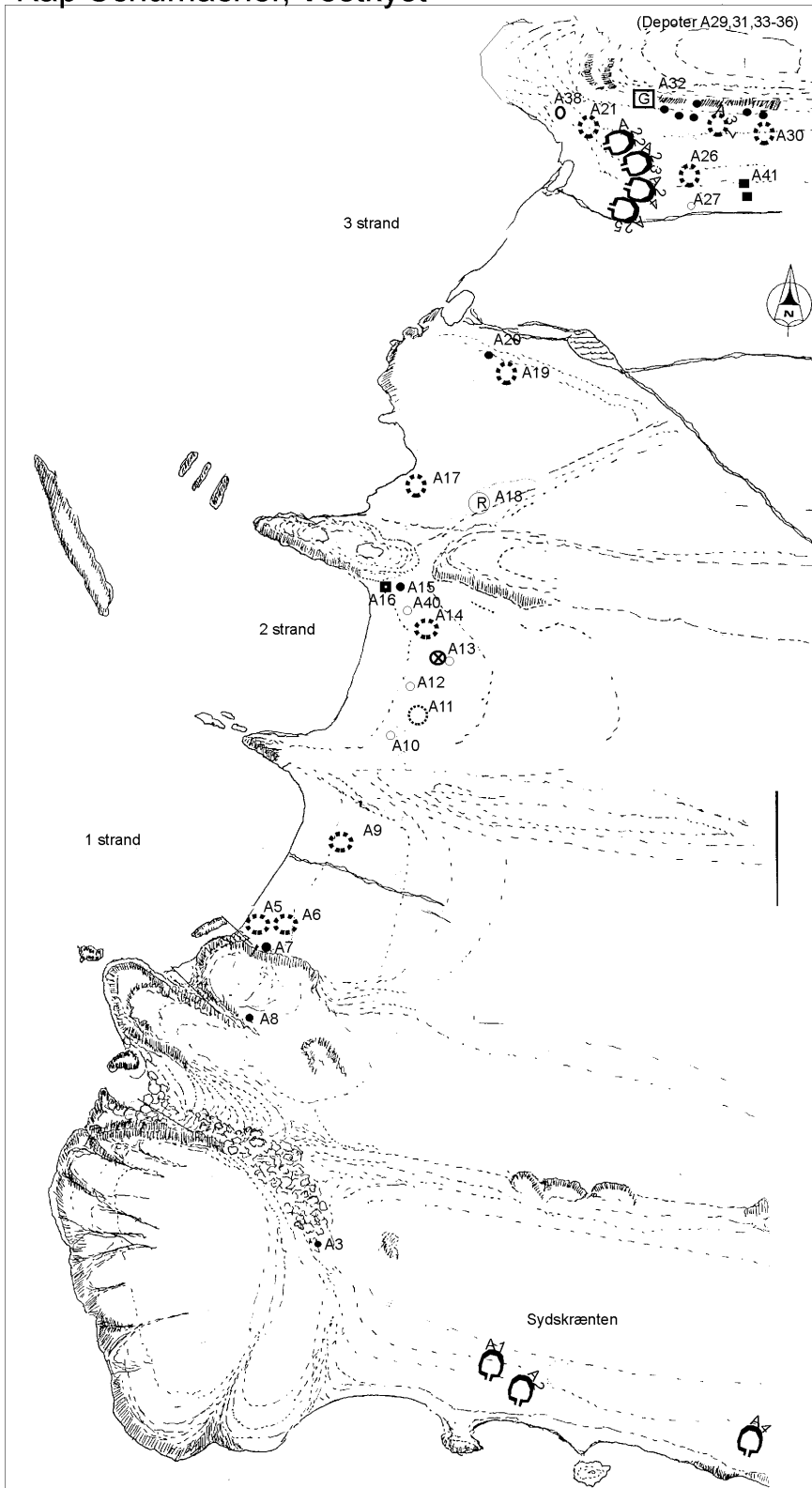
Den ældste i området var repræsenteret ved to fangsthytter: Lindeman Fjord Hytten (bygget 1938) og Svendsby (bygget 1932) (Mikkelsen 1994:352). Førstnævnte var nedbrændt og kun fundament, komfur, skorstensrør, kul etc. var tilbage. Sidstnævnte blev set på afstand og er under nedskridning, idet hytten ligger på en stærkt skrånende flade og hele konstruktionen hælder voldsomt ned mod fjorden. Den formodede yngre brug af området ses øst for selve landingsbanen, hvor der ligger 10-12 store teltringe, en bunke indsamlede rensdyrgevirer samt afbrændte kasser med jernstykker. På sydøstsiden af landingsbanen i en lille forsænkning fandtes et par teltringe, der ligeledes blev vurderet som recente. Forespørgsler til hhv. Dansk Polar Center (DPC) og Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser (GEUS) om oprindelsen til disse gav ingen positive oplysninger. Alle anlæg gav tydeligt indtryk af at være europæiske og er givetvis fra 1900-tallet.

Fra Slettedalen blev lejren flyttet til roden af Kap Schumacher nær en ældre fangsthytte. Der fandtes ingen kendte oplysninger fra arkæologiske besigtigelser i området, men umiddelbart før Geo-Ark 2003 rejste til området modtog Grønlands Nationalmuseum og Arkiv en rapport fra Arcturus Expeditions, der i 2002 havde besøgt området i nogle få timer (Stenico and Woolmore 2002). Rapporten viste en intens Thuleeskimoisk bosættelse på Kap Schumacher, og at der derfor var gode grunde til at foretage en omhyggelig gennemgang af området. Den manglende erkendelse af palæoeskimoiske kulturspor kunne rimeligvis skyldes at acturusfolkenes – i lighed med mange andre ikke-arkæologer – havde meget vanskeligt ved at finde de palæoeskimoiske boliglevn. Det var en fornem rapport og efterfølgende ”kontrol” i felten viste, at den havde stor troværdighed.

Kap Schumacher (kort 3).

Kap Schumacher viste sig at være en rig kulturhistorisk lokalitet med 42 anlæg. Lokaltet opdeltes efter landskabets morfologi i følgende delområder: Sydskrænt, 1. strand, 2. strand, 3. strand, Nordstranden samt Nordøststranden.

Kap Schumacher, vestkyst

Strand 1-3 er strandområder beskyttet for nord- og østenvinden, da de ligger på vestsiden af kappet; disse strande er separeret af små næs. Nord- og Nordøst-stranden er små rullestensstrande beliggende mellem klipper og eksponerede for nordenvinden. Disse strande findes på Nord-siden af kappet (se lokal-kort).

Anlægsnumrene er fortløbende for hele området, idet registreringen er startet sydfra på kappet.

Sydskrænten

Indgravet i skrænten findes 2 små, nærtliggende vinterhuse (A1, A2, A4) samt et enligt beliggende vinterhus længere mod øst. Husene har nedgravede indgange ud mod vandet (syd). Området tolkes som en lille vinterboplads fra Thule-kulturen.

1. Strand

På 1. strand findes 3 tydelige teltringe (A5, A6 og A9) samt 3 depoter (A7, A8) bygget op ad en nordvendt klippe.

Alle anlæggene er af Thule type og må stamme fra sommerbeboelse.

2. Strand

Mellem to næs findes syv anlæg

(A10-A16). Åbne ildsteder er beliggende på de nedre strandterrasser (A10, A12, A13, A40). Ved anlæg A12 blev fundet en enkelt mikroflække (9 mm bred), et distalt fragment af et bredt og kraftigt knivblad med en retvinklet distal afslutning. Den brede mikroflække samt knivbladets morfologi er kendetegn for Independence I. Det er således sandsynligt, at de åbne ildsteder skal tolkes som anlæg fra en (eller flere) sommerbopladser fra Independence I.

Fund af et depot (A15), en teltring af Thule type (A14) samt et symbolhus (A16) viser, at stranden også har været benyttet af Thule kulturen.

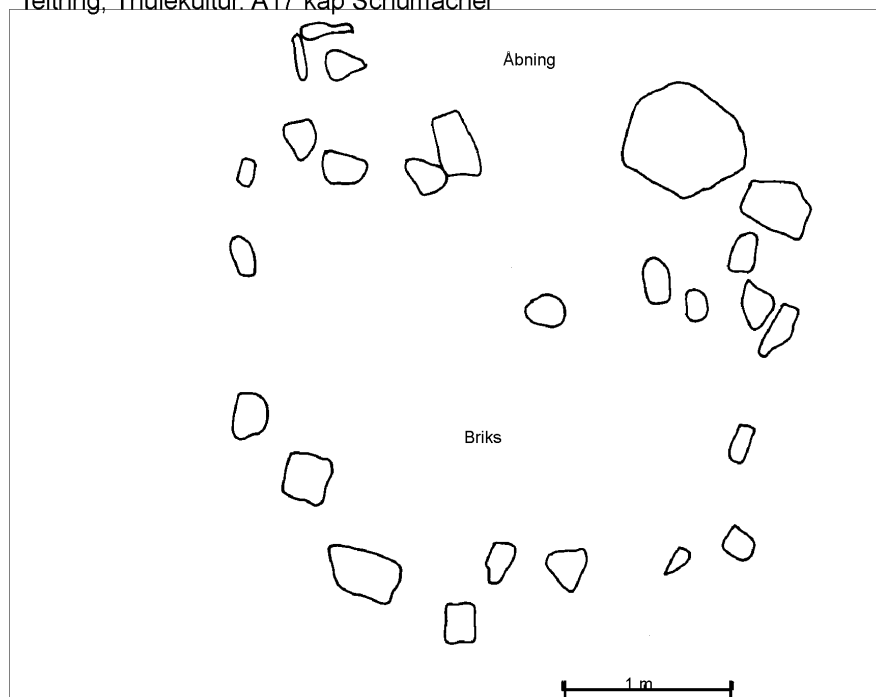
3. Strand

3. Strand findes mellem to næs. Det er den nordligste strand på vestsiden af Kap Schumacher (22 anlægsnumre i alt).

På den sydlige del af stranden findes et stenbrud (A18), hvor hvide kvartssten er blevet brudt til fremstilling af symbolhuset på 2. strand (A16). Endvidere findes to teltringe af Thule type (A17, A19) samt et depot (A20) som tydeligvis er en del af A19.

Strandens nordlige del er præget af fire store vinterhuse fra Thule kultur (A22-A25) med tilhørende anlæg i form af depoter og en grav. I samme område findes fire Thule teltringe (A21, A25, A30, A37) samt vage antydninger af to symbolhuse (A41). Desuden findes et enkelt åbent ildsted, sandsynligvis af palæoeskimoisk oprindelse.

Teltring, Thulekultur. A17 kap Schumacher

Den nordlige del af 3. Strand kan således betegnes som et område benyttet både i palæoeskimoisk tid og af Thule kulturen og for sidstnævnte både sommer og vinter.

Ser man på stedets landskabelige placering giver dette god mening, idet stedet ligger yderst på kappet, og det vil således vil være nær havet og dermed fangstmuligheden. Endvidere er der læ fra nordenvinden samt tørv til at opføre vinterhuse, hvilket ikke findes på de nordlige mest eksponerede dele af kappet.

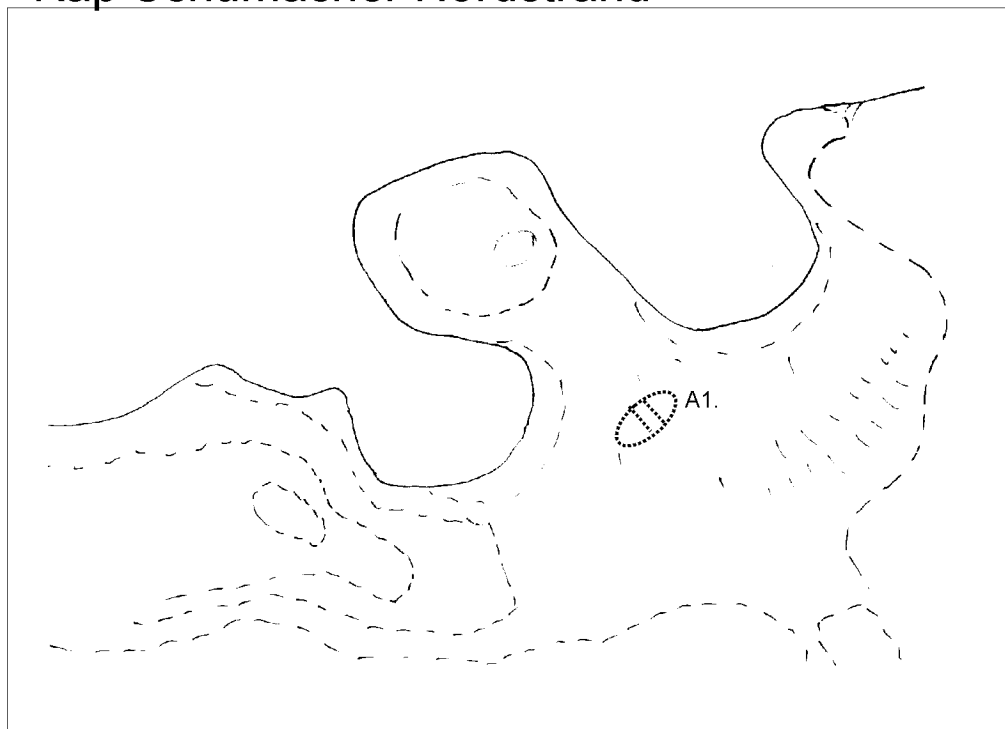
Nordstranden og Nordøstranden

Begge er små, stærkt eksponerede stenstrande mellem klippeskær. På begge strande findes en enkelt palæoeskimoisk bolig.

Nordstrandens boligtomt er en ret vag stencirkel uden midtergang samt et muligt ildsted, se nedenstående kort.

I modsætning til den er boligen på Nordøststranden en tydelig midtergangsstruktur med et udendørs boksildsted konstrueret op ad en sydvendt klippeblok (se nedenstående fotos). Det udendørs ildsted tyder på, at boligen blev benyttet i den varme sæson (forår, sommer eller efterår).

Kap Schumacher Nordstrand

Kap Schumacher Nordøst strand

Anlæg 39. Nordøststranden. En tydelig midtergangsstruktur med ryddede rum på begge side af den stensatte midtergang.

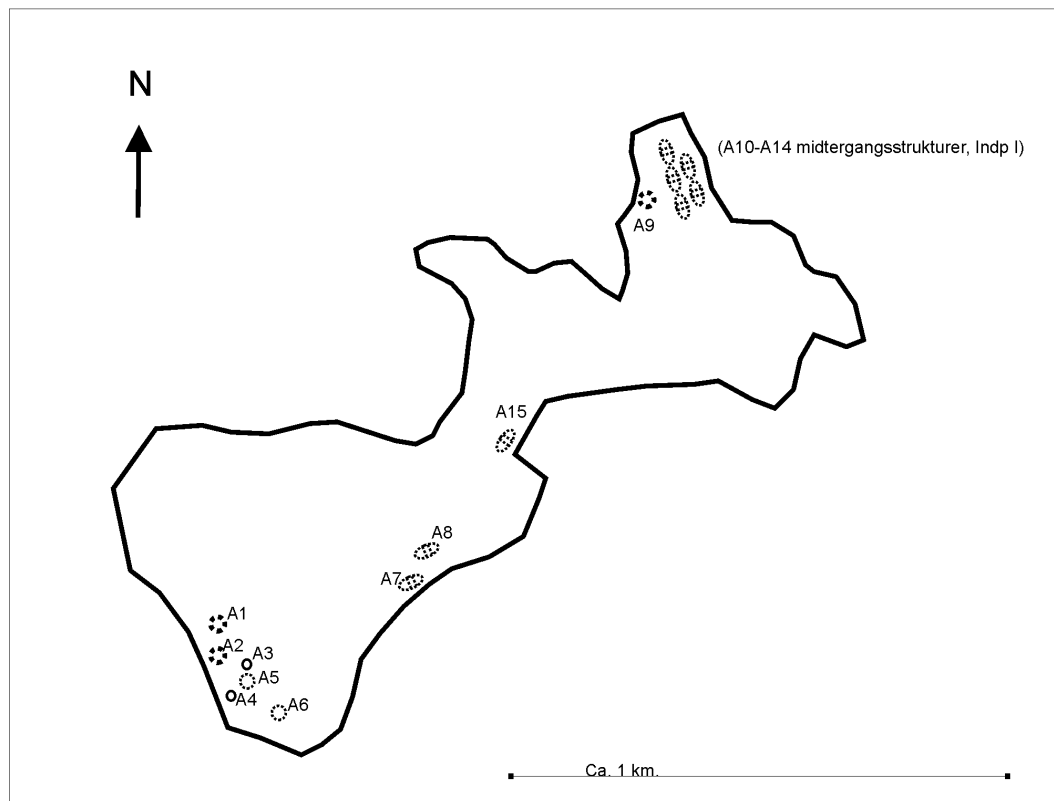

Anlæg 39. Nordøststranden. Boksildsted bygget op ad en klippe. Boksen står stadig, den overliggende stegeflise er dog gledet ned.

Schumacher Ø (ikke godkendt stednavn) (kort 5)

På Schumacher Ø findes 15 anlægsnumre og registreringen går fra vest via syd til den nordøstlige og den sydøstlige kyst. Landskabeligt er øen timeglasformet med en meget lav del henover midterdelen af øen. Den vestlige del af øen er størst og højest, hvor den østlige del er lavere. Hele øen er stenet og kraftigt eksponeret for vind; dette gælder især det nordøstlige hjørne af øen.

Schumacher Ø

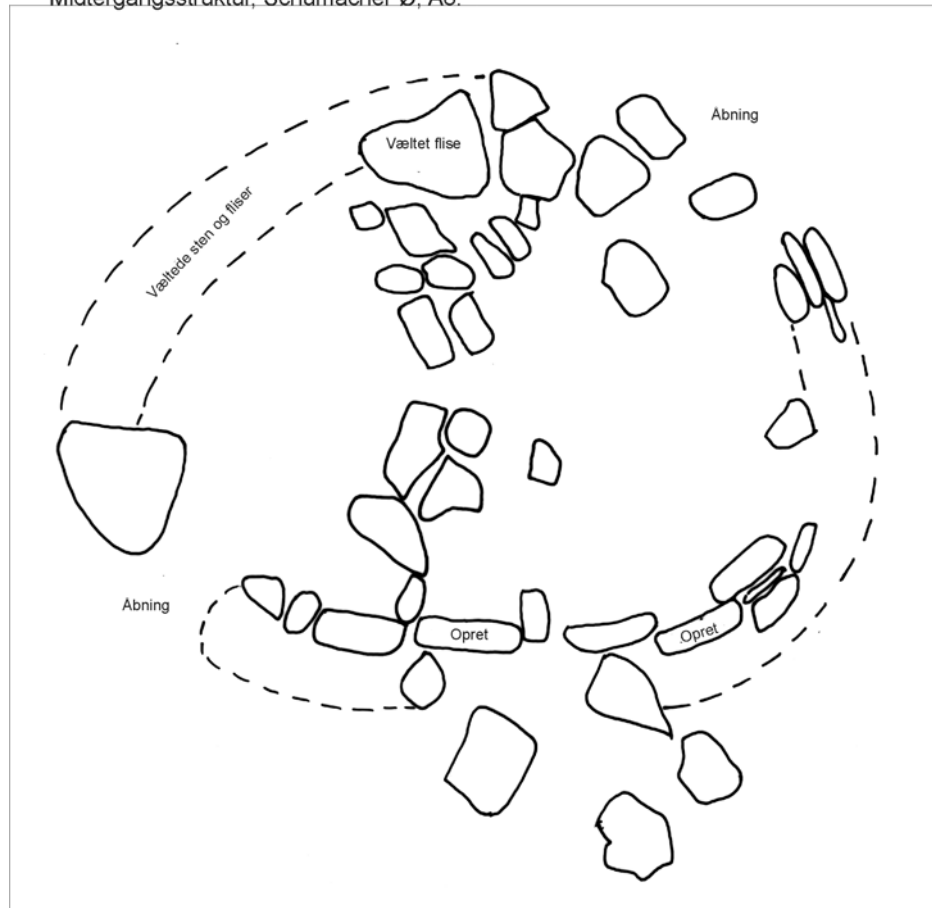

Kort 5

På den sydvestlige del af øen fandtes et bosættelsesområde bestående af to teltringe af Thule-type (A1, A2). Desuden fandtes to vage teltringe (A5, A6) i forbindelse med to udendørs ildsteder (A3, A4), hvoraf det ene var en decideret midtergang (A3). Disse vage teltringe samt de udendørs ildsteder må tolkes som en palæoeskimoisk sommerbosættelse, hvilket tyder på at den palæoeskimoiske kultur, som skabte bosættelsen, må have haft både (da de findes på en ø).

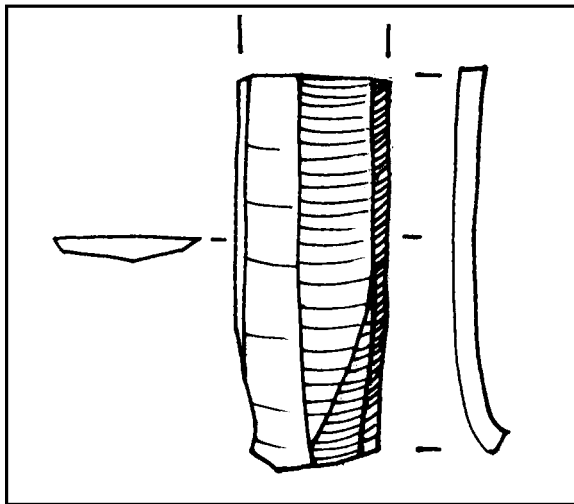
På øens midterste del mod syd fandtes tre kraftigt byggede midtergange (A7, A8, A15), se nedenstående plan af A8. De tre anlæg fandtes på plateauer af store rullesten og stenblokke. Trods nogen afsøgning af ruinerne fandtes ingen artefakter der kan datere anlæggene. Konstruktivt karakteriseredes midtergangene af kraftige væglinier samt rydning af store sten i de to rum på hver side af midtergangen.

Midtergangsstruktur, Schumacher Ø, A8.

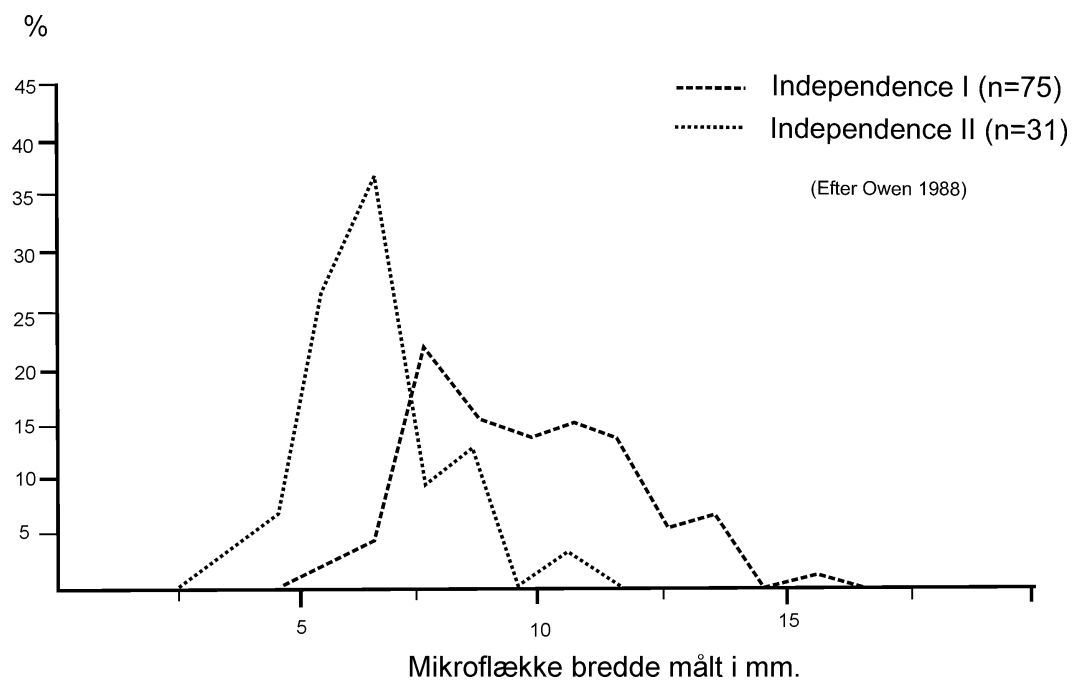

På den nordøstlige del af Schumacher Ø, ned mod en lille naturhavn, fandtes en teltring af Thule-type samt et depot (A9). Ved dette anlæg fandtes flere tænder fra landpattedyr. En af disse blev sendt til C14 analyse. Tanden blev dateret til 454 $\pm$ 28 BP, eller 1425-1453 CalAD. Dermed er det sandsynligt at teltringen blev benyttet en gang i første halvdel af det 14 årh. e.kr.

På den stenede kraftigt eksponerede tombolo over naturhavnen (mod øst) fandtes 5 vage, men dog tydelige midtergangsboliger. Anlæggene var især synlige, fordi rummene var ryddet for sten. Alle disse boliger var meget ens i størrelse og konstruktion, hvilket tyder på at de har været anlagt samtidig. Det lykkedes at finde et enkelt distalt fragment af en mikroflække under nogle sten i konstruktionen af A13. Mikroflækken er bred (10 mm) og med en kraftig kurvatur i den yderste distale ende, begge kendetegn tyder på, at den stammer fra Independence I, og at hele denne palæoeskimoiske boplads dermed skal dateres til Independence I.

A13. Schumacher Ø. Distalt fragment af mikroflække, bredde 10 mm.

Det ses at mikroflækker med en bredde på ca. 10 mm og derover generelt skal dateres til Independence I. Efter (Owen 1988).

Området øst for Kap Schumacher

På østsiden af Kap Schumacher ligger en mindre bugt, der åbner sig mod nordøst. Det er formentlig denne åbningsvinkel, der i kombinationen med strømmen, gør, at den er rig på små stykker drivtømmer og meget store stammer med rod. Såfremt dette også var tilfældet i forhistorisk tid har denne bugt været en væsentlig råstof-ressource på grund af drivtømmer.

Yderligere rekognoscering ind langs vestsiden af Albrecht Bugt gav ingen resultater vedr. forhistorisk bosætning. Terrænet er helt uegnet. Det skal dog anføres, at rekognosceringen fandt sted i hårdt vejr, der ikke indbød til megen landgang.

Recent bebyggelse blev konstateret i den sydvestlige del af Albrecht Bugt, hvor der lå byggematerialer til en fangsthytte ved Store Sten. Denne er enten forberedt eller har været opført, for der var spor efter et fundament nær Store Sten, men tagpappet lå endnu i uåbnede ruller (Mikkelsen 1994:382).

Området sydvest for Kap Schumacher

Sillerendal

I 2002 registrerede Arcturus Expedition et lille jagtanlæg på en bakketop på østsiden af elven fra Sillerendal nogle hundrede meter fra udmundingen. Dette blev besigtiget uden, at der kunne fastslås en datering. Mindre stenbunker syntes at være bevidst samlet sammen, men de udgjorde ikke en nogen klar struktur. Anlægget ligger på toppen af en lille bakke med god udsigt over elven samt de gode græsningsområder øst og vest for elven. Under vort ophold sås flere moskusokser i dette område. Den mest sandsynlige fortolkning er, at det er et levn fra et kortvarigt Thule-eskimoisk jagtophold.

Recent bebyggelse: Der er ingen spor efter recent bebyggelse på Kap Schumacher, men på sydsiden af en lille bæk på selve stranden lige syd for kappet ligger ruinen af fangstmandshytten Holmeslet, der blev bygget i 1932 på tomten af en tidligere hytte, Agnes-Tufta, fra 1928 (Mikkelsen 1994:353).

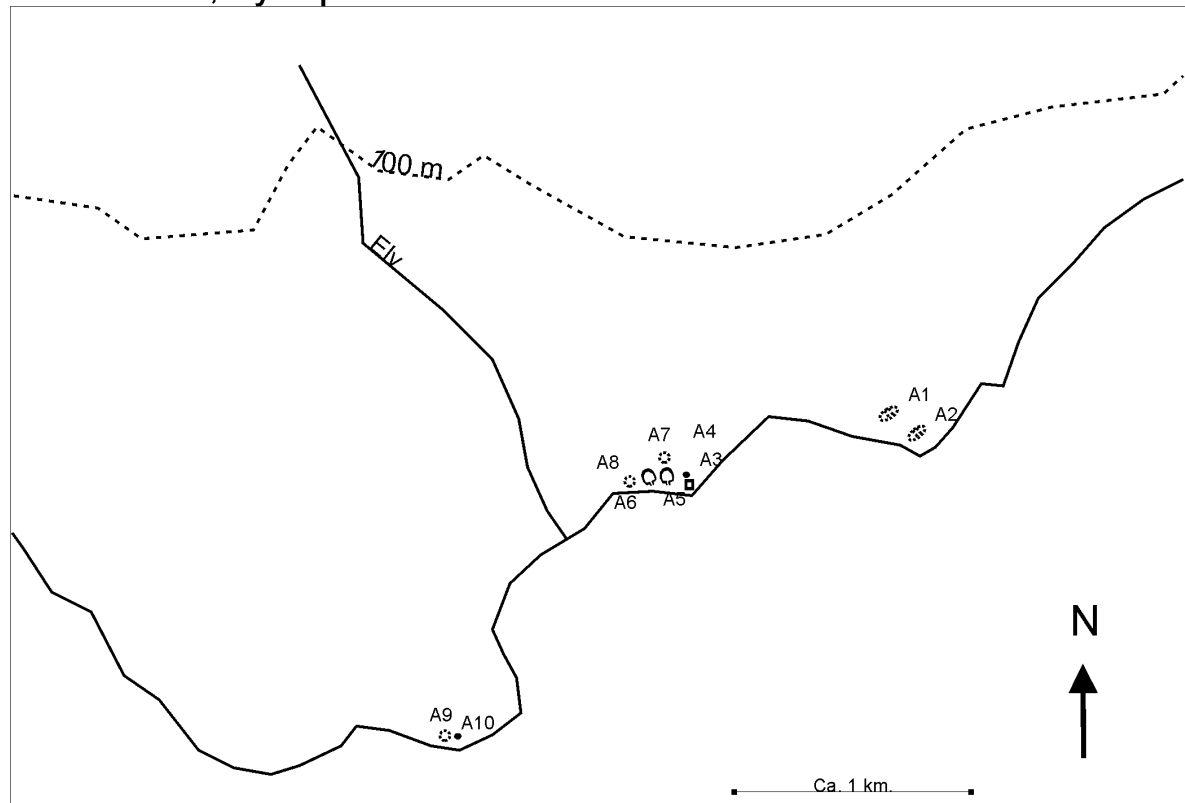
Kap Schumacher → Slettedalen

Denne strækning blev gennemvandret af en arkæolog og en geograf uden, at der blev fundet spor efter fortidig bebyggelse.

Kuhn Ø (kort 6)

På Kuhn Ø's sydspids fandtes tre områder med beboelse. Som på Kap Schumacher og Schumacher Ø fandtes den palæoeskimoiske beboelse på de eksponerede østlige kyster, mens Thule kulturens boliger, specielt vinterboligerne, lå i læ og hvor tørv kunne skæres.

Kuhn Ø, sydspids

På det østligste boligområde fandtes to meget velbyggede midtergange (A1, A2) som adskilte sig fra de øvrige midtergange i regionen ved at have meget fint flise-lagte rum på begge sider af en vag midtergang. Da boligerne fra Independence I på Schumacher Ø var karakteriseret af tydelige midtergange og rum oprensede for sten, er det nærliggende at tro, at midtergangene fra det sydlige Kuhn Ø er fra Independence II/Grønlandsk Dorset. Boligerne er ud fra deres velbyggede konstruktioner sandsynligvis vinterboliger.

Vest for dette område fandtes et bopladsområde med to små, nedgravede vinterhuse (A5, A6) fra Thule-kultur, to teltringe (A7, A8) samt et symbolhus (A5) lagt op ad en meget stor stenblok ud mod kysten. Dette boligområde har tilsyneladende været anvendt både sommer og vinter af Thule-eskimoer.

Bag et lille næs og vest for de øvrige boligområder fandtes en enkelt teltring af Thule type (A9) med tilhørende depot (A10). Denne lille boplads må være et udtryk for en enkelt families bosættelse i sommersæsonen.

Kuhn Ø, sydvestområdet

Sydvestkysten af Kuhn Ø og nordover blev besejlet uden landgang, men med intens kikkertobservation af området. Der blev ikke registreret anlæg eller potentielle anlægsområder. Sejladsen fortsatte op til kort før SIRIUS patruljens landings-

bane på vestsiden af Kuhn Ø, hvorfra vi sejlede over Fligely Fjord til Lakseelven i Blåbærdalen.

Lakseelven / Blåbærhytten

Blåbærhytten er en fangstmandshytte fra 1931 lige syd for Lakseelven (Mikkelsen 1994:355). Den er tæt på tag og væg bortset fra, at døren er skæv og derfor ikke kan lukkes fuldstændigt. Området blev gennemvandret på begge sider af elven, men overraskende nok fandtes ikke et eneste levn efter forhistorisk udnyttelse på denne lokalitet, selvom elven fra fangstmændenes beretninger er kendt som en rig laksørredelv (deraf navnet på elven).

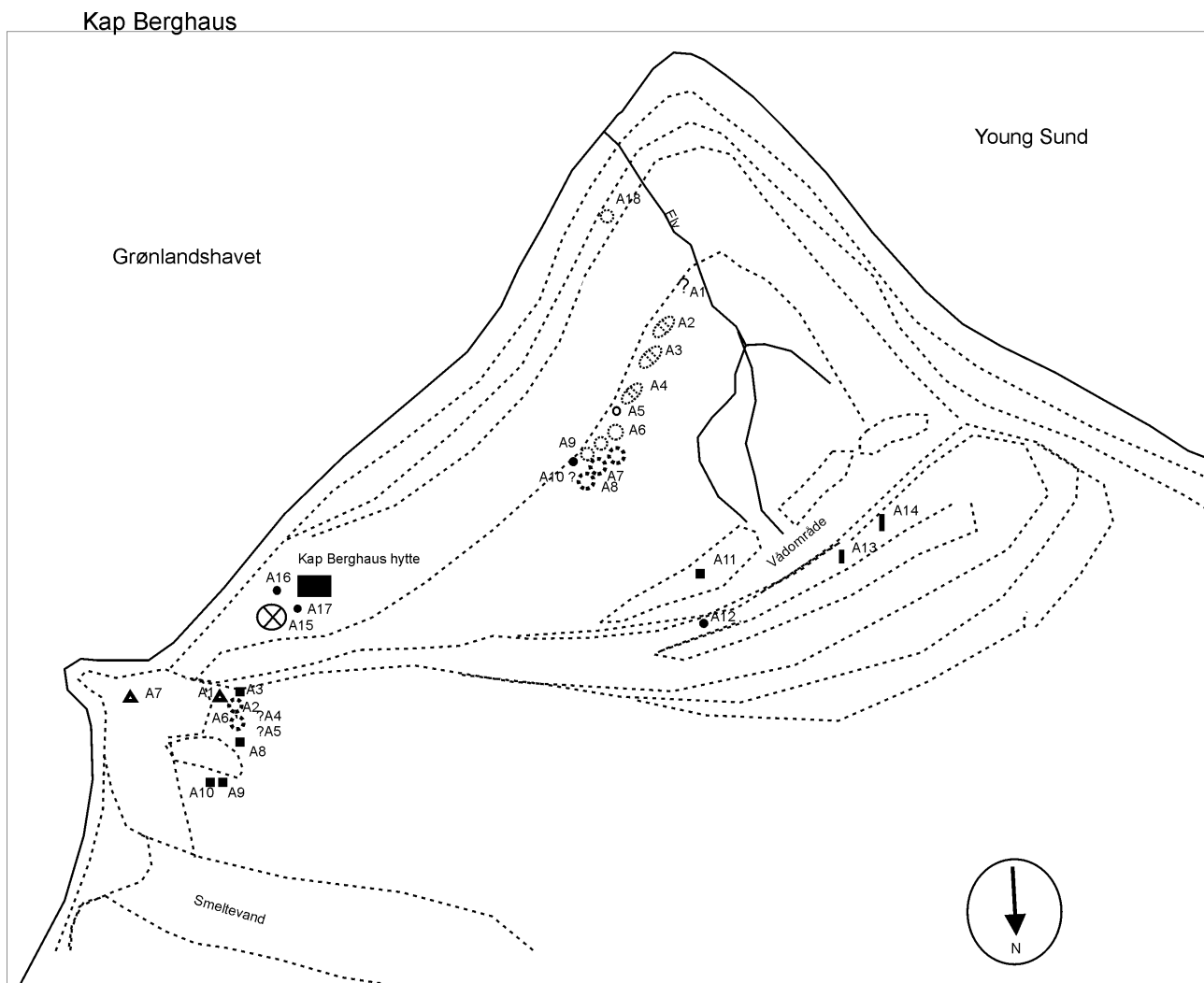
Fra Blåbærhytten blev nordkysten af Lindeman Fjord besejlet i hårdt vejr til et punkt lige over for Slettedalen. Der blev derfor ikke foretaget landgang undervejs, men de få potentielt beboelige områder savnede de karakteristika, der gjorde det værd at forsøge landgang.

Slettedalen og vestover

Holdet foretog en sejlads ind i den inderste del af fjorden, der er opfyldt af sand og silt fra elvene fra Indlandsisen og de omliggende gletschere. Der blev ikke iagttaget anlæg på den sydlige side af Lindeman Fjord, hvor vi gik. Bedømt ud fra kikkertobservationer var den nordlige side af fjord ligeledes uden bosætning. Det kan ikke udelukkes, at der findes spor efter mindre jagtpladser på nordsiden.

Kap Berghaus (kort 7)

Kap Berghaus danner den nordlige del af munden til Young Sund. Landskabeligt karakteriseres området af et stort forland med mange lavt liggende strandterrasser. Området blev profilopmålt af BHJ og HSM.

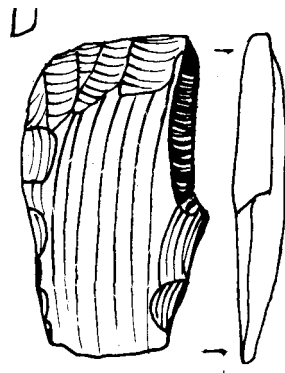

Kort 7.

Kap Berghaus er tidligere rekognosceret af S.H. Andersen (1975), som har opsamlet palæoeskimoiske artefakter på stedet.

Både den palæo- og neoeskimoiske bosættelse findes hovedsageligt på 7-meter strandterrassen. Dette område virkede desværre også noget forstyrret (bl.a. af moderne kørespor), og flere anlæg kunne ikke tolkes entydigt. På terrassens østlige del fandtes anlæg, der tolkedes som tre midtergange (A2, A3, A4) samt tre andre palæoeskimoiske boliger sandsynligvis teltringe. I én af disse (A7) fandtes en stikkel med slået æg af typisk Independence I type, se nedenstående tegning. Nær dette anlæg fandtes tre tætliggende, kraftigere teltringe fra Thule kultur (A8, A9, A10).

Anlægsområdet må være benyttet af både palæo- og Thule-eskimoer. En årstidsbestemmelse kunne ikke afgøres bortset fra, at der ikke var Thule-vinterhuse.

Stikkel af Independence I type, (anlæg A7), Kap Berghaus vest.

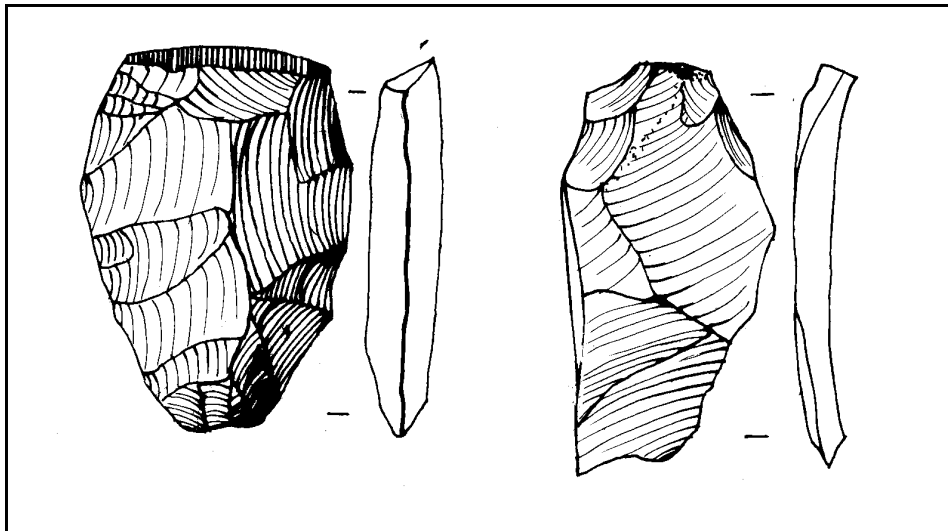
Bag dette bopladsområde fandtes på en høj strandvold et symbolhus, se foto, og bag dette og højere oppe og op ad en klippeside fandtes depoter og to rævefælder fra Thule-kultur. Disse anlæg må høre med til Thule-bopladsen på 7-meter terrassen.

A11. Symbolhus fra Kap Berghaus vest.

På 3 meter terrassen fandt BHJ flere stenartefakter, der kan dateres til Independence I, subsidiært til Saqqaq.

Det er interessant at den ældst mulige bosættelse findes bevaret og nærmest kysten, da det dokumenterer, at landhævnningen efter istiden i dette regionalområde må være sket forholdsvis hurtigt og inden Independence I kom til området. Der er således generelt ikke mulighed for at foretage kulturhistoriske dateringer ved hjælp af strandlinier i Wollaston Forland området.

A18. Kap Berghaus. Basalt økse med slebet asymmetrisk æg samt stort afslag med slebet dorsal proximalende. Begge genstande er typiske for Independence I/Saqqaq.

Omkring fangsthytten Kap Berghaus fandtes flere litiske artefakter (A15), som dog ikke kan dateres relativt. Endvidere fandtes to depoter (A16, A17). Området syntes generelt forstyrret.

Recent bebyggelse: Kap Berghaus hytten er bygget i 1946 (Mikkelsen 1994:340). Den fungerer som en velholdt udflugts- og nødhytte.

Nord for Kap Berghaus fandtes bag en lille fjeldkam og et næs fandtes endnu et anlægsområde. To anlæg i dette område var regulære fliselægninger uden andre egentlige konstruktive elementer (A7, A1). Senere fund af sådanne anlæg med typiske genstande viser, at anlægstypen er fra Independence II/Grønlandsk Dorset. Anlæggets lethed taget i betragtning kan fliselægningen tolkes som en del af en let teltbolig eller et læsejl benyttet i sommerperioden.

På bakkekammen fandtes endvidere tydelige spor efter Thule kulturen i form af to teltringe (A2, A6) og fire symbolhuse (A3, A8, A9, A10), hvoraf de to sidstnævnte var meget velbyggede.

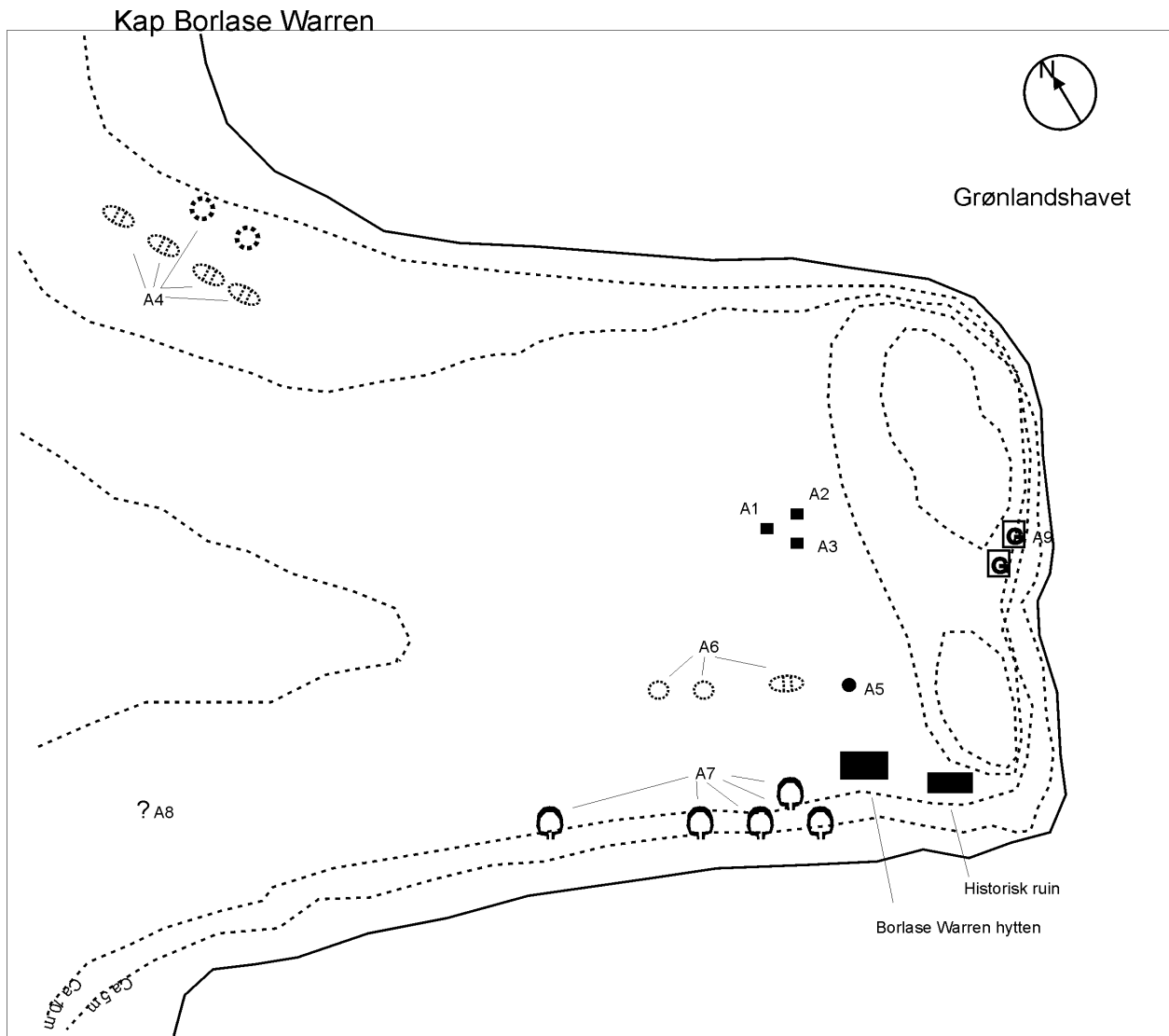

A9 og A10 Kap Berghaus øst. Velbyggede symbolhuse med "depoter" ved "indgangen"

Kap Berghaus må betragtes som et markant område, fordi det både rummer Independence I, Independence II/Grønlandsk Dorset og en sommer-boplads fra Thule kulturen. Det er samtidig et "symbolområde" markeret af Thule-eskimoer ved opførelse af symbolhuse. Slutteligt står der en fangstmandshytte, der fortsat er i brug. Dermed rummer Kap Berghaus elementer fra hele regionens kulturhistorie.

Kap Borlase Warren (kort 8)

Kap Borlase Warren er et lille næs på den ellers lige og vejrbidte kystlinie fra Kap Berghaus til Sabine Ø. Kappet er rigt på anlæg fra tilsyneladende alle forhistoriske og den historiske periode. Stedet blev rekognosceret en tåget dag med rigelig blæst, hvilket langt fra var optimalt. Derfor er registreringen af anlæggene på Borlase Warren ikke så fyldestgørende som ved de øvrige lokaliteter. De tre første anlæg blev registreret separat, hvorefter kappet generelt blev beskrevet som anlægsområder. Antallet af anlæg er opgjort som de blev fortolket i felten.

Kort 8.

På den stærkt eksponerede, men ikke erosionsprægede, nordlige kyst fandtes en palæoeskimoisk boplads med fire vage midtergangsstrukturer samt to teltringe fra Thule-kultur. Telt-ringene tolkes som sommerboliger.

På sydkysten lå fem Thule vinterhuse gravet ind i kystskrænten. Anlægget "historisk ruin" på kort 8 er fangstmandsstationen Borganes fra 1908. Den stammer fra

den første fangstmands-overvintring i Nordøstgrønland (Mikkelsen 1994:88). Det er bygget ind i et gammelt vinterhus, og der er desuden spor efter endnu ét i den udrasede del af kysten neden for ruinen. Borlase Warren hytten er bygget i 1956 for slædepatruljen Sirius (Mikkelsen 1994:340). Hytten er stærkt forfaldent. Lokaliteten må betegnes som en vinterboplads fra Thule-kultur med 6-7 Thule-eskimoiske vinterhuse.

Ovenfor denne boplads fandtes flere teltanlæg og sandsynlige midtergangsstrukturer, men området blev ikke færdigrekognosceret. Det er dog sandsynligt, at der hér findes flere palæoeskimoiske boliger.

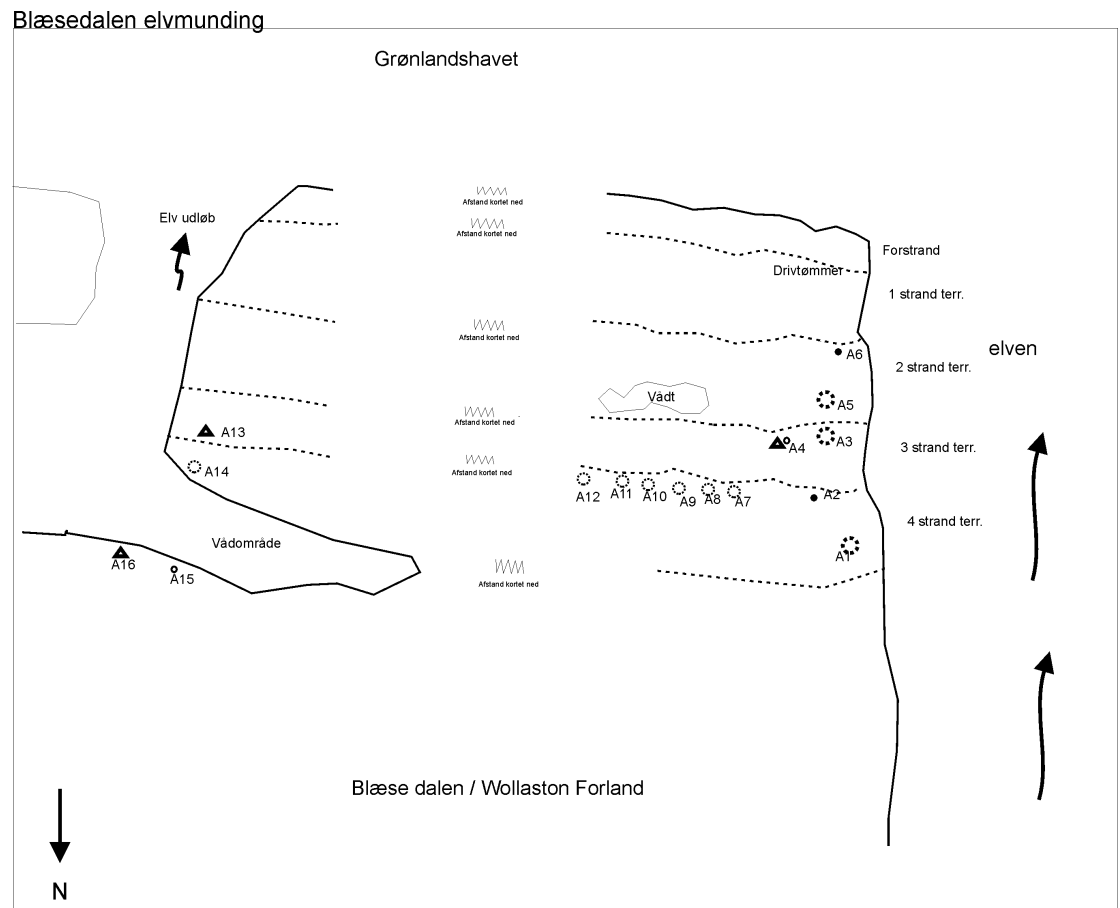
Midt på kappet's højeste del ligger tre symbolhuse bygget af hvide kvartssten. På næssets spids fandtes to grave bygget som depoter med indre stenkamre. Kap Borlase Warren's ruiner er tidligere beskrevet (Andersen 1975; Johnson and Wordie 1933, Richter 1934).

Herschelhus

Mellem Kap Borlase Warren og Grønlænderhuset ligger fangststationen Kap Herschel bygget i 1927 (Mikkelsen 1994:144 ff). Geo-Ark 2003 besøgte stedet ganske kortvarigt, hvorunder kun den flot, restaurerede fangststation blev besøgt. Søren Richter (1934:42) omtaler ”..two old Eskimo huts lying alongside the Norwegian hunters' station of Cape Herschel.” Ved hans besøg var de fyldt med stationsaffald, men han foretog lidt udgravning i den ene og mindre i den anden. Disse anlæg blev ikke observeret.

Blæsedalen elvmunding (kort 9)

På den vestlige bred af Blæsedal Elven ned mod elven fandtes tre teltringe af Thule-type (A1, A3, A5) samt to depoter (A2, A6). Indgangene på flere af disse teltringe vendte mod elven. Placeringen af disse teltringe tyder på, at enten har tilgangen til elven har været vigtig (fiskeri eller det ferske vand) eller også er indgangen lagt modsat den fremherskende vindretning.

Kort 9

På 7-meter terrassen findes en trekantet fliseanlæg i tilknytning til et ildsted. Det er sandsynligvis en sommerbolig fra Independence II.

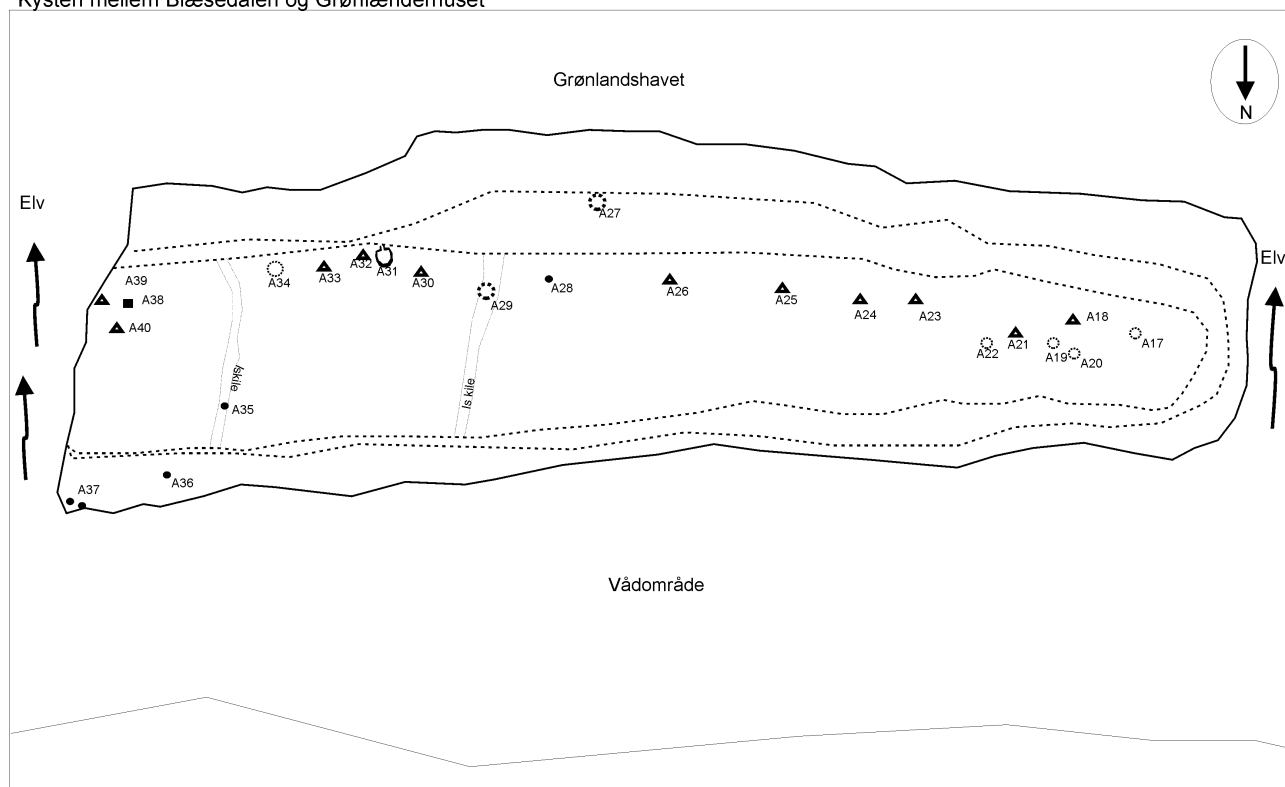
På 9-meter terrassen findes seks vage anlæg, der sandsynligvis er midtergangs-strukturer. Anlæggene ligger side om side, og det er dermed muligt at flere af disse anlæg er samtidige, så bosættelsen kan betegnes som en regulær palæoeski-moisk boplads.

Mod øst fandtes først anlæg igen ved bredden til den næste elv med et tilhørende vådområde (A13, A14, A15, A16). Flere af disse anlæg er trekantede fliselægnin-ger, men generelt er anlæggene så vage, at de ikke umiddelbart kan dateres eller bestemmes entydigt.

Kysten mellem Blæsedalen og Grønlænderhuset (kort 10)

Denne kyststrækning ligger i forlængelse af området ved Blæsedalens elvudmun-ding og mellem to mindre elve.

Kysten mellem Blæsedalen og Grønlænderhuset

Kort 10

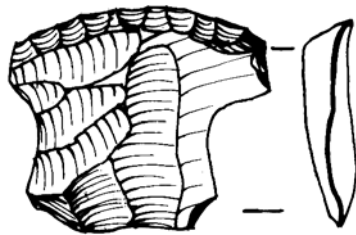
Området kendetegnes kulturhistorisk af en massiv bebyggelse fra både palæoeskimoisk og Thule kultur. Fra Thule kultur findes både typiske teltringe og meget kraftigere teltringe, der betegnes som "telthuse" på grund af deres permanente udtryk. Desuden findes vinterhuse gravet ind i kystskrænten. Kysten er stærkt eroderet og flere af Thule anlæggene er delvist nedskredet, hvilket tyder på at området kan have været rigere på bosættelse end det i dag forekommer.

Kraftig Thule teltring under udskridning kun få meter fra kystskrænten. Wollaston Forland, munden af Young Sund. Teltene i det fjerne ligger nær fangstmandshytten Grønlænderhuset.

Langs strandterrasserne findes talrige fliselægninger, hvoraf mange har den typiske trekantform, endvidere findes vage anlæg og bosættelsesspor, der ikke umiddelbart kan tolkes. Da den palæoeskimoiske arkitektur i området generelt er meget "let", forekommer det sandsynligt, at de lette anlægsspor og fliselægninger har været benyttet i en palæoeskimoisk periode.

På en trekantet fliselægning (A39) blev fundet en skraber med udsvajet æg af Independence II type, se nedenstående tegning.

A39. Kysten mellem Blæsedalen og Grønlænderhuset. Skraber med udsvajet æg af Independence II/Grønlandsk Dorset type.

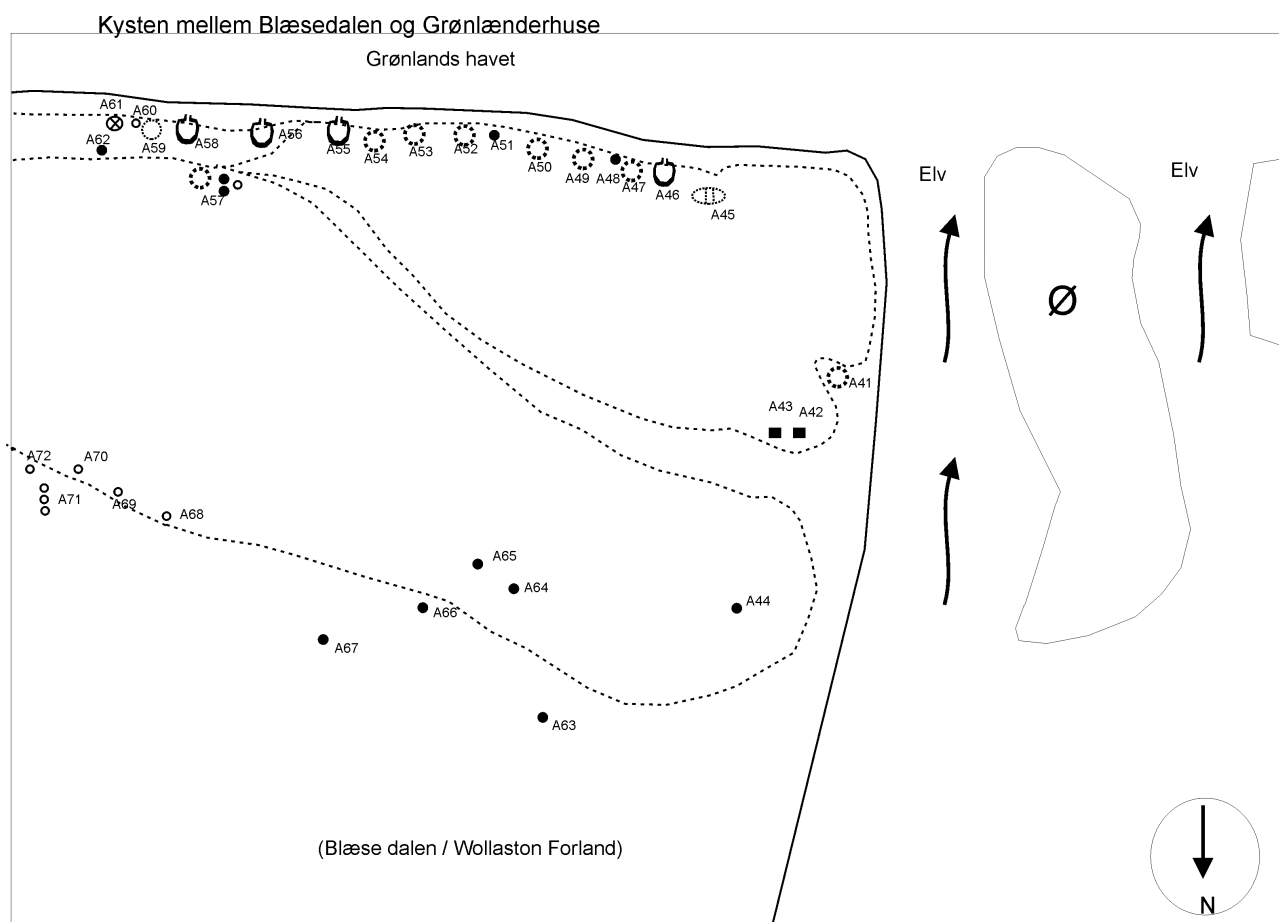
A39. Blæsedalen. Fliselægning med trekantet form.

A40. Blæsedalen. Fliselægning med trekantet form.

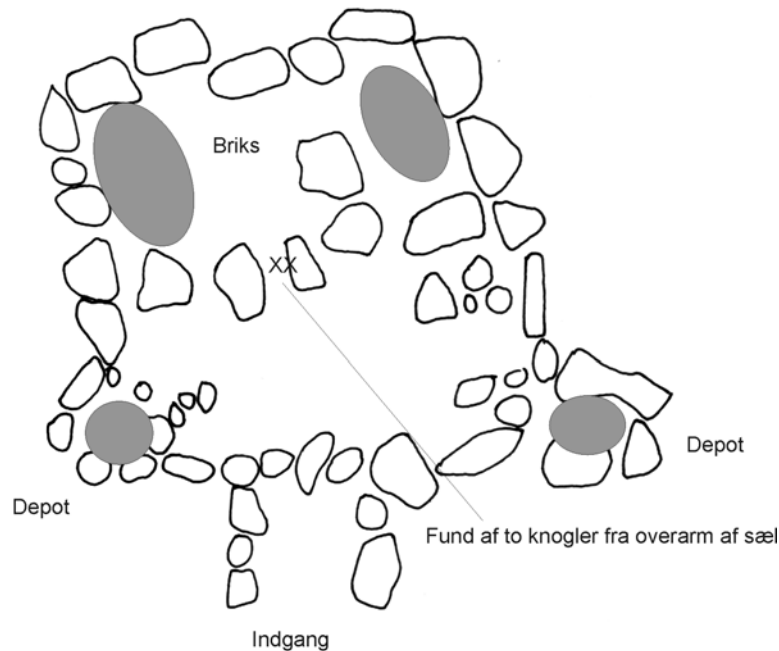
Kysten mellem Blæsedalen og Grønlænderhuset, fortsat (kort 11)

Mod øst på den anden side af en mindre elv fortsætter især Thule-kulturens bosættelse massivt.

Kort 11

Langs kysten og helt ude på den 3 meter høje kystskrænt findes tæt bebyggelse fra Thule kulturen i form af telthuse og vinterhuse. Bag kysten og bosættelsen findes depoter samt enkelte symbolhuse.

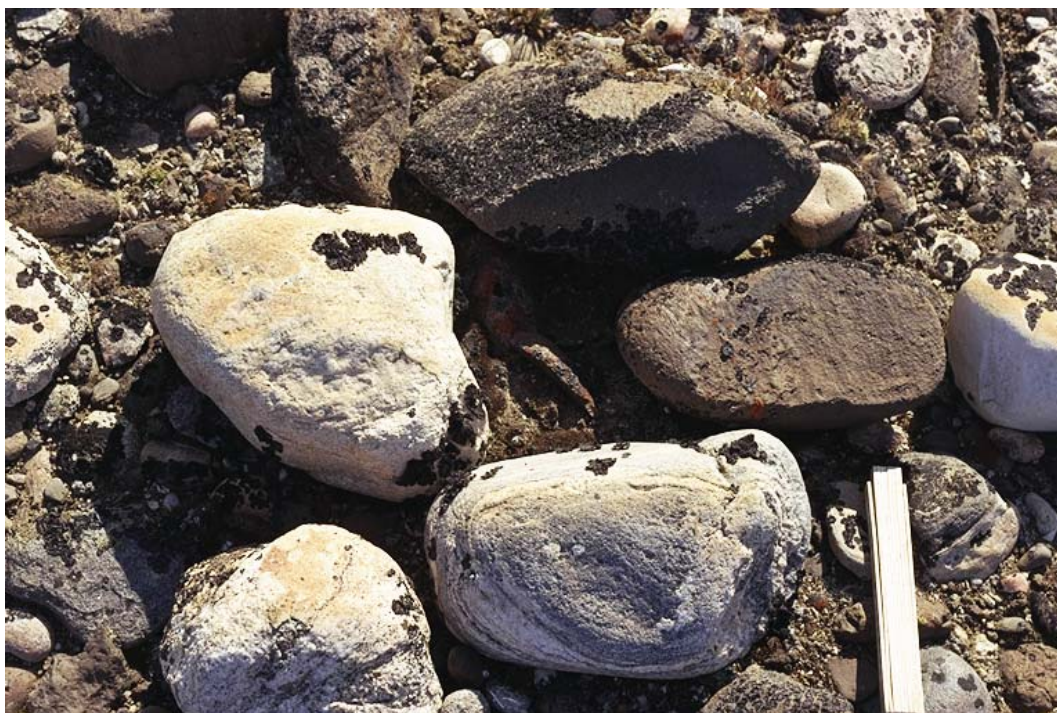

A43. Stort symbolhus (længde 2 m.). Grundplanen er identisk med et Thule vinterhus. De hvide kvartssten (grå områder) findes hovedsageligt i de to depoter foran i huset samt langs briksekanterne.

Denne placering, giver anledning til tolkningen, - at de hvide sten symboliserer "spæk".

Som noget specielt findes i det østlige område inde på strandterrasserne et mindre område med en koncentration af ildsteder/depoter (7 stk.). Ildstederne/depoterne er sat af 3 eller fire runde sten. Såfremt disse anlæg er ildsteder kan de tolkes som typiske for Thule-kulturen. De står i modsætning til boksildsteder, der er fremstillet af kantstillede fliser og de åbne palæoeskimoiske ildsteder, som er bygget i større stencirkler.

Kyststrækningen viser Thule-kulturens udnyttelse af stranden og forlandet med boligerne i kystskrænten og depoter, kødgrave og symbolhuse bag boligerne.

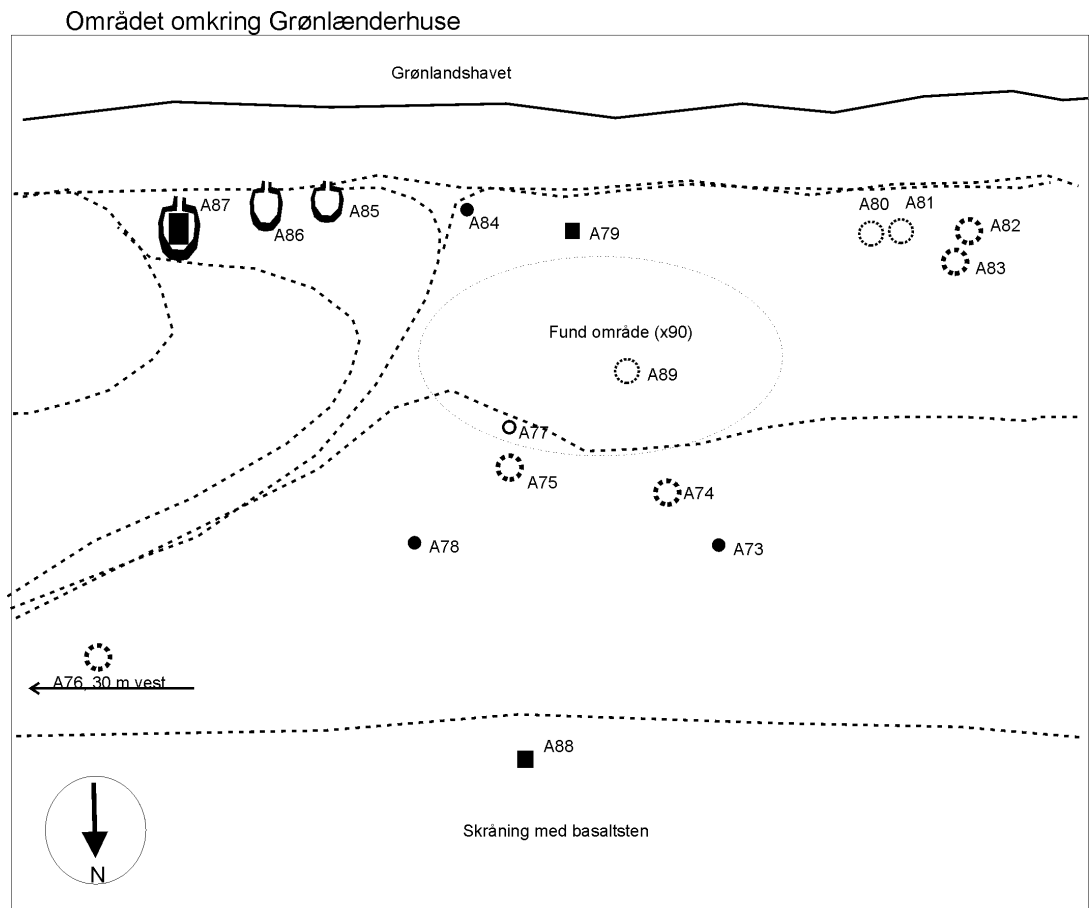
A69. Blæsedalen. Ildsted eller depot af fire sten

A5. Kap Berghaus. Ildsted eller depot af tre sten.

Grønlænderhuset (kort 12)

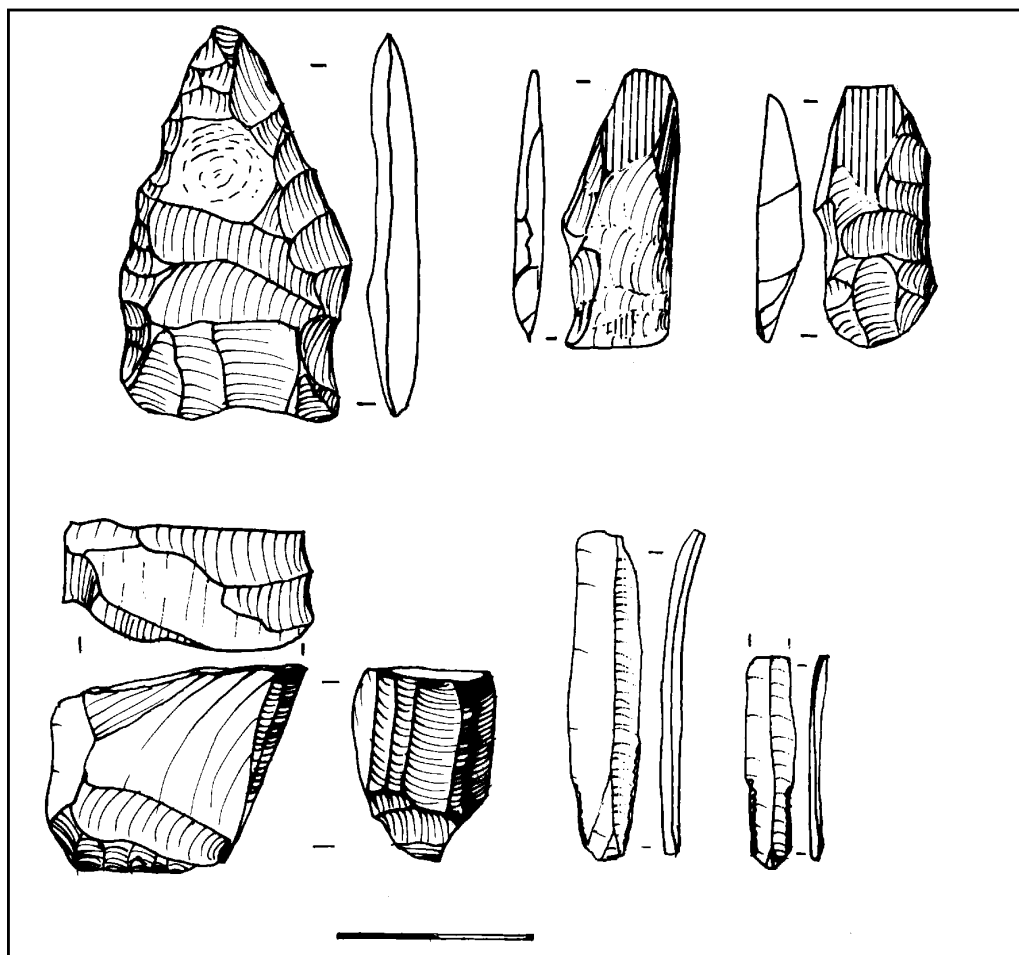
Kysten samt den massive Thule-eskimoiske bosættelse fortsætter til Grønlænderhuset, som er en fangstmandshytte fra 1930 (Mikkelsen 1994:340) opført i et nedgravet Thule vinterhus.

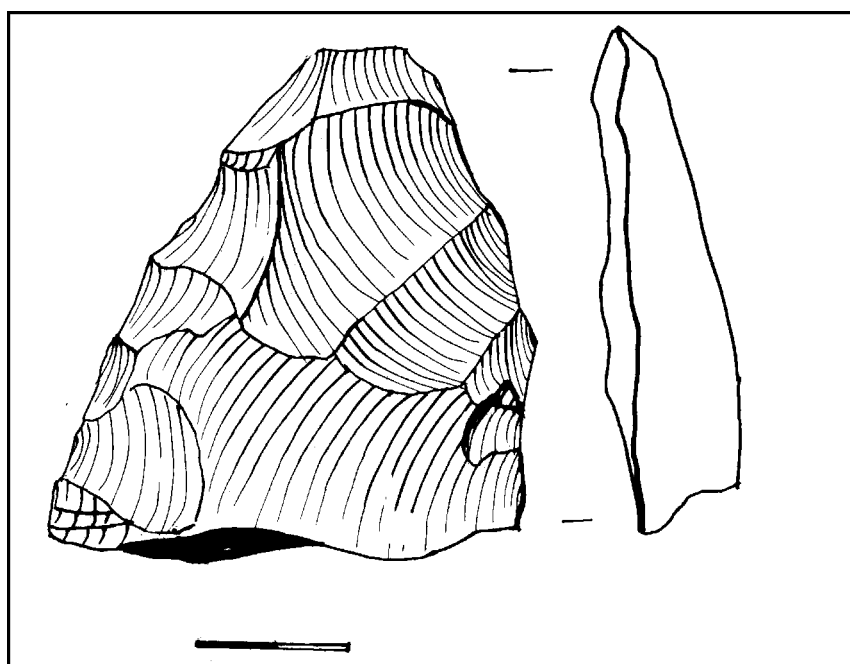
Øst for Grønlænderhuset ændrer kysten karakter, idet den falder til et lavere niveau og bliver mere præget af basaltsten og klippestykker.

Området ved Grønlænderhuset er karakteriseret af tre velbyggede Thule vinterhuse, der er bygget ind i kystskrænten, to telthus-ruiner og tre teltringe, tre depoter et symbolhus og et udendørs ildsted - alle fra Thule kultur.

Den palæoeskimoiske kultur er repræsenteret ved et righoldigt litisk inventar, hvorimod anlægsspor fra denne periode er få og vage i form af tre sandsynlige boligområder. Blandt de litiske artefakter findes flækker med basisretouche, knive med trekantet blad og retvinklet base samt stikler af basalt med slebne ægge (blt) (se nedenstående tegning). Disse litiske artefakter kan som følge af morfologi og teknologi generelt henføres til Independence II/Grønlandsk Dorset. Ved en "opretning" af profilet i kystskrænten foran vinterhusene fandtes under et kulturlag fra Thule kultur en bifacial kerne af finkornet basalt. Kernen kan være en Saqqaq præform, men kan også være et forarbejde til en økse fra Independence I, se nedenstående tegning.

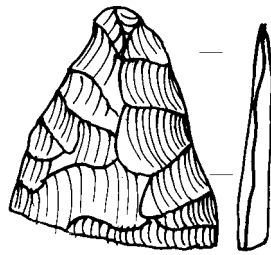
Artefakter fra Independence II/Grønlandsk Dorset, fundområde x90, Grønlænderhuset. Øverst fra højre mod venstre: knivblad af mcq, to stikler af basalt med slebne ægge, flækkeblok af mcq, samt to flækkeknive (med baseretouch) af mcq.

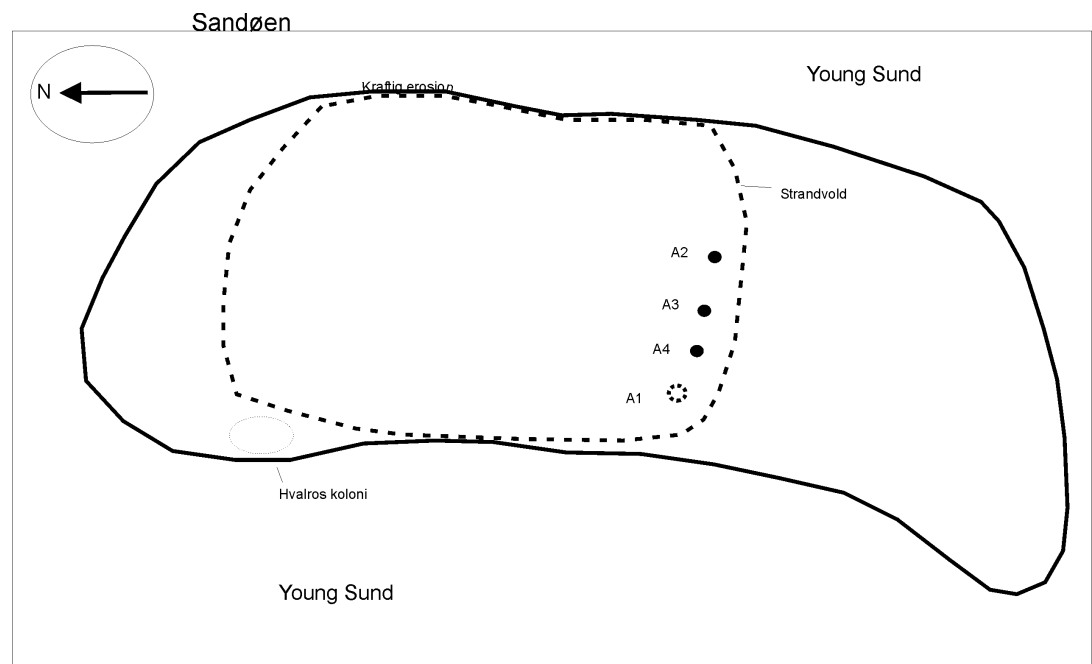
Stor kerne af finkornet basalt, fundet under Thule mødding. Grønlænderhuset.

Sandøen (kort 13)

På Sandøen i Young Sund fandtes fire anlæg: en teltring af Thule-type og tre depoter sandsynligvis også fra Thule kultur. Desuden gjordes et interessant fund af et bladspidsforarbejde af mcq (se nedenstående tegning), der blev fundet nær A1. Fundet af bladspidsen betyder at Sandøen, trods dens ringe højde har eksisteret fra mindst ca. 500 BC. At ingen palæoeskimoiske anlæg blev fundet kan meget vel skyldes den sandflugt og erosion som finder sted på øen. Det synes karakteristisk af alle anlæg blev fundet langs den sydlige strandvold på øens centrale del, hvorfra der er uhindret udsigt til hvalrossernes aktuelle opgangsplads.

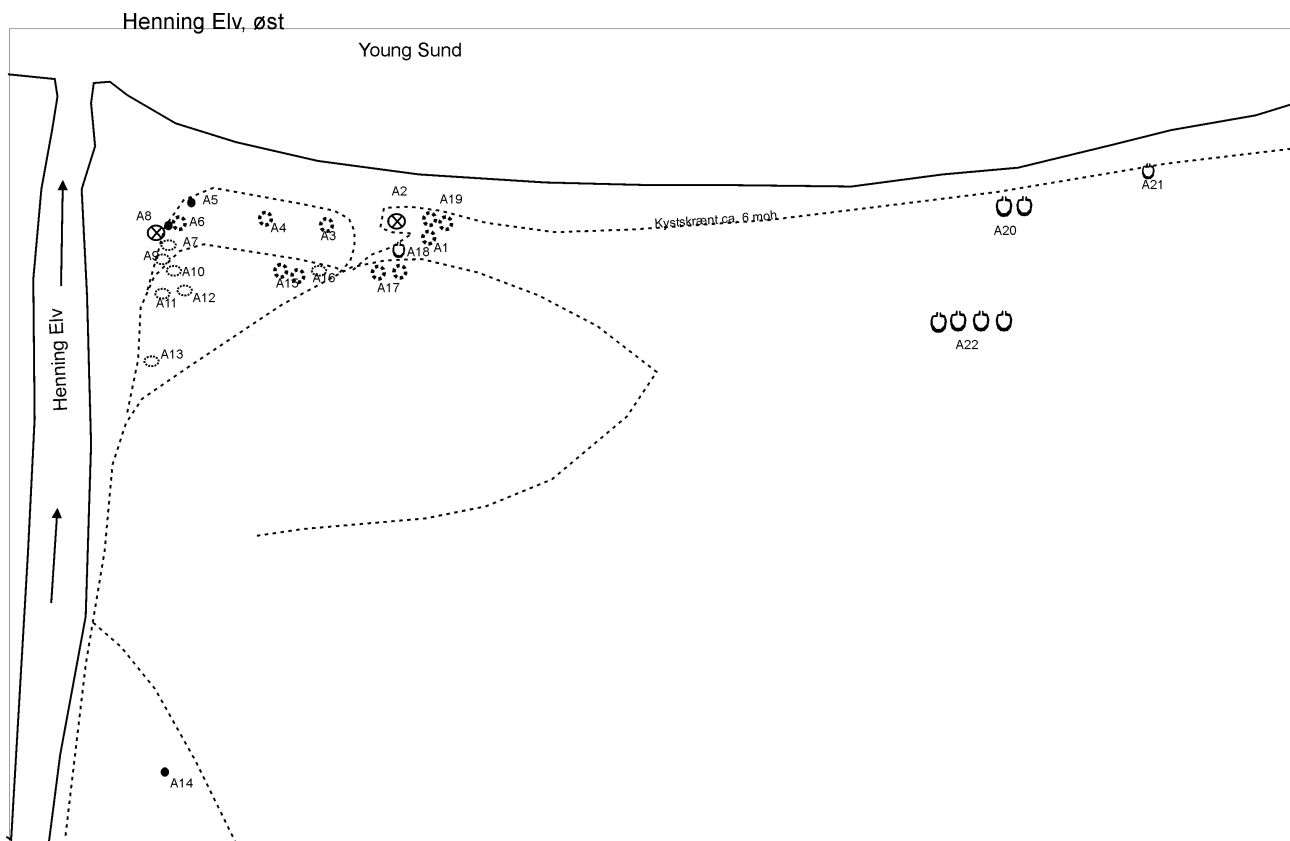

Bladspids forarbejde af rød mcq, fundet på Sandøen ved A1.

Henning Elv (kort 14)

Ved udmundingen af Henning Elv, på elvens østlige side, hvor elvbrinken bliver til en kystskrænt, fandtes en massiv bosættelse fra både palæoeskimoisk og Thule kultur.

Kort 14.

I alt ti teltringe af Thule type samt mindst syv, noget mindre, og svært identificerbare palæoeskimoiske boliger blev registreret. Øst for elven fandtes 13 vinterhuse, hvor mindst 7 af 9 huse langs skåningen er under nedskridning. Foran to Thule vinterhuse længst mod øst står den noget mærkværdige ildstedssøjle, der formentligt er resten af et ildsted fra et boliganlæg, se beskrivelse af A21.

Omkring 50 meter fra kysten ligger 4 mindre og tilsyneladende meget velbevarede vinterhuse på stribe. Den Thule-eskimoiske bosætning ligger på en flade, der er meget fugtig og meget vegetationsrig. Thule-ruinerne er i flere tilfælde fyldt med vand. Der bør være ganske gode bevaringsforhold for organisk materiale, specielt ved den bagest-liggende stribe huse.

Nedenstående billede viser til højre, at byggestenene i disse vinterhuse i særlig grad er fragmenter af basaltsøjler.

A21. Henning Elv øst. Fritstående søjle med et ildsted på toppen !

Langs elvbrinken ned mod elven kunne der i et område gøres flere fund af mcq artefakter fra palæoeskimoer, som må repræsentere et reelt udsmid. Langs kystskrænten fandtes et tilsvarende område med artefakter fra både Thule og palæoeskimoisk kultur.

Henning Elv er et bosættelsesområde med intens og gentagen bosættelse af både palæoeskimoer og Thule-eskimoer (både sommer og vinter).

Bevaringsforholdene for organisk materiale forventes at være særligt gode i og omkring vinterhusene.

På vestsiden af elvens udmunding ved det yderste hjørne mellem kysten og elven og i selve elvplateauet (5 m fra nuværende kyst) fandtes to teltringe. I dette område fandtes en trykstok af tand/knogle, 3 mikroflækker hvoraf den ene har baseretch, 3 fragmenter af slebne skiferspidser, en perle med hul igennem og en miniatureharpun (længde 29 mm) af Thule type 5F. De sidste to genstande var af hvalrostand, se foto.

Henning Elv vest. Miniatureharpun (type 5F) og perle. Begge af hvalrostand.

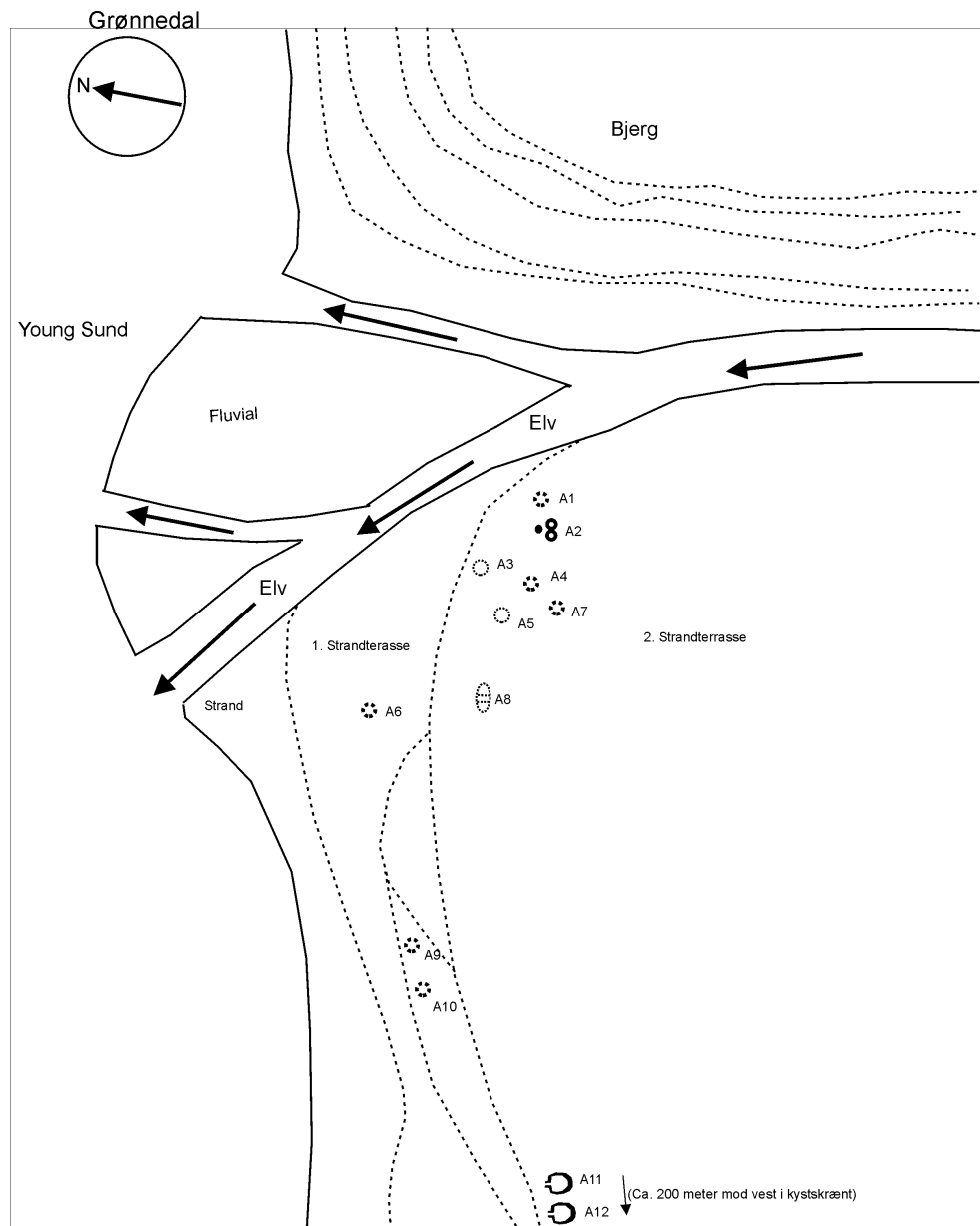
Anlægsområdet rummer således bosættelse fra Thule kultur samt fund af redskaber af Thule type (slebne skiferspidser samt perler og miniature harpun). Desuden er området benyttet af Independence II/Grønlandsk Dorset, hvorfra flækkeknive, flækker og trykstokken stammer.

På skrænten over elven, vest for munden, findes et stort og fantastisk flot beliggende symbolhus op ad en stor sten.

Grønnedal (kort 15)

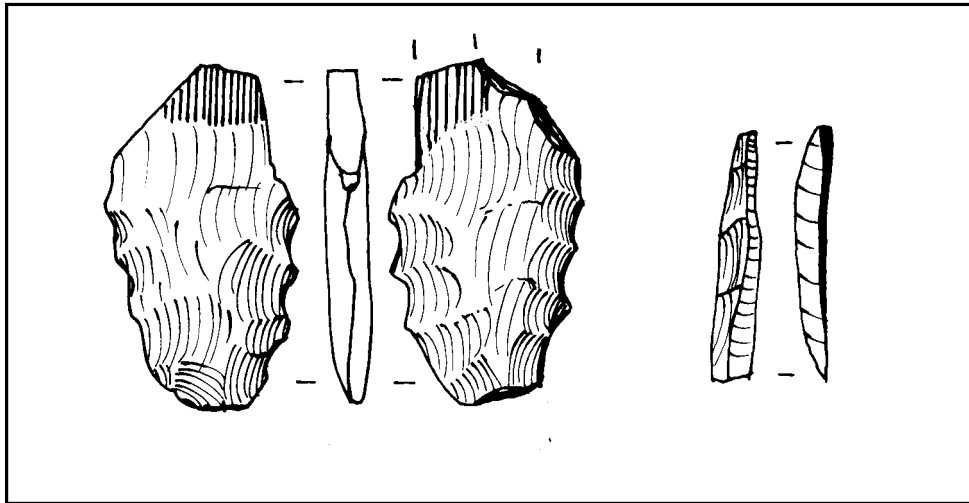
Området ved Grønnedal er langt mindre frodigt end ved Henning Elv. Det er karakteriseret af en kystskrænt, et kort forland samt et bagland, der skråner jævnt op mod en stor sø. Skråningen udgøres af en serie strandterrasser, som blev opmålt af geograferne ved totalstation.

Ved Grønnedal konstateredes kun bosættelse vest for elven. Den østlige side så ubeboelig ud og blev ikke rekognosceret til fods. Som ved Henning Elv er det ved hjørnet af elvmunden, hvor brink og kystskrænt mødes at bosættelsen findes.

Kort 15

Tre teltringe af Thule type findes på det nedre forland, mens den palæoeskimoiske bosættelse i form af en midtergang samt to vage boligstrukturer findes over kystskrænten (10 moh). De to vage boligstrukturer er karakteriseret af rydninger i undergrunden, samt nogle få flise. Der var ingen deciderede sten, der har holdt telt-dugen nede. I den ene af disse boliger (A5) fandtes flere mcq artefakter derimellem et stikkelafslag der dokumenterer, at boligen må være fra Independence I. I midtergangs anlægget (A8) fandtes en stikkel med slået æg, surringshak på basen samt let slebet blad. Stiklen er morfologisk typisk for Independence I, men har et teknologisk Saqqaq kendetegn, jf. Diskussion (se tegning).

Stikkel med slået æg, surringshak samt slebet blad, fremstillet af "silica-lersten" (fra A8). Stikkel-afslag fra stikkel med slået æg, af mcq (fra A5). Slibningen af stiklens blad er et "Saqqaq-træk", hvorimod surringshak er typiske for Independence I.

I samme område på kystskrænten fandtes yderligere tre teltringe af Thule type sammen med to ildsteder og et depot.

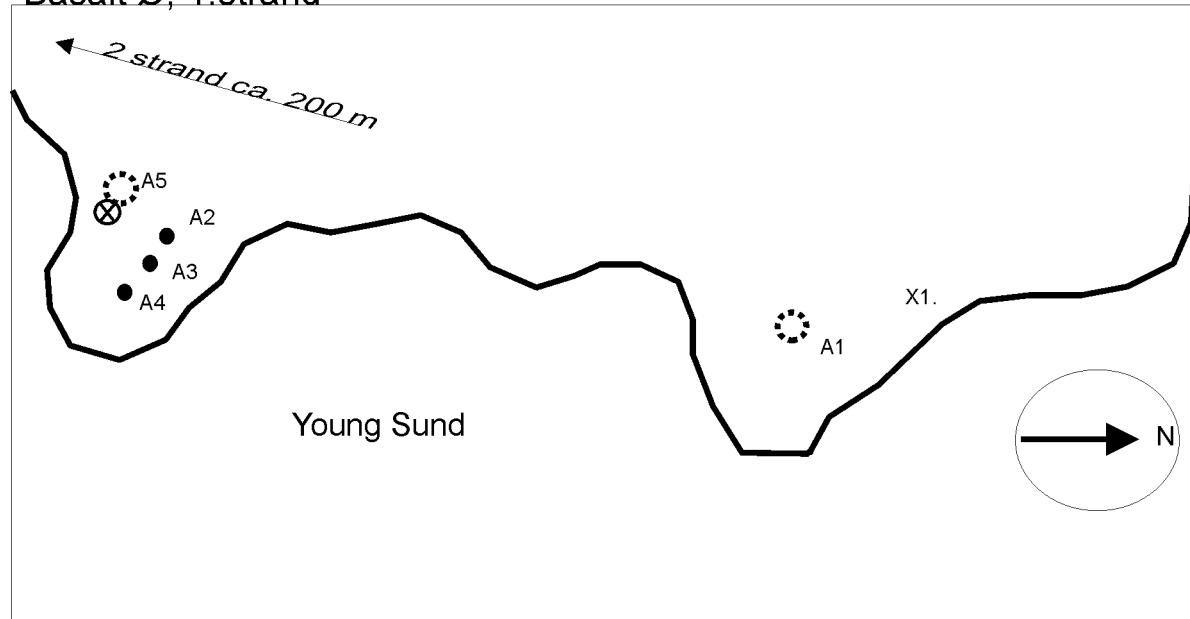
I den vestlige del af deltaet ca. 300 m fra flodmundingen og gravet ind i en lav skrænt ligger to tætliggende, stærkt sammensunkne Thule vinterhuse (A11, A12). Anlæg 11 er meget svagt synlig. I A12 er indgangen acentralt placeret i den næsten lige frontvæg. Placeringen langt fra den øvrige bosættelse kan forklares med, at adgangen til tørv fortrinsvis findes i dette område.

Iflg. Glob (1946:21) besøgte Helge Larsen stedet d. 14. maj 1932. Glob oplyser at der er 3 Thule-vinterhuse, hvoraf to er tvivlsomme.

Basalt Ø (kort 16)

Basalt Ø ligger midt i Young Sund overfor Zackenberg. Det er en gold ø præget af brunlige basaltklipper. Ved rekognoscering fra båd var det muligt at finde to landgangsmuligheder på den sydøstlige del af øen. Ved begge strande blev der fundet kulturhistoriske anlæg og aktivitetsspor.

Basalt Ø, 1.strand

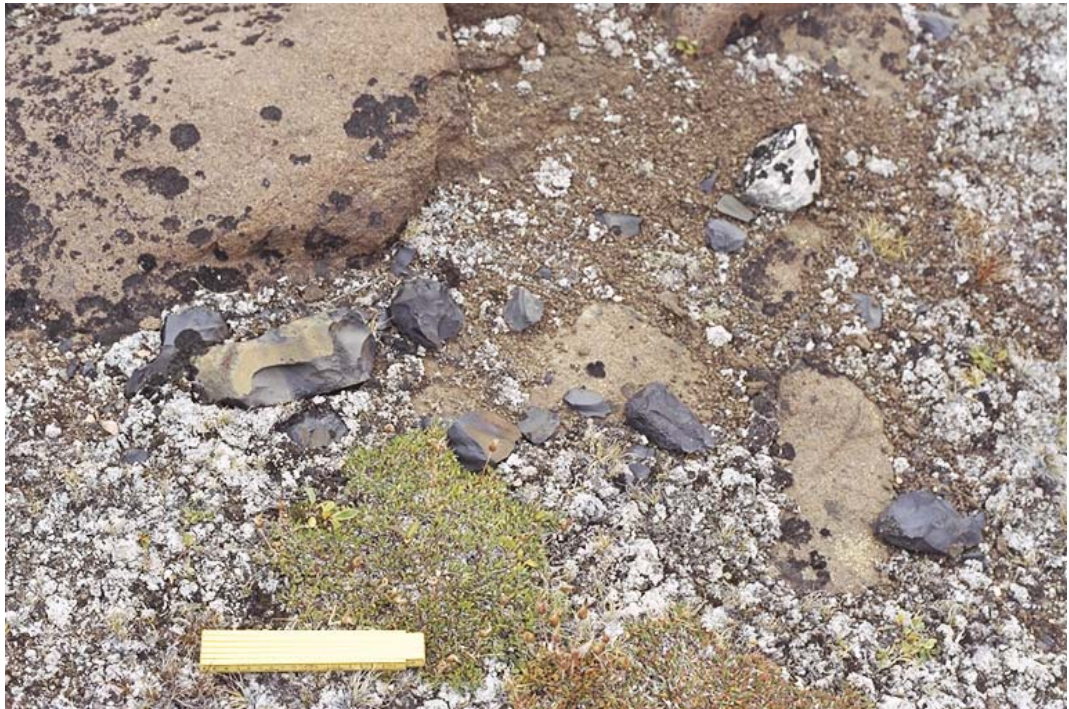
Kort 16

Ved 1. Strand fandtes to teltringe af Thule type samt tre depoter. Ved en af teltringene (A5) fandtes en huggeplads, hvor en finkornet sort basaltsten var blevet tilhugget. Huggepladsen blev systematisk opmålt og hjemtaget. På stranden fandtes en basaltøkse fra Thule kultur og i strandzonen fandtes en mikroflække af mcq. Mikroflækken må stamme fra et palæoeskimoisk ophold på øen.

Ved 2. Strand fandtes en intrusion af finkornet "glasagtig" sort basalt stående i et lille elvleje. Denne basalt kan anvendes til fremstilling af stenredskaber. Desuden fandtes en teltring fra Thule kultur, hvor flere af teltstenene var groft tilhuggede basaltmoduler. Derudover sås flere huggepladser på denne del af øen.

Basalt Ø, 2 strand. Den lodret stående bjergformation er en finkrystalinsk basaltsten, som ved slag spaltes med muslet brud. Formationen kan derfor anvendes som råmateriale til stenredskaber.

Basalt Ø, Huggeplads på 2. strand. Et stort antal afslag samt enkelte kerner viser, at den lokale sorte basaltsten blev tilhugget på stedet.

Basalt Ø må tolkes som en kortvarigt beboet lokalitet i sommersæsonen. Øen var fortrinsvis benyttet af Thule-eskimoer, som ved opholdet tilhuggede basaltsten, sandsynligvis med tanke på eksport af redskabsforarbejdede og redskaber.

Basalt Næs

På Basalt Næs på Clavering Ø lige overfor Basalt Ø fandtes to teltringe af Thule type og en sammenfalden båd, formentligt fra fangstmandstiden.

Zackenberg

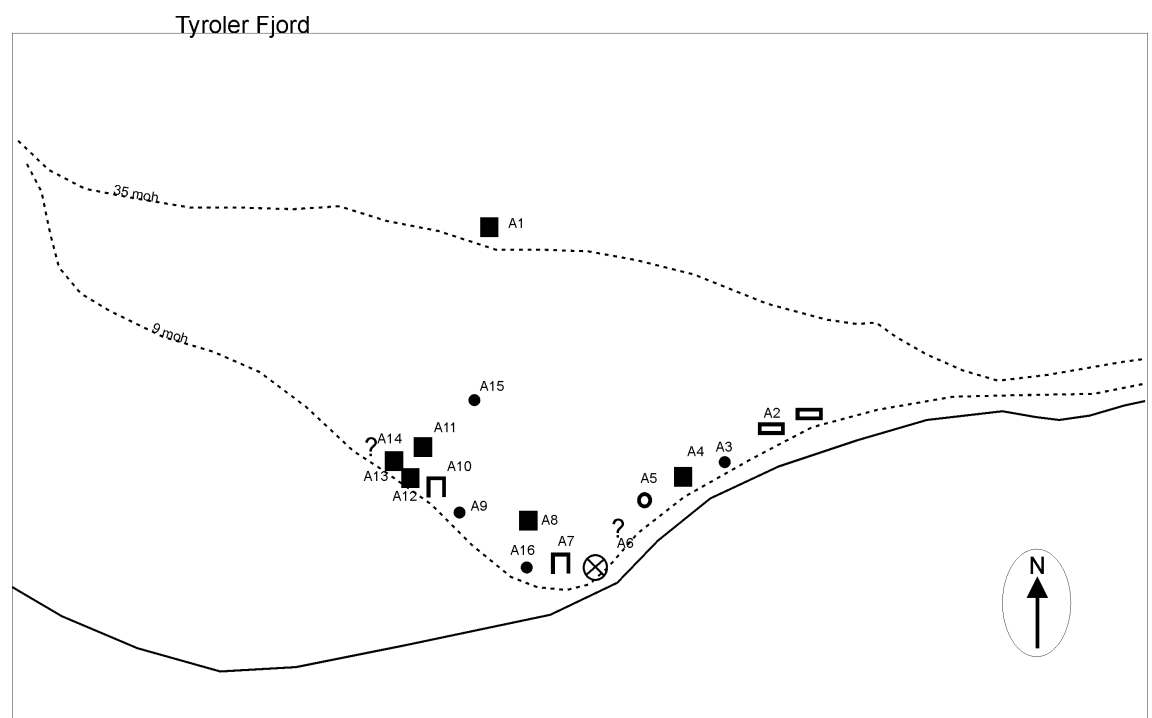
Vest for udmundingen af Zackenberg Elv og vest for fangstmandsstationen og ekspeditionshytten findes en serie hævede strandterrasser hvor Knuth foretog udgravninger og opsamlinger af palæoeskimoisk materiale. Dette materiale stammer sandsynligvis fra de forstyrrede anlæg, vi iagttog. En gennemgang på Nationalmuseet af Knuth's opsamlinger fra Zackenberg (LI 6667-6705) viser, at artefakterne både er fra Independence I og Independence II/Grønlandsk Dorset.

I samme område findes et enkelt Thule vinterhus, der er under nedbrydning på grund af kysterosionen (Christiansen, Bennike et al. 2002): 156).

Recent bebyggelse: Fangststationen Zackenberg blev opført i 1945 for Nanok. Den er i dag flot vedligeholdt og velindrettet. Længere mod vest ligger en forfalden bygning, Zackenberg-basen, der blev opført af Dansk Pearyland Ekspedition i 1947 (Mikkelsen 1994:346). Bygningen har senere været brugt af andre ekspeditioner, men er i dag i fremskredent forfald, og det flyder med affald i området, selvom der tydeligvis også er foretaget en del oprydning. Største miljøproblem er store mængder ”utæmmet” glasuld.

Tyroler Fjord (kort 17)

Der blev rekognosceret igennem Tyrolerfjord ind i Rudi Bugt til Revet/Tangen, som er den landkontakt, der findes ved lavvande mellem Clavering Ø og det sydlige Payer Land. Fra Zackenberg og næsten ind til Rudi Bugt er kysten præget af stejle klippevægge der falder brat ned til havniveau.

Kort 17

Ved den første mulighed for landgang efter de stejle kystskrånninger på A.P. Olsen Land på nordsiden af Tyroler Fjord fandtes et anlægsområde på en grusflade over kystskrænten. Anlægsområdet er præget af symbolhuse (6 stk.), depoter (4 stk.), rævefælder (2 stk.) samt enkelte jagtsenge. Endvidere fandtes flere tegn på andre aktiviteter og anlæg, som ikke kunne tolkes. På kystskrånningen fandtes en skraber af Independence II/Grønlandsk Dorset type.

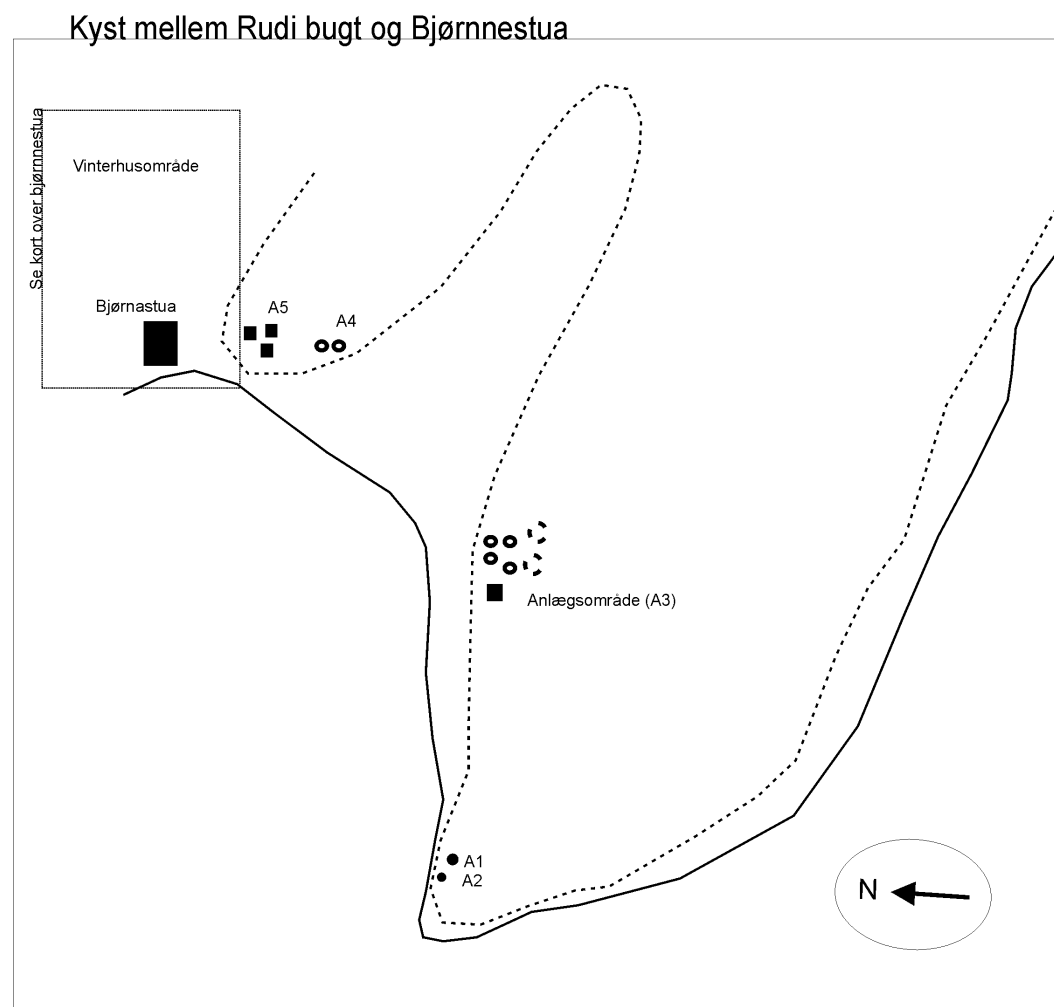
Det er bemærkelsesværdigt, at der ved dette anlægsområde ikke findes regulære boliger i sammenhæng med anlæggene. Sammenlignes lokaliteten med andre anlægsområder som f.eks. Kap Berghaus ses det, at de fundne anlæg alle er af en ty-

pe, som generelt findes bag bosættelsen, set fra kysten. Det ville derfor være naturligt, at der fandtes en bosættelse nedenfor kystskrænten på eksempelvis 3-6 Thule teltringe. Denne mangel kan skyldes en erosion af stranden eller utilstrækkelig rekognoscering af området.

Området er et fuldstændigt vegetationsløst stenkaos omgivet af stejle fjelde og med en stenet dalslugt, der fører op mod Store Sødal ved Zackenberg.

Bjørnnesstua fangsthytte (kort 18)

Kyststrækningen omkring Bjørnnesstua er sparsomt beboet. Der fandtes kun to depoter (A1, A2) og et anlægsområde (A3) med to teltringe, et symbolhus og tre ildsteder. Anlægsområde A3 må betegnes som en Thule-eskimoisk sommerboplads anvendt af to familier.

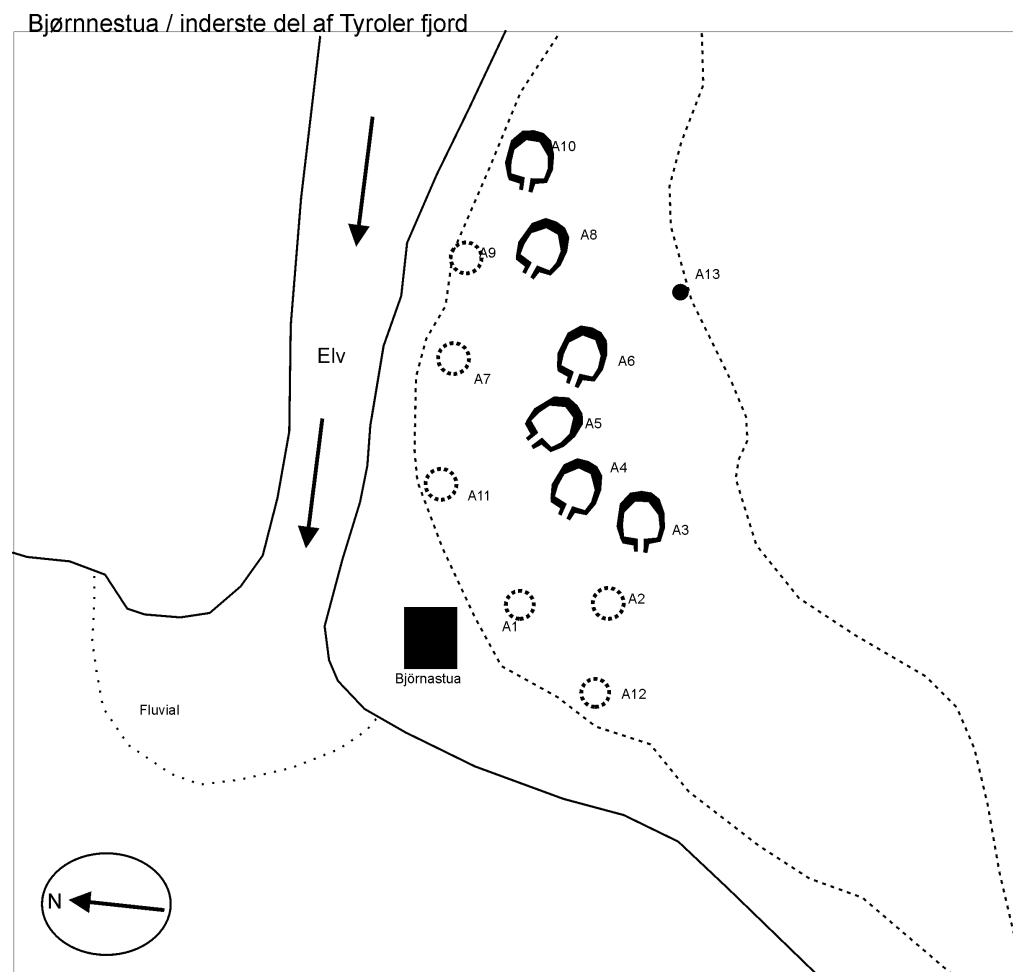

Kort 18

Anlæggene på skrænten over Bjørnnesstua (tre symbolhuse og to ildsteder) skal ses i sammenhæng med bopladsområdet omkring Bjørnnesstua (kort 18).

Bjørnnesstua fangsthytte, indre del af Tyroler Fjord (kort 19)

På den sydlige side af elvmundingen ved fangsthytten Bjørnnesstua findes et bopladsområde med intensiv bebyggelse.

Kort 19

I alt registreredes seks nedgravede vinterhuse og seks teltringe fra Thule-kultur. Vinterhusene er tidligere delvist gennemrodet af fangstmænd (Gjæver 1930:128), og de fremstår i dag temmelig forstyrrede. På pladsen ligger en del knogler, der kan være fra fangstmands-aktiviteter, men en del giver dog indtryk af at være knyttet til Thule-bosætningen.

Pladsen må betegnes som en vinterboplads fra Thule kultur, der også blev anvendt i sommersæsonen.

Recent bebyggelse: Fangsthytten Bjørnnesstua er nu en ruin, der blev opført i 1932 (Mikkelsen 1994:345).

Kap Ehrenberg

Ved hjørnenæsset på den anden side af Tyrolerfjord, overfor Bjørnnesstua, fandtes to højtliggende boliganlæg: en palæoeskimoisk midtergang og en Thule-eskimoisk teltring. Stedet må betegnes som en sporadisk beboet sommerlokalitet.

Begge anlæg er formentligt tidligere registreret af Arcturus Expeditions i 1999.

Revet/Moskusheimen

Andersen (1975) rapporterer om et bopladsområde 110 skridt og 8 moh. nord for fangststationen Moskusheimen. Pladsen bestod af 4 teltringe.

Bopladsen kan tolkes som en sommerboplads fra Thule kultur.

I en kystskrænt 250 skridt nord for Moskusheimen fandt og udgravede Andersen (1975) en Thule-eskimoisk grav. Graven fandtes tilsyneladende i et sammenstyrtet vinterhus fra Thule kultur, der således sandsynligvis er et Thule-eskimoisk "dødehus".

Et par hundrede meter syd for Moskusheimen fandtes flere anlægsspor.

Ca. 535 meter fra Moskusheimen ligger en lille Thule sommerteltring ca. 5 moh. Anlægget skrider ned ad skråningen.

Ca. 575 m fra Moskusheimen ligger en lille plads med flere løse strukturer fra Thule kultur: et lille symbolhus, en rævefælde og et depot. Området skal ses i forbindelse med sommerteltringen mod nord. På samme areal ses en fangstmandsfælde.

På samme knold og ca. 10 moh findes en spredt fliselægning omkring en lille fordybning. Anlægget kan tolkes som et meget vagt, palæoeskimoisk anlæg.

Fra samme område rapporterer Solberg (1933) om fund af stensager (palæoeskimoiske artefakter) fra en bebyggelse, det ikke senere er lykkedes at lokalisere men som angives at ligge nær Moskusheimen. Richter (1934) og Glob (1946) gentager oplysningerne.

Recent bebyggelse: Moskusheimen blev bygget i 1948 og fremstår i dag som en yderst velholdt station, der bruges og vedligeholdes af Sirius Patruljen. I tilknytning til stationen ses fiske- og redskabsskure, ræverbure og et stativ nær kysten.

Clavering Ø/Tangen

Over for Moskusheimen på Clavering Ø og nord for Tangen fandtes to teltringe fra Thule-kultur og knogler og gevirstumper fra rensdyr. Rensdyrknoglen blev sendt til datering under navnet "Tyroler fjord". Dateringen gav 174±30 BP,

1675-1948 calAD. Dermed er denne teltring dateret til den sene Thulekultur sandsynligvis til 17-18 tallet. Pladsen er formentligt registreret af Arcturus Expeditions 1999, (Woolmore 2001) men med forkert position.

Lokaliteten tolkes som en sommerboplads fra Thule kultur, hvorfra rendyr er blevet fanget.

Louise Elv

Louise Elv findes på det nordvestlige Clavering Ø. Fra Louise Elv rapporterer S.H. Andersen (1975) om 2-3 depoter og to teltringe af Thule-type, hvoraf den ene havde briksekant. Anlæggene fandtes 2-3 moh. på selve kystskrænten. Området blev ikke besøgt af Geo-Ark 2003.

Lokaliteten tolkes som en Thule-eskimoisk sommerboplads.

Diskussion

Afspejler resultaterne af området den komplette forhistoriske bebyggelse?

Det lykkedes ikke at rekognoscere det nordøstlige hjørne af Wollaston Forland fra Albrecht Bugt til Pendulum Øer, Sabine Ø, Hvalros Ø og videre ned langs østkysten af Wollaston Forland til Kap Borlase Warren. En komplet berejsning af Wollaston Forland vil kræve at også disse områder rekognosceres.

Til spørgsmålet om hvorvidt samtlige anlægsspor er registreret i de rekognoscerede områder må der svares nej. Specielt den palæoeskimoiske bebyggelse i området viste sig ofte at være af så vag anlægsmæssig karakter at den kun opdages ved ”held” samt en mere intens afsøgning af lokaliteterne end vi havde mulighed for. Et andet naturbetinget problem er den øgede erosion af yderkysterne. Flere anlæg fandtes delvist skyllet i havet og det er således et spørgsmål om hvor mange der er gået til ved erosion, og derfor ikke kan registreres.

Det er dog vores fornemmelse og overbevisning, at vi har registreret samtlige deciderede bopladser indenfor det rekognoscerede område, men at antallet af palæoeskimoiske anlæg generelt vil kunne øges ved en yderligere undersøgelse af de rekognoscerede områder.

Hvilke kulturgrupper findes i Wollaston Forland området?

Det kan ud fra stikler m. surringshak, uden slibning og med slået æg, stikkelaflslag, brede flækker (op til 10 mm) og kraftige knivblade, dokumenteres, at Independence I kulturen har været bosat i området.

Angående tilstedeværelse af Saqqaq kultur findes to indikationer i området. Stiklen fra Grønnedal (A8) har en typisk Independence I morfologi, men bladet er slebet, hvilket ikke tidligere er set på Independence I stikler. Derimod er slibning af stikkelbladet i Saqqaq et generelt teknologisk kendetegn. En hypotese for dette redskabs morfologi og fremstillingsteknologi er, at Independence I mennesker i Wollaston Forland området har kendt til Saqqaq kulturen, evt. gennem bekendtskab med Saqqaq mennesker fra Scoresby Sund området, hvor typiske Saqqaq redskaber er fundet (Tuborg and Sandell 1999), og at Saqqaq teknologi derfor er blevet benyttet i Wollaston Forland af Independence I. Under alle omstændigheder tyder stiklen på en materiel blanding af Saqqaq og Independence I i området.

Den anden Saqqaq indikation er en knækket bifacial kerne af et basaltmateriale fundet under et Thule-udsmid i kystskrænten ved Grønlænderhuset. Kernen er morfologisk, teknologisk og i sit materialevalg mere sandsynligt fra Saqqaq kulturen end fra nogle andre af de palæoeskimoiske kulturer. Både kernen og stiklen må dog stadig ses som små indikationer. Det er kun gennem fund af entydigt klassiske Saqqaq redskaber som stikler og syler, at Saqqaq med sikkerhed kan udskilles fra Independence I og dermed dokumenteres i området.

Der skelnes ikke mellem Independence II og Grønlandsk Dorset i rapporten, da stiklerne (Fog Jensen 2003) såvel som den øvrige litiske teknologi (Sørensen in prep.; Sørensen in press) i disse to grupper synes identisk. Forskellen skyldes forskningshistorien og er derudover et regionalt men ikke et kulturelt fænomen. Independence II/Grønlands Dorset kan dokumenteres flere steder i området ved smalle flækker med baseretouch, knivblade med retvinklede baser og store sur-ringshak samt stikler med slebne ægge.

Der er markante sommer- og vinterbosætninger fra Thule-eskimoerne i området. Miniatureharpunen fra Henning Elv af typen 5F kan dateres til Thule kulturens sene fase, dvs. 16-1700 tallet (Gulløv 1997). Derudover var der desværre ingen daterbare spor fra Tidlig Thule kultur i området, hvilket generelt skyldes, at der var meget få bevarede Thule-eskimoiske genstande på bopladserne samt, at anlæggene er svære at datere internt i Thule kulturen.

Kulstof 14 dateringer

Der er indsendt dateringsprøver fra Slettedalen A12 (palæoeskimoisk anlæg), fra Schumacher Ø, A9 (Thule teltring), samt fra Tyroler fjord.

C14Lab nr	Sample type	Collection Site	Feature no	14Cage BP	Error	Cal age	Cal age +/- 1 stdv	Delta 13	Area (latitude)
KIA-22760	Ovibos moschatus	Slettedalen Øst	A12	0				-19,11	74 E
KIA-22761	Rangifer tarandus	Schumacher Ø	A9	454	28	AD 1440	AD 1425-1453	-17,62	74 E
KIA-22759	Rangifer tarandus	Tyrolerfjord		174	30	AD 1660-1955	AD 1675-1948	-19,11	74 E

Dateringerne viser at Thulekulturen fandtes allerede i 1400 tallet i området samt i 17-1800 tallet. Desværre lykkedes det ikke at datere de palæoeskimoiske kulturgrupper i området.

Råmaterialer

Da Wollaston Forland området geologisk set består af basalter samt forskellige sedimentter, er der teoretisk mulighed for at finde råmaterialekilder af finkornede "glasagtige" basalter, kontaktomdannede skifre samt mikrokrytalinske silica (kalcedon, agat, etc.), i området.

En analyse af de råmaterialer, der er anvendt til redskaber i området viser, at der anvendes en bred vifte af mikrokrytalinske materialer (mcq) af forskellige kvaliteter. I Independence I ses ofte anvendt en translucent orange mcq af meget høj kvalitet, hvorimod Independence II/Grønlandsk Dorset anvender et langt bredere spekter af kvaliteter samt varmebehandler stenen. Derimod fandtes ingen eksempler på varmbagte skifre (killiaq) som er så typisk for vestkysten. Det er karak-

teristisk, at stikler med slebne ægge samt økser altid er fremstillet i den lokale sorte basalt. Forskellen mellem ”Wollaston-basalt” og killiaq må betegnes som minimal både visuelt (da basalten bliver grå på overfladen ved iltning/nedbrydning) og fysisk. Forskellen ses ved at basalten er noget hårdere og tættere (mere sammensintret) end killiaq, der i modsætning til basalten oprindeligt var skiffer. I enkelte tilfælde ses et grågult, grovkornet materiale anvendt, som sandsynligvis er en bagt type lersten. Der er ingen eksempler på redskaber af dolorit eller bjergkrystal, hvilket sandsynligvis er fordi området i forvejen er rigt på råmateriale og disse to stentyper kun anvendes når der ikke findes mere egnede litiske materialer.

Det ses i det litiske inventar fra de palæoeskimoiske kulturer, at ”Wollaston-basalten” anvendes på samme måde teknologisk og funktionelt og til de samme redskaber (økser, stikler med slebne ægge) som killiaq anvendes i Nord- og Vestgrønland. Spørgsmålet er derfor om ikke ”Wollaston-basalten” er de østgrønlandske palæoeskimoers ”killiaq” ?

Der blev fundet to råmaterialekilder, hvilket sandsynligvis ikke svarer til det reelle antal. Årsagen til de få fund af råmaterialekilder skyldes nok, at ”Geo-Ark 2003” udelukkende rekognoscerede kyststrækninger, hvorimod mange kilder må formodes at findes i indlandet.

På Basalt Ø fandtes en intrusion af sort finkornet basaltsten. Forekomsten stod op af undergrunden i firkantede formationer i en lille dal tæt ved kysten. Der blev medbragt materiale til forsøg fra lokaliteten. Foreløbige forsøg med tilhugning foretaget af M. Sørensen viser, at materialet spalter let og med muslet brud. Det er muligt at anvende de generelle tilhugningsteknikker ved tilhugning inklusiv trykteknik ved fremstilling af bifaciale redskaber. De foreløbige forsøg viser således, at materialet kan forarbejdes som mikrokrystalinske litiske materialer generelt. Som et særligt kendetegn udvikler materialet slagbulear og slagbuleafskalning i stor frekvens ved direkte direkte hård teknik.

Videnskabeligt personel fra ZERO formidlede mundtligt at der i indlandet ved Kuhnpasset på Wollaston Forland var gjort betydelige fund af mcq blokke. Kvaliteten af dette råmateriale kunne sammenlignes med enkelte blokke fundet i strandzonen: det var lyst gråt, semitransparent og af meget finkornet kvalitet.

Ved Kap Schumacher fandtes en lys kvartsåre i en granit/gneis klippe (A18). Dette materiale var tydeligvis brudt, idet flere stykker af ”åren” var stillet op på klippen. Materialet var ikke egnet til redskabsfremstilling, men svarede til de hvide kvartssten som fandtes i det nærmeste symbolhus (A16). Bruddet har således været anvendt til fremstilling af symbolhuse i det lokale område.

Sker der en nedbrydning af fortidsminder i området?

Bevaringstilstanden for organisk materiale var i området generelt dårlig. Der fandtes meget få artefakter af organisk materiale fra de palæoeskimoiske kulturer, nogle flere fra Thule kulturen. Det anses for sandsynligt, at der flere steder under Thule-kulturen's møddinger og vinterhuse er mulighed for at gøre fund af palæoeskimoiske genstande, herunder genstande af organiske materialer.

En akut trussel for fortidsminderne i yderkystområderne er den stigende erosion af kysterne som følge af, klimaets generelle opvarmning, den manglende bølgedæmpende drivis og den deraf øgede bølgeaktivitet. Kysten ved Blæsedalen, Henning Elv og på Sandøen var tydeligvis udsat for kraftig erosion og flere anlæg var her delvist eroderet væk, og mange anlæg er givetvist helt forsvundet.

Hvor findes bosættelsen og hvorfor?

Det er vigtigt at slå fast at de palæoeskimoiske bosættelser og den Thule-eskimoiske bosættelse findes ved de samme lokaliteter i Wollaston Forland området. Dette faktum gælder både regionalt, hvor intensiteten af bosættelsen følges for alle kulturgrupper, men også helt lokalt i landskabet hvor Thule-teltringe og palæoeskimoiske boligtomter ofte ligger indenfor ganske få meter.

Årsagen til den ens lokale placering syntes i dag ikke logisk, da man skulle mene at der var rigelig plads til bosættelse på de enkelte lokaliteter. Kendskabet til lokale landskabelige og klimatiske forhold, som (kun) de lokale jægerfolk i området har haft, må have afgjort den specifikke og identiske placering af boligerne.

Bosættelsens intensitet i området er størst på begge sider af munden af Young Sund. Specielt på kyststrækningen mellem Kap Berghaus og Grønlænderhuset ses intens bebyggelse fra alle perioder (i alt 118 anlæg og anlægsområder ud af i alt 270).

Desuden findes koncentrationer af beboelse i Kap Schumacher området (65 anlæg ud af 270) hvor der både er sommer og vinterbosættelser fra palæoeskimoisk og Thule-eskimoisk kultur.

Ved Henning Elv ligger undersøgelsesområdets største vinterbosætning fra Thule-kulturen (13 vinterhuse).

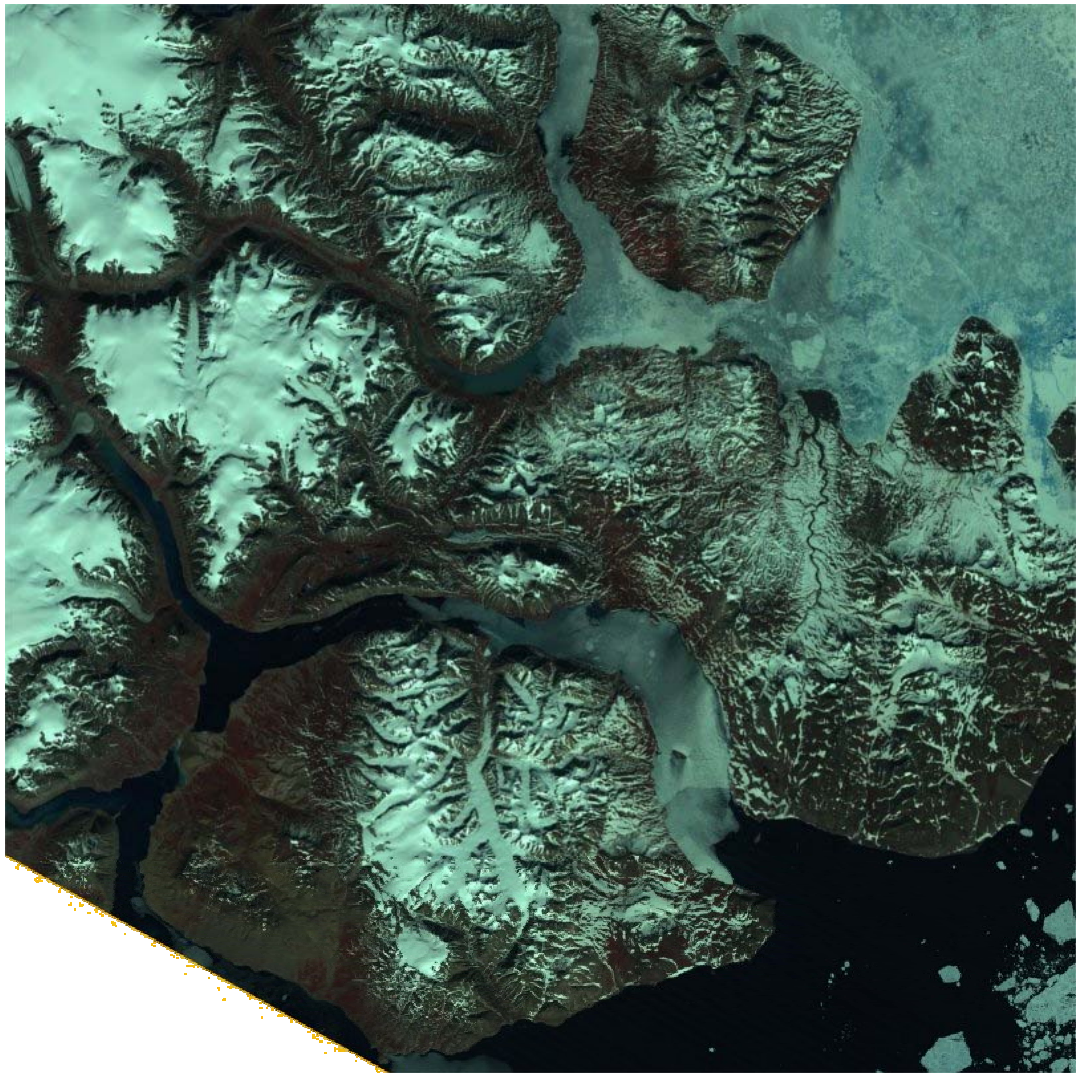
I Tyrolerfjord inkl. Rudi Bugt findes et større bosættelsesområde (37 anlæg ud af 270).

Satellitfotos af isens udbredelse og opbrud i området viser, at der i munden af Young Sund opstår et polynie i det tidlige forår og gennem sommeren (se nedenstående Landsat billede af is-situationen juli 1994). Satellitfotoet viser desuden, at

området ved Rudi Bugt i den indre Tyroler Fjord også åbner tidligt ligesom et mindre område ved Kuhn Øs sydøstside.

Årsagen til at isen åbner tidligt ved munden af Young Sund skyldes regionale strøm- og vindforhold, mens forklaringen på de tidligt åbne indre fjorde skyldes en tidlig afsmeltning fra bjergsiderne, hvorved ferskvand fra elvene åbner de indre dele af fjordene, før selve fjordisen brydes.

Et specielt fænomen ved issmeltingen forekommer ved den sydøstlige side af Kuhn Ø: på grund af nordenvind og medfølgende sedimentflugt fra "rådne" bjergformationer på Kuhn Ø bliver isen hér mørkfarvet. Det betyder at isen ved denne lokalitet opvarmes og smelter tidligt, og at fjorden åbner her - før den åbner i Lindeman fjord.

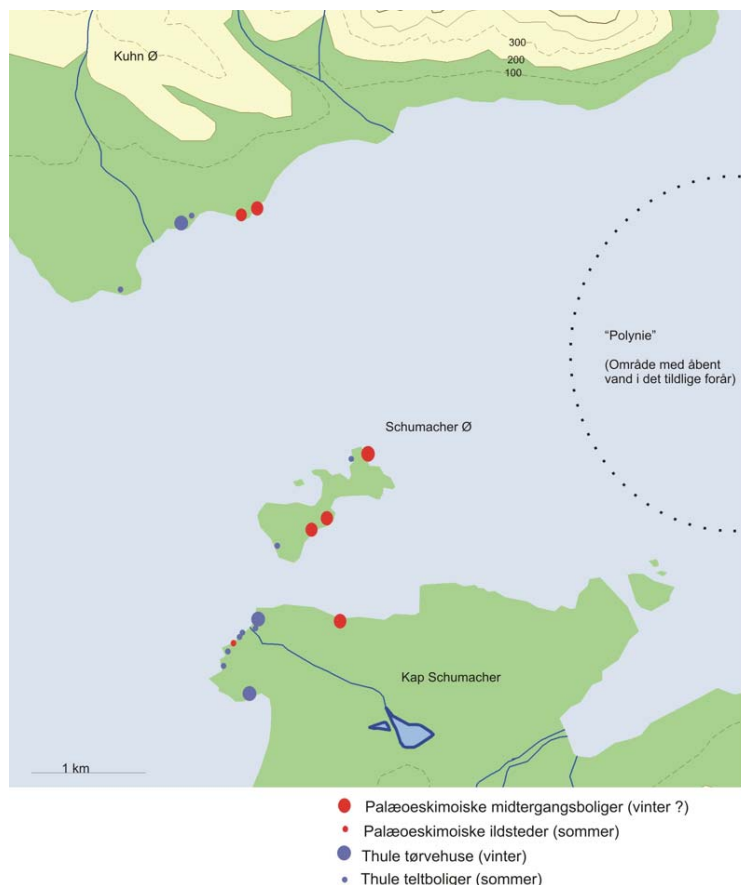
Issituationen ved Wollaston Forland d. 17. juli 1994. Åbninger i isen ses i fjordmundinger samt inderfjorde. I sommeren 2003 fandtes ingen is i området fra medio juli.

Det er kendt at havpattedyr samles i de tidligt isfrie områder (polynier) i foråret og den tidlige sommer. Det synes derfor overvejende sandsynligt at netop de tre hovedbosættelser: ved Young Sund inkl. Henning Elv, på Kap Schumacher samt i Rudi Bugt hovedsageligt skyldes muligheden for fangst i polynier om foråret.

Endvidere findes i dag en koloni af hvalros samt flere mågekolonier på Sandøen. Fund af litiske artefakter dokumenterer Sandøen's eksistens tilbage til mindst 500 BC, så det er sandsynligt at de naturgivne vilkår for hvalrosbestanden og mågekolonierne også var til stede i forhistorisk tid, og at de på dette tidspunkt kunne udgøre endnu en human fødekilde i munden af Young Sund.

Ved Kap Schumacher og særligt på syd- og sydvestsiderne af Kuhn Ø findes i sommerperioden en usædvanlig frodig bevoksning af græs og blomster, og derfor findes her i dag en meget stor bestand af moskusokser. Det er sandsynligt at denne bestand samt en tilsvarende bestand af rensdyr i den Thule-eskimoiske periode, kan have udgjort et væsentligt supplement til føden ved bosættelse i netop dette område, både sommer og vinter. Lignende forhold kan have gjort sig gældende på den nordlige Clavering Ø, i bunden af Tyroler Fjord og ved Rudi Bugt.

Ved Kap Schumacher, på Schumacher Ø og på Kuhn Ø ligger den palæoeskimoiske bosættelse generelt mere østligt og mere udsat for nordenvind end Thule kulturens. Dette forhold kan tolkes i forhold til fangsten af havpattedyr øst for området. Årsagen til at Thule-kulturens vinterhuse findes mere vestligt end den palæoeskimoiske, kan dog også skyldes at forskelle i præferencer ved boligplaceringen: palæoeskimoerne foretrak grusede/stenede områder, mens Thule-folkene skulle have tørvt til deres vinterhuse.

Generelt synes det tydeligt, at elvmundinger er foretrukne boligområder, men også at Thule-kulturens vinterhuse bygges i nærheden af tørveforekomster, ofte i el-ler ved kystskrænter.

I den indre del af Lindeman Fjord findes flere store åbne ildsteder fra palæoeskimoisk kultur (sandsynligvis Independence I) sammen med tænder fra moskusokse. Endvidere findes Thule-eskimoiske sommerbosættelser. Det synes derfor generelt, at området er anvendt i sommersæsonen og sandsynligvis til indlandsfangst af landpattedyr - samt muligvis fiskeri?

Meget få bosættelser findes fra selve Young Sund. Der er kun bosættelser ved Basalt Ø og Zackenberg Elvens munding. Ved Basalt Ø kan bosættelsen knyttes sammen med den råstofkilde af finkornet basalt som findes på øen. Flere huggepladser viser at denne sten er blevet tilhugget og sandsynligvis medbragt herfra. Zackenberg Elven er i dag kendt for sin opgang af laksørred til Store Sødal i sensommeren. Bosættelsen netop ved Zackenberg Elvens udmunding kan således forklares med muligheden for laksefangst i sensommeren (se nedenstående figur over bosættelserne i forhold til de naturgivne ressourcer).

Bosættelsens placering i forhold til de tidligt isfrie områder (polynier = stiplede cirkler). Der ses generelt et sammenfald mellem polynier og bosættelse. Tre mindre sommerbosættelser placerer sig uden for dette mønster. Disse tre kan begrundes med lokale forekomster af henholdsvis: landpatte-dyr, laks samt råmaterialer.

Bemærk: området øst for en linje fra Kap Borlase Warren til Kuhn Ø er ikke rekognosceret i nyere tid. Der kendes fra ældre rekognosceringer en del Thule-eskimoisk bosætning i området.

Sæsonudnyttelsen af Wollaston Forland

Det var forventeligt, at der fandtes en årlig rytme i bosættelsen i forhold til de store fjordområder. Men ved at kartere typiske vinterboliger (tørvehuse, midtergange) i forhold til sommerboliger (stor åbne ildsteder, teltringe) fra alle tidsperioder, ses at et sådant mønster ikke synes at findes.

Ved de store bosættelsesområder, primært i yderfjordene, findes såvel sommer- som vinterboliger fra alle kulturperioder. Tilsvarende ses både vinter- og sommerboliger i de indre fjorde. Dog findes i bunden af Lindeman Fjord kun sommerboliger. De steder man generelt ikke bosætter sig er midt i selve fjordarmene, se nedenstående kort.

Der ses både en sommer- og en vinter udnyttelse af såvel de indre som de ydre fjordområder i alle kulturperioder !

Anlægstyper fra de forskellige kulturperioder

De Palæoeskimoiske anlægsformer

Fra Independence I fandtes deciderede midtergange, ofte præget af en kraftig midtergang af (tidligere) kantstillede fliser. Rummene var oftest ryddet for sten, mens væggene var stensatte. Imidlertid fandtes også Independence I boliganlæg uden midtergang, der er karakteriseret ved en cirkulær rydning for sten af undergrunden samt evt. enkelte fliser. De cirkulære boligtomter havde oftest ingen tydelig stenperiferi. Om forskellen i boligerne afspejler sæsoner, en diakron udvikling eller sociale forhold kan ikke afgøres. En anlægstype som definitivt må henføres til sommerbeboelsen er de store åbne ildsteder fra denne periode. Til trods for rekonstruering blev der ikke fundet boliger nær sådanne ildsteder. Den deciderede sommerbolig i Independence I kan således have været så flygtig, at den er usynlig i dag. De her beskrevne anlæg fra Independence I på Wollaston Forland er alle typiske også fra Independence I i Peary Land (Grønnow and Fog Jensen 2003).

Fra Independence II/Grønlandsk Dorset fandtes meget få sikre boligtomter. En ikke tidligere beskrevet type anlæg i form af fliselægninger af trekantet form med en størrelse på 1,0-1,5 m. kan ud fra fund af artefakter med sikkerhed siges at være en anlægstype fra Independence II/Grønlandsk Dorset. Anlægstypen fandtes specielt langs Wollaston Forlands kyst i munden af Young Sund. Anlægget kan tolkes som platformen i en let boligkonstruktion i form af et telt eller et læsejl. Anlægget foreslås derfor at være en sommerbolig i modsætning til de noget kraftigere midtergangskonstruktioner, der kan udgøre boligen i de koldere perioder. Ingen af de registrerede midtergange kan med sikkerhed henføres til Independence II/Grønlandsk Dorset. Imidlertid synes der at være en forskel i mellem midtergangenes konstruktioner. Én type har kraftige midtergange samt ryddede rum, mens en anden type har fliselagte rum samt vage midtergange. Den første type blev dateret til Independence I. Det er derfor muligt, at forskellen kan tilskrives henholdsvis Independence I og Independence II/Grønlandsk Dorset, således at midtergangene med fliselagte rum kan være typiske for Independence II/Grønlandsk Dorset. En foreløbig gennemgang af Knuth's plantegninger og fotos fra Nordøstgrønland (Grønnow and Fog Jensen 2003) synes at kunne bekræfte en mere udbredt brug af lagte fliser i Independence II boliger.

Neoeskimoiske anlægsformer

Fra Thule-kulturen fandtes vinterhuse, teltringe, store depoter, ildsteder/små kvadratiske depoter, større depoter, jagtsenge, rævefælder, grave samt symbolhuse.

Vinterhusene var generelt små, runde-aflange ofte med et rum på max. 2 x 3 m. De sås alle med nedgravede indgange, hvoraf flere var fint bevaret. I enkelte vinterhuse sås mindre rum i væggene eller ved indgangene. Sådanne små vinter-

huse med indbyggede depoter ved indgangsvæggen er typiske for Thule kulturen i selve Thule-området (Holtved 1944).

Teltringe var karakteristiske ved at være næsten cirkulære, bygget af hovedstore sten og ofte med briksekanter placeret som en korde. Der lå ofte en flise centralt i teltringen; den kan have været til at stille en lampe på, eller alternativt til en teltstang.

Store depoter var kraftigt bygget af hovedstore sten og store fliser og - hvor landskabet tillod det - ofte op ad klippevægge. En særlig gruppe udgøres af små kvadratiske stensætninger, ca. 0,5 m. store, og bygget af tre sten med én åben side eller af fire sten. Anlægstypen er beskrevet af Johnson (Johnson and Wordie 1933:15), der tolker dem som ildsteder. Anlægget kan dog også tolkes som små depoter og er som sådan kendt fra Thule-området, hvor de oprindeligt ses i Sen Dorset (Appelt and Gulløv 1999:13). Én tolkning bliver derfor at anlægget "overtages" af Thule-eskimoer og spreder sig med disse til nord- og østkysten af Grønland. Hvordan anlægget reelt har fungeret er svært at sige. "Geo-Ark 2003's" undersøgelser afslørede ingen trækul, sodsværtning eller ildskørning i ildstederne. Anlægget virker for småt samt uden "låg" eller overbygning til at være depot. En grundigere undersøgelse af anlægstypen i Østgrønland er påkrævet for at forstå fænomenet.

Grave var en fåtallig anlægsform. En sandsynlig grav fandtes i et enkelt tilfælde ved Kap Schumacher. Anlægget var et omhyggeligt bygget kvadratisk rum med fliser som låg. Ingen knogler fandtes i rummet. S.H. Andersen udgravede i 1975 en grav, der beskrives som et sammenstyrtet vinterhus med menneskeknogler, der ikke lå i anatomisk orden. Der blev ikke fundet gravgaver (Andersen 1975). Det er sandsynligt at der er tilfælde om et "dødehus" hvor den begravede er nedlagt i en vinterhus. Det samme er beskrevet af Peter Tutein (Tutein 1951), der på en vandring sydover fra Kap Borlase Warren kravler ind i et vinterhus, hvor han finder menneskeknogler. Dødehuse er ikke usædvanlige i Nordøstgrønland (Sandell and Sandell 1991). På Kap Borlase Warren's yderste næs findes to grave. De blev kort rekognosceret i 2003 og findes beskrevet i Johnson & Wordie 1933:26.

Enkelte mulige jagtsenge blev set i området ved Rudi Bugt; de formodes at have været brugt ved indlandsjagt.

Anlægstypen "symbolhuse" var specielt karakteristisk for området. Det er et anlæg i form som et lille/miniature Thule-eskimoisk vinterhus. Der fandtes ved næsten hver eneste Thule-bosættelse et eller flere eksempler på denne anlægstype. Symbolhusene var generelt placeret bag boligområdet (set fra kysten) ofte højere i landskabet end selve bopladsen. Meget ofte var de placeret op ad en klippe eller en jordfast sten. Selve "huset" var, særligt langs "væggene" og ved "briksen", fyldt op med hvide kvartssten. I nogle tilfælde bestod huset kun af hvide kvartssten lagt som vægge og briks. Symbolhusene varierede i størrelse fra ca. 2 m i

længden til ca. 0,5 meter. Anlægstypen er tidligere beskrevet af H. Larsen på Clavering Ø (Larsen 1934:75ff; Johnson & J.M. Wordie 1933, David 1995). Larsen tolker anlægget som et legehus og navngiver det "childrens playhouse" hvorimod Johnson & Wordie ser anlægget som et religiøst fænomen, der knytter sig til Thule-eskimoernes religion og navngiver det "mosaic formations". Vi har valgt terminologien "symbolhuse" da vi, som Johnson, opfatter fænomenet som en del af Thule kulturens religionssfære.

På sydsiden af Kap Borlase Warren lå et 8 m. langt anlæg af sten (A8) med form som en konebåd. Anlægget kan tolkes som et legeanlæg anvendt af Thule-eskimoiske børn. Tilsvarende anlæg, men i form af kajakker kendes fra Danmarkshavn området (Thostrup 1911:fig:13).

Hvorfra kom indvandringen til Wollaston i de forskellige kulturperioder?

For Independence I kulturens vedkommende er der næppe nogen tvivl om at den kommer nordfra, da majoriteten af bebyggelsen i denne kulturperiode findes i Peary Land samt i mindre omfang i Nordøstgrønland, og der er ikke fundet tilsvarende bosættelse i Syd- og Vestgrønland.

Det er sværere at afgøre indvandringsvejen for Independence II/Grønlandsk Dorset, eftersom denne kultur tilsyneladende bosætter sig i alle regionalområder i Grønland. På Kap Saint Jacques på Île de France nord for Germania Land ligger en enorm samlingsplads fra Independence II/Grønlandsk Dorset, hvorefter bosættelsen videre mod nord op til og med Peary Land er sparsom (Andreasen 1996; 1997; Grønnow og Jensen 2003). Syd for Wollaston kendes de nærmeste pladser i Scoresby Sund området (Tuborg and Sandell 1999), men eftersom rekognosceringen efter palæoeskimoisk bosættelse ikke er gennemført mellem Wollaston Forland og Scoresby Sund kan dette område godt gemme på vigtig information om dette spørgsmål. Independence II/Grønlandsk Dorset kan således både være kommet fra syd og nord til Wollaston Forland.

Hvad Thule kulturen angår, skal især to anlægstyper samt en miniatureharpun fremhæves. Vinterhusenes udformning er typisk for Thule-området, og man kunne derfor formode, at Thule-bosættelsen på Wollaston Forland hovedsageligt kom fra Thule-området og dermed nordfra, men boligformen kan også have spredt sig syd om Grønland. Små depoter/ildsteder kan - hvis de tolkes som depoter - være et udtryk for en nordlig forbindelse.

Miniatureharpunen fra Henning Elv er af typen 5F som er typisk for Thule kulturen i Østgrønland i 16-1700 tallet, men harpuntypen kendes også fra Vest- og Sydøstgrønland, hvilket kunne tyde på en indvandring sydfra (Gulløv 1997:466). Endvidere omtaler skriftlige kilder indvandring fra Vest- til Østgrønland i 1700

tallet (Gulløv 1997:kap. IV). Indvandring ser således ud til at komme til området sydfra i den sene Thule-periode.

Konklusion

Det lykkedes for "Geo-Ark 2003" at foretage en berejsning af store områder omkring Wollaston Forland (Lindeman Fjord, Fligely Fjord, Young Sund, Tyroler Fjord, Rudi Bugt).

Der blev fundet rige anlægsspor efter Independence I, Independence II/Grønlandsk Dorset samt Thule kulturen samt vage teknologiske træk, men ingen ledetyper, fra Saqqaq-kulturen. Hovedparten af bebyggelsen fra palæoeskimoisk tid og fra Thule kulturen findes omkring munden af Young Sund, dernæst ved Kap Schumacher samt i Rudi Bugt/Tyroler Fjord. Bosættelsen knytter sig til de tidligt isfrie "polynier" - uden tvivl pga. af gode muligheder for fangst af havpattedyr fra båd og iskant i disse områder. En analyse af sommer- og vinteranlæg viser, at opholdene ved polynierne snarere er generelle end sæsonbestemte.

En hidtil ukendt anlægstype bestående af en (oftest) trekantet fliselægning (1,2 m) blev registreret. Et fund af en skraber med udsvajet æg daterer anlægsformen til Independence II/Grønlandsk Dorset.

På Basalt Ø i Young Sund fandtes en råmaterialekilde af en finkornet "glasagtig" basalt. Ved kilden fandtes flere huggepladser formodentlig fra Thule kultur. Det formodes, at der findes flere råmaterialekilder i området bl.a. for mcq, hvoraf en enkelt er rapporteret fra Kuhnpasset.

På Kap Schumacher var der meget drivtømmer i en østvendt bugt og generelt sås en del større og mindre stykker drivtømmer på strandene.

Bevaring af organiske materialer som f.eks. redskaber af knogle, tak og tand var generelt dårlig i Wollastonområdet. Møddinger med knogler var stort set ikke er til stede i område fra palæoeskimoisk tid, hvorimod de fandtes ved vinterhuse i Thule-kultur. Dermed har vi desværre mistet en væsentlig mulighed for at opnå indsigt i den lokale palæoeskimoiske kulturhistorie.

Yderkysten af Wollaston Forland er i dag, som følge af klimatiske ændringer og deraf mindre drivis, under kraftig erosion på grund af øget bølgeaktivitet. Dette betyder at den kystnære historiske bebyggelse i øjeblikket er under kraftig nedbrydning i disse områder.

Fund af bosættelse fra Independence I helt ned til ca. 2 moh viser at landhævningen i området er sket inden området befolkes (ca. 2500 BC), hvilket betyder at kulturhistoriske dateringer foretaget på baggrund af strandlinie-niveauer ikke kan anvendes i Wollastonområdet.

Samlet lykkedes det at registrere de historiske anlæg i et geografisk område af en sådan dimension, at en model for bosættelsen i og omkring østgrønlandsk fjordområde har kunnet fremlægges.

Perspektivering

Det er oplagt at fuldende Geo-Ark 2003's oprindelige mål: at rekognoscere det nordøstlige Wollaston Forland samt Sabine Ø, Pendulum Ø, Hvalros Ø og Bass Rock for at få et fuldstændigt billede af bosættelsen i området. Der kan ud fra en analyse af polynierne formodes at være en rig bosættelse i dette område. Desuden er der på sydspidsen af Shannon, Kap Philip Broke, der vender ud til samme polynie er der registreret mange levn fra Independence I, Independence II/Grønlandsk Dorset og Thule-kulturen (Andreasen og Elling 1990).

For at kunne opklare mødet mellem Saqqaq og Independence I og fuldstændiggøre tolkningen af den forhistoriske indvandring til Grønland vil det på længere sigt være nødvendigt at fortsætte rekognosceringen af de palæoeskimoisk ukendte kyster og fjorde mellem Wollaston Forland og Kong Oscars Fjord.

Den "bosættelsesmodel" som er fremlagt for Wollaston Forland kan fremover anvendes ved planlægning af nye ekspeditioner som har kulturhistoriske og geografiske formål i Østgrønland.

Resultaterne omkring den forhistoriske og historiske udnyttelse af naturen i Wollaston Forland området kan anvendes som grundlag for tolkningen af hvordan mennesket gennem tiden generelt har tilpasset sig naturen og overlevet i de store Østgrønlandske fjordsystemer.

Litteraturliste

Andersen, J. (1984). Kajakekspedition 1984. Station Nord - Scoresbysund. Nuuk, Grønlands Nationalmuseum og Arkiv.

Andersen, S. H. (1975). Rapport over en rejse i Østgrønland 1975. Århus.

Andreasen, C. (1996). A Survey of Paleoeskimo Sites in Northern Eastgreenland. The Paleo-eskimo cultures of Greenland. B. Grønnow. Copenhagen, Dansk Polar Center: 177-190.

Bandi, H. G. and J. Meldgaard (1952). "Archaeological Investigation on Clavering Ø, Northeast Greenland." Meddelelser om Grønland **126**, nr 4.

Christiansen, H. H., O. Bennike, et al. (2002). "Holocene environmental reconstruction from deltaic deposits in northeast Greenland." Journal of Quaternary Science **17**(2): 145-160.

David, R. (1995). "A survey of Eskimo sites from Mesters Vig to Kuhn Ø, north-east Greenland." Polar Record **31** (179): 389-398.

Fog Jensen, J. (2003). Moskusoksevejen- en arktisk ørkenvandring. Peary Land. H. Meltofte. Nuuk, Atuagkat: 147-173.

Giæver, J. (1930). Fangsthyttene: jeger på Øst-Grønland. Olso, Gyldendal.

Glob, P. V. (1946). "Eskimo Settlements in Northeast Greenland." Meddelelser om Grønland **Bd. 144**, nr. 6.

Grønnow, B. and J. Fog Jensen (2003). The Northernmost Ruins of the Globe. Copenhagen, Sila & Danish Polar Center.

Gulløv, H. C. (1997). From Middle Ages to Colonial Times. København, Danish Polar Center.

Holtved, E. (1944). "Archaeological Investigations in the Thule district." Meddelelser om Grønland **141** (1): 1-308.

Johnson, D. and J. M. Wordie (1933). "Observations on the Eskimo Remains on the East Coast of Greenland between 72 and 75 North Latitude." Meddelelser om Grønland **92**.

Knuth, E. (1952). "An outline of the archaeology of Peary Land." Arctic **Vol. 5**, No. 1.

Larsen, H. (1934). "Dødemandsbugten." Meddelelser om Grønland **102**, nr 1.

Owen, L. R. (1988). "Blade and Microblade Technology." BAR **441**: 393.

Sandell, H. T. and B. Sandell (1991). "Archaeology and environment in the Scoresby Sund Fjord. Ethnoarchaeological investigations of the last Thule culture of Northeast Greenland." Meddelelser om Grønland **Man & Society** 15.

Stenico, J. and R. Woolmore (2002). The Acturus Wollaston Forland Expedition. North-East Greenland. July/August 2002. Bruxelles/Cheltenham.

Sørensen, M. (in prep.). Teknologiske traditioner i de palæoeskimoiske kulturgrupper i Østarktis. Nationalmuseet. København, Københavns Universitet.

Sørensen, M. (in press). Fremstilling af stenredskaber, figurer + noter. Grønlands Forhistorie. H. C. Gulløv, Gyldendal.

Tuborg, H. and B. Sandell (1999). Paleo-Eskimo Settlements in Scoresby Sund, Northeast Greenland. København, Danish Polar Center.

Tutein, P. (1951). Grøn ungdom hele livet. København.

Woolmore, R. (2001). The Arcturus Clavering Island Expedition, July/August 1999. Archaeological Report. Nuuk, Rappoport på Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, Nuuk.at Greenland National Museum & Archives.

Appendiks I

Anlægsbeskrivelser

Alle GPS bestemmelser er lavet med en Garmin E-trex Summit med WGS84.

Slettedalen (vest for Sletterdalselven).

A.4. GPS N:74 38,858 W:20 47,266. (4 moh).

På laveste tidligere elvleje ud mod Sletterdalselven fandtes en ringformet stensætning ca. 3x4 m. i diameter. Undergrunden var elvens grusaflejringer, det i strukturens indre plan var let konkavt - muligvis som følge af en let nedgravning.

Tolkning: Thule teltring.

A5-A11. Gps. N:74 38,773 W:20 47,586. (22 moh).

Bopladsområde på kystskrænt; vender mod elven og har forholdsvis langt (ca. 500 m.) til fjorden.

I alt fandtes her 7 anlæg.

A5, A6. Cirkler af hovedstore sten ca. 2x3 m. I A5 fandtes en knogle bevaret; sandsynligvis rendyr. A6 var i den nordlige ende delvis nedstyrtet af skrænten.

Tolkning: Teltring, Thule kultur

A7. Dobbeltcirkel af hovedstore sten; kan tolkes som et telt med to rum (fortelt) og indgang mod øst, altså mod elven. Hele anlægget er ca. 4x2 m.

Tolkning: Teltring, Thule kultur

A8. Cirkel af hovedstore og større sten. Størrelse ca. 2½ x 2½ m. Indvendigt i kanten af stencirklen fandtes et mundstykke til et drilbor af hvalknogle samt knogler af landpattedyr. Anlægget tolkes som en teltring.

Fund: x1: knogler af landpattedyr, sandsynligvis rendyr.

Tolkning: Teltring, Thule kultur

A9, A10. To stencirkler på ca. 1½ x 1½ m. fandtes øst for A7, A8 lidt nede af kystskrænten. Tolkning: Anlæggene tolkes som to depoter eller depottelte.

A11. På moræneflade over plateauet ud til ved kystskrænten, hvor de øvrige anlæg fandtes, var et lille firkantet plan bygget op af en større stenblok. Planet var bygget af op til ca. 5 cm tykke, kantstillede fliser. Inde i dette rum var lagt strandrullede hvide kvartssten, som ellers ikke findes koncentreret i undergrunden og på strandterrasserne. Anlægget dannede i sin form et miniature hus (kaldes "symbolhuse" fremover, se Diskussion), hvor de kantstillede fliser var vægge. Indgangen fandtes ud mod vandet og væk fra gavlen, der udgøres af den store sten. De hvide sten fandtes langs væggene samt bagerst på "briksen" i "huset".

Tolkning: symbolhus, Thule kultur

Tolkning. Området tolkes som en Thule-eskimoisk sommer boplads bestående af 4 bolig telte (hvoraf det ene har et ekstra fortelt) samt to depottelte. Desuden findes to depottelte. Der kan argumenteres for samtidighed mellem teltene på baggrund af deres indbyrdes placering (se plantegning) samt manglen på andre anlægsspor i området. Bag bopladsen findes et miniaturehus; sådanne "huse" kan tolkes som Thule eskimoiske symboler, hvor navnlig kvartsstenenes hvide farve må have haft en særlig ideologisk betydning.

Område 2. Slettedalen Øst.

A1, A2, A3, A12 (7 moh).

A1. GPS: N:74 38,681 W:20 45,810

Seks store sten i en cirkel på ca. 60 cm stikker ca. 10 cm op af strandterrassens ensartede undergrund. Ved at løfte og vende en sten i midten af cirklen konstateredes at denne havde en brunlig varmepåvirket underside. Omkring stenene fandtes en markant øgning af plantevækst.

A2. GPS: N:74 38,678 W:20 45,811

Ca. 5 m. syd for A1 fandtes ca. 20 stk. Hovedstore sten i strandterrassens homogene flade. Centeret i stenene var cirkulært/oval stensat med en kraftig mosbevokset overflade i et niveau 20 cm over grusfladen. 1½ m nordøst for dette fandtes et distalt fragment af et bifacialt opskærpet knivblad af rødlig mcq. A2 har stor lighed med det udgravede A12.

A3. GPS: N:74 38,680 W:20 45,807

Findes ca. 10 m. øst for A2. Anlægget er af same type som A2 og A12.

A12. GPS: N:74 38,669 W:20 45,705 (7 moh).

Anlæg 12 svarede til de øvrige anlæg på denne strandterrasse men var gennemskåret af en mindre gren af elven. Anlægget blev udgravet. Det viste sig at anlægget var opbygget af en stencirkel med en indvendig diameter på ca. 60 cm, og at der i bunden af denne cirkel fandtes et sodet sandlag med trækulsrester. Over sandlaget i midten af stencirklen var lagt flere store flade stenfliser. 1-1,5 m. nord for anlægget fandtes flere fortænder af moskusokse.

Fund: 7 fortænder af moskusokse.

Tolkning: Anlægget tolkes som et stort åbent ildsted fremstillet af en stensat cirkel af sten. Drivtømmer har været anvendt som brænde. De flade sten i midten af ildstedet kan have tjent som stegefliser ved at blive lagt i gløder. De syv bevarede tænder tolkes som bevarede dele af måltidet, som således har været moskusokse. Ildstedet må være palæoeskimoisk sandsynligvis fra Independence I, som følge af det store ildsted samt "moskusjagten".

En moskusokse tand er sendt til datering.

(Se plantegning af det udgravede ildsted 1:10)

Kap Schumacher

Sydskrænten

A1. GPS: N:74 20,423 W:20 13,720. (moh 22m)

Det nedgravede rum måler indvendigt 1,6 x 2 m. Nedgravningen er ca. 0,5 m dyb. Indgangen er ca. 2½ m lang. Bagest (mod nord) ses en kant, der deler rummet på tværs, rummet bag kanten er ca. 0,9 m bredt. Vestvæggen er rimelig velbevaret, mens østvæggen er mere sammenfaldet.

Tolkning: Thule tørve-vinterhus med briks.

A2. GPS: N:74 40,421 W:20 13,669 (moh 19m)

Svarer til A1. Indvendigt måler rummet 3,2 x 1,7 m. Indgangen er ca. 2 m. Væggene er noget sammensunkne men en nedgravning på ca. 0,5 m eksisterer. En platform (bredde på ca. 0,9 m) bestående af flade sten ses bagest i rummet. 1 m øst for huset ses en kvadratisk opstabling af store sten. Tolkning: Thule tørve-vinterhus med briks samt depot foran indgang.

A3. GPS: N:74 40,435 W:20 13,793 (moh:32)

Store sten, dog inden for "mandsløft", er stablet sammen op ad klippe på højderyggen over sydskrænten. Stenene er kvadratiske. Konstruktionen har et indre rum som måler 0,5 x 0,6 m. De ydre mål for konstruktionen er 1,5 x 2 m.

Tolkning: Depot, Thule kultur.

A4. GPS: N:74 40,409 W:20 13,478 (moh 7)

Svarer til A1, A2 men findes lavere, nærmere vandet. Nedgravningen måler 3 x 1,6 m. Indgangen ligger drejet skråt ud fra rummet. I nedgravningen ses tydelig tvedeling af rummet, bredden af det bageste rum er ca. 0,8 m. Kysten foran nedgravningen er eroderet og findes kun 2 m fra vandet.

Tolkning: Thule vinter-tørvehus med briks og nedgravet indgang. Indgangen er drejet således at man ikke risikerer at falde ud over kystskrænten når man kommer ind og ud af huset.

1. Strand

A5 og A6. GPS: N:74 40,535 W:20 13,926 (moh 2)

Ca. 5 m fra stranden findes en regulær cirkulær stenring. Ringen er 4 m i diameter og bygget af lokale kvadratiske hovedstore stenblokke. I midten af stenringen ligger en flad sten; åbning mellem stenene mod nord. Foran denne åbning findes et kvadratiskstensat ildsted af 4 sten. A6 findes 4 m nordøst for A5 og af samme art.

Tolkning: To teltringe fra Thule kulturen; sommerboliger. Foran A5 findes et lille udendørs ildsted. Den centrale sten i A5 kan være et fundament for en telt stang eller en lampe.

A7. Findes 2 m syd for A5.

Tre opstablinger af sten op ad en nordvendt klippe. Opstablingerne er fremstillet af lokale kvadratiske stenblokke. Den udvendige størrelse af anlæggene er ca. 1,5 m i bredden og 1 m høje. Indvendigt har anlæggene et kammer med en bredde på ca. 0,3 m. Kamrene er "lukket" med flade stenfliser.

Tolkning: Depoter fra Thule kultur.

A8. Samling af sten. Ca. 20-30 m fra A5.

Tolkning: Depot fra Thule kultur

A9. GPS: N:74 40,548 W:20 13,878. Findes ca. 20 m nord for A6, A7.

Stenring som A6 og A7. Flere sten findes lagt tværs igennem cirklen.

Fund: to knogler fra henholdsvis sæl og landpattedyr (ren/moskus).

Tolkning: Teltring fra Thule kultur, sommerbolig. De centrale sten kan være rester af en briksekant.

Indsamlet: x1: 1 stk. knogle fra landpattedyr.

Tolkning af 1. Strand: De 3 teltringe fra Thule kultur kan være samtidige pga. af deres samlede placering. Depoter kan ligeledes være samtidige med bosættelsen, således at 1. strand afspejler et lille bopladsområde benyttet i sommerperioden af Thule kulturen.

2. Strand

Mellem to næs findes syv anlæg (A10-16) af forskellig alder og funktion.

A10. GPS: N:74 40,548 W:20 13,806 (moh 5 m)

Aflang struktur i undergrund af grus på strandterrasse. Strukturen er bygget af knytæve store sten samt flade stenfliser. Strukturen er orienteret øst-vest og måler 180x60 cm.

Fund: trækul

Tolkning: Aflangt,stensat ildsted. Kan være en "midtergang" eller et stort åbent ildsted. Anlægget må være palæoeskimoisk.

A11. GPS: N:74 40,562 W:20 13,789. (moh 6m)

Cirkel af 7 hovedstore sten på grusterrasse, ca. 30 m fra nuværende kyst. Diameter: 1,8 m.

Fund: x1, x5: 3 mcq afslag ved vestsiden (mod kysten) af cirklen.

Tolkning: teltring med mulig indgang mod vest. Anlægget kan være palæoeskimoisk som følge af fundet af de tre afslag.

Indsamlet. Genstande af flint.

A12. GPS: N:74 40,572 W:20 13,788 (moh 5m)

Samling af kvadratiske sten på grusterrasse; diameter ca. 1 m. Den centrale sten havde mørk (brændt!) underside.

Fund: x2: trækul, 4 afslag, 2 flækker samt et distalt fragment af knivblad; alle stengenstande var af translucent rødlig til brun, høj-kvalitets mcq.

Tolkning: Stort udendørs palæoeskimoisk sommerildsted. En enkelt mikroflække er forholdsvis bred (9 mm), knivbladet er bredt og kraftigt samt har en retvinklet distal afslutning. Begge disse kendetegn er typiske for Independence I - således at dateringen bliver denne periode; se tegning af genstande.

A13. GPS: N:74 40,575 W:20 13,753 (moh 6 m)

Samling af kvadratiske og flade sten på grusterrasse. Diameter: ca. 0,8 m.

Fund:

x3: 1 afslag 12 m vest for A13

x4: 28 afslag og fliser vest for A13

x5: 4 flækker og 2 afslag vest for A13

x6: 1 flække og 3 afslag vest for A13.

x7: trækul fra A13.

Tolkning: Anlægget tolkes som et palæoeskimoisk ildsted, en mindre vandstrøm løber gennem anlægget og har medtaget flintgenstande, hvorfor disse generelt findes vest for (mod stranden) A13.

Genstande af sten er af translucente rødlig og lyse mcq kvaliteter. Afslagene er generelt fra en bifacial tilhugning, enkelte af disse er forholdsvis store (3,5 cm), ligesom en enkelt flække er forholdsvis kraftig. Ingen sikker relativ datering kan gøres, men Independence I synes mest sandsynligt.

A14. GPS: N:74 40,582 W:20 13,746 (moh 6m)

Cirkel af hovedstore sten med en diameter på ca. 4 m. Tværs gennem anlægget findes en "kant" lagt af flade sten.

Tolkning: Telt fra sommerbeboelse af Thule kultur.

A15. GPS: N:74 40,586 W:20 13,730 (moh 9m).
Samling af store flade sten, 10 m nord for A14.
Tolkning: Depot, Thule kultur.

A16. GPS: N:74 40,596 W:20 13,753 (moh 6m).
Kantstillede flade sten former et rektangulært plan (mål: 1,4 dybde x 1,7 bredde). I begge sider af rektanglet findes yderligere indvendige vægge af kantstillede fliser. I disse vægge er lagt hvide kvartssten, hvorimod der i det centrale rum ingen hvide sten er lagt. Fra klippen gror en polarbirk ca. 1/3 del ind over anlægget.
Tolkning: Symbolhus fra Thule kulturen.

A40. GPS: N:74 40,584 W:20 13,768
Fire sten lagt i kvadrat. Fund af trækul under en sten.
Tolkning: Åbent ildsted, palæoeskimoisk.

3. Strand.

Findes mellem to næs, som den nordligste strand på vestsiden af Kap Schumacher, (22 anlægsnumre i alt).

A17. GPS: N:74 40,632 W:20 13,525 (moh 3m)
Cirkel af barnehovedstore sten, diameter på ca. 3m. En åbning i stencirklen vender mod vest (kysten)- Ligger 1 m. fra nuværende kystskrænt. Centralt gennem anlægget ses en stenrække. Syd for anlægget mod kysten findes et tre kantstillede fliser der danner et kvadrat åben i den ene side.
Tolkning: Teltring med mulig briksekan. Foran teltet et lille ildsted af kantstillede fliser. Fliserne kan have været benyttet som et "fundament" for en lampe. Grundet anlæggenes samlede placering er de sandsynligvis samtidige.
Datering Thule kultur, sommerboplads.

A18.
I en granitklippe der står ca. 1 m. ud af strandterrassen findes et "bånd" af hvid kvarts. Fra dette kvarts bånd kommer stykker af hvid kvarts, opsamlet og opstillet på overkanten af granitklippen. De opsamlede kvartssten, i alt ca. 20 stk., har max. knytnevæstørrelse. At kvartsstenene er opstillet i fortiden kan siges ud fra en lavbevoksning henover disse. Kvartsstenene har samme morfologi og kvalitet som de kvartssten der findes i symbolhuset på 2 strand (A16).
Tolkning: Et kvartsbrud, hvor hvide kvartssten er blevet brudt og samlet til bygning af symbolhuse i Thule kulturen.

A19. GPS: N:74 40,653 W:20 13,268 (moh 2m).
Cirkel af hovedstore sten med en diameter på ca. 2 m. indvendigt. Flade stenfliser ses lagt centralt i cirklen. I en side af cirklen findes en ca. 1 m. bred ring af sten (omtalt ved A20).
Tolkning: Lille teltring, sommerbolig, Thule kulturen.

A20. To samlinger af lokale sten. Den ene er indbygget i A19, den anden findes bygget op ad stor stenblok 2 m. nord for A19. Stensamlingerne har begge et indre kammer på ca. 0,3 x 0,3 m.
Tolkning: Depoter fra Thule kulturen.

A21. GPS: N:74 40,688 W:20 13,142 (moh 2m)
Cirkel af sten lagt med en diameter på ca. 2,5 m.
Tolkning: Teltring fra Thule kulturen.

A22 - A25. Disse anlæg er ensartede og ligger samlet på en grusterrasse; de betragtes derfor som dele af samme bopladsområde).
A22. Nedgravet rum måler ca. 1,8 x 3,0 m. Væggene i rummet er bevaret op til 0,7 m. Nedgravningen er sket i en kystskrænt med lav hældning. Fra rummet ud mod kysten findes en nedgravet gang og i denne forbindelse ses også et lille rum. En stor sten er bevaret over indgangen på grænsen til rummet. På kanten rundt om nedgravningen findes store stenfliser liggende i stort tal og danner en cirkel om nedgravningen. Rummet er opdelt, idet der tværs gennem rummet findes en stenkant. Fra stenkanten til bagvæggen er målt ca. 1,3 m.
Tolkning: Nedgravet tørvehus med nedgravet indgang. I tilknytning til indgangen ses et lille rum som kan have været brugt til opbevaring. Briksekan-ten er bevaret, ligesom indgangsstenen ved indgangen ligger in situ. Huset må være et vinterhus fra Thule kulturen.
NB. Da vægforløbet sine steder synes forstyrret er det muligt at dette anlæg er udgravet tidligere.

A23.
Som A22. Men bygget af mindre sten. Bevaret indgangssten. Dog intet rum i forbindelse med indgangen.
Tolkning: Nedgravet tørvehus med nedgravet indgang. Vinterhus fra Thule kulturen.

A24.
Cirkulær ring af hovedstore sten (måler 3,5 m i diameter) hvori nedgravning findes. Nedgravningen centralt i anlægget er dyb og står med skarpe kanter og med retvinklede sider. Det ser afgjort ud til, at nogen en gang har lavet en prøveudgravning. Mod vest er de anlagte sten særligt store.
Tolkning: Nedgravet hus eller telt fra Thule kultur. Vinterbolig.

A25.
Rektangulær nedgravning i grusterrasse. Omkring nedgravningen ses en ring af sten. Nedgravningen har en størrelse på 1,5 x 3,0 m.
Tolkning: Nedgravet tørvehus hvor sten fra væggen findes tilbage omkring nedgravningen. Vinterhus fra Thule kultur.
NB: få sten i rummet viser at rummet kan være sekundært udgravet i historisk tid.

A26. GPS: N:70 40,677 W:20 13,061.
Cikel af sten med diameter på ca. 2,5 m. Ca. 2 m. nord herfor findes samling af sten.
Tolkning: Teltring samt depot fra Thule kultur.

A27.
Samling af sten i overflade. Fund af et enkelt stykke trækul under en af stenene.
Tolkning: åbent ildsted, palæoeskimoisk periode.

A28.
Oval cirkel af sten (ca. 3 m. lang) med samling af sten i bredsiden af cirklen. En åbning findes i cirklen mod kysten (vest). Fladen i stencirklen er let nedgravet i grusterrassen. En mindre cirkulær samling af sten findes lidt sydvest for den ovale stencirkel.

Tolkning: Teltring med depot indbygget i væggen samt udgang mod vest. Yderligere et depot er bygget skråt foran indgangen. Anlægget kan både være palæoeskimoisk og fra Thule kulturen.

A29-A38 findes på den nordligste del af 3. strand - op over skrænten af det sidste nordligste næs langs Kappet.

A29. To stensamlinger bygget af store sten.

Tolkning: to depoter fra Thule Kultur.

A30.

Jævn cirkel af hovedstore sten, 2,5 m. i diameter.

Tolkning: teltring, Thule kultur.

A31.

Samling af store tabulare sten.

Tolkning: depot, Thule kultur.

A32.

Regelmæssig opbygning af store tabulare sten, ca. 1 m. høj. Opbygningen har et firkantet kammer som måler 1 x 1,5 m samt 0,3 m i højden. En dæksten er faldet ned i kammeret. Der er ingen fund gjort i dette kammer.

Tolkning: grav fra Thule kultur.

A33.

Samling af sten opstillet mod klippe. I forbindelse hermed er fundet en knogle fra et landpattedyr, sandsynligvis fra moskusokse.

Tolkning: Depot, Thule kultur.

A34, A35, A36.

Alle som A33.

A37.

Cirkel af hovedstore sten, 2 m i diameter. Det centrale rum i cirklen er let nedgravet i grusterrassen. Særlig store sten er lagt ved en formodet indgang i cirklen.

Tolkning: teltring, Thule kultur.

A38.

Tre sten er lagt op ad klippen således, at stenene sammen med klippen danner en firkant med et kvadratisk rum. Anlægget findes 10 m. øst for A37 og hører sandsynligvis sammen med dette.

Tolkning: Udendørs ildsted fra Thule kulturen.

A41.

På grusterrasse ca. 10-15 m. nordøst for Thule vinterhusene (A22-A25) findes 3 samlinger (koncentrationer) af hvide kvartssten på overfladen af grusfladen. Der er ikke rejst fliser eller andre anlægsspor i forbindelse med disse.

Tolkning: 2-3 symbolhuse fra Thule kultur.

Nordstranden.

A42. GPS: N:74 40,539 W:20 11,337 (Moh 1m) (alternativt nr 30-1)????

Oval stencirkel bygget af hovedstore og mindre sten, 3,1 x 2,0 m. i diameter. Anlægget ligger midt på lille tombolo. Bag i anlægget (væk fra kysten) ses en mindre samling af sten. Anlægget ligger så lavt at man må formode at is og vand oversvømmer anlægget om vinteren. Endvidere ses i kystlinien, at de recente strandvolde overlejrer de forhistoriske strandvolde.

Tolkning: Teltring, evt. med ildsted. Anlægget er sandsynligvis fra palæoeskimoisk kultur, men har dog ingen midtergang.

Overlejringen af de forhistoriske strandvolde skyldes dels at stranden er eksponeret og at havet her "æder" af stranden, men fænomenet tyder også på en vis transgression i nyere tid.

Nordøststranden.

A39. GPS: N:74 40,508 W:20 10,843

Velbygget oval stencirkel, 2,7 x 2 m beliggende ved eksponeret strand på grusterrasse af knytneve store sten. Anlægget har tydelig midtergang orienteret mod havet. I midtergangen ses et boksildsted. De to rum på hver side af midtergangen er renset for store sten, således at disse er jævne og plane.

Ca. 1 m. øst for teltringen findes et lille anlæg hvor to fliser er rejst vertikalt og vinkelret ud fra en klippe. En tredje flise ligger ovenpå disse to, denne flise er dog skredet delvist ned i den ene side.

Tolkning: Teltring med midtergang og boksildsted. Ved siden af midtergangsstruktur findes endnu et boksildsted bygget op ad klippe, på dette ildsted ligger stegeflisen stadig delvis in situ. Disse anlæg, som må regnes for samtidige, er de eneste på denne strand. Anlæggets størrelse samt det udendørs boksildsted kunne tyde på, at boligen har været benyttet af en enkelt lille familie i en varm ydersæson (forår eller efterår). Se fotos.

Schumacher Ø.

Vestlige del af Schumacher Ø

A1. GPS: N:74 40,987 W:20 12,479 (moh 6m).

Cirkel af hovedstore sten med kant af sten tværs gennem cirklen. I cirkelens østlige del findes indbygget en mindre krans af sten.

Tolkning: Teltring med briksekant samt et indbygget depot i bag briksen (teltringens østlige del). Thule kultur.

A2. GPS: N:74 40,979 W:20 12,488 (moh 7m).

Cirkel af hovedstore sten med sten tværs gennem cirklen. Cirklen ses brudt mod syd. I rummet syd for stenkanten ses fire sten lagt i et mindre anlæg.

Tolkning: Teltring med briksekant og briks i den nordlige del af cirklen. I den sydlige del ses et lillestensat ildsted af fire sten. I denne del af rummet findes også indgangen.

A3. GPS: N:74 40,963 W:20 12,460 (moh 5m).

Otte sten lagt på række (ca. 2 m lang) i undergrunden. Midt i rækken findes fire kantstillede fliser der danner en firkant. Denne "boks" måler 0,4 x 0,4 m.

Tolkning: Midtergang med boksildsted. Der ses i den omkringliggende undergrund ingen tegn på en teltring. Anlægget er palæoeskimoisk og kan være et fritliggende ildsted, - eller resterne af et telt hvor stenene som holdt teltdugen nede er fjernet.

A4. GPS: N:74 40,925 W:20 12,431 (moh 4m).

Samling af sten med mosbevoksning centralt i anlægget. Under en af de centrale sten fandtes flere stykker trækul.

Tolkning: åbent ildsted fra sommer bosættelse. Palæoeskimoisk.

A5. Anlægget findes 2 m syd for A4.

Oval cirkel af sten bygget af knytænve store, kantede sten. Cirklen måler 2,4 x 2,0 m. En åbning findes i cirklen mod nord.

Tolkning: Teltring med indgang mod nord (ud mod ildstedet). Der er sandsynligt at A4 og A5 er samtidigt benyttede anlæg. Sandsynligvis palæoeskimoisk sommerbeboelse.

A6. Anlægget findes 12 m øst for A5. (moh 6m)

Mulig cirkel af sten, 1,8 m i diameter, findes på grusterrasse.

Tolkning: Mulig teltstruktur, palæoeskimoisk.

Sydlig del af Schumacher Ø.

A7. GPS: N:74 40,911 W:20 12,202. (moh 3m).

På 2 grusterrasse findes en oval stencirkel af knytænvestore sten. Cirklen er forholdsvis stor 4,8 x 3,0 m. Tværs gennem cirklen findes to rækker af ca. 2 cm tykke og 0,6 m lange kantstillede fliser, der er 0,7 m mellem de to fliserækker. Rummene på hver side af denne midtergang er henholdsvis 2 m (det østlige rum) og 2,1 m (det vestlige rum) brede. I gulvet i de to rum findes ingen større sten, desuden er gulvet plant og af sammenpresset stenmateriale, dette er i modsætning til den omkringliggende undergrund som består af uregelmæssigt beliggende sten.

Midtergangen findes vinkelret på strandlinien som findes ca. 5 m. fra anlægget.

Tolkning: teltstruktur af midtergangstype med bred midtergang. Palæoeskimoisk.

Anlæg 8. GPS: N:74 40,924 W:20 12,240 (moh 8m).

Anlægget ligger på ca. 5 strandterrasse, ovenfor A7 som findes nede på 2 strandterrasse.

Meget kraftig bygget oval stencirkel. Stenene i cirklen er kantstillede ca. 10 cm tykke fliser. Fliserne står i op til tre rækker i anlæggets nord og sydside. Der synes at mangle enkelte fliser i stencirkelens i nordøst- og sydvestside. Anlægget måler indvendigt 2 x 2,8 m. Tværs gennem anlægget findes fliser rejst op på højkant og midt i denne struktur ses endnu en samling af få fliser. For hver ende af midtergangen findes i stencirklen særligt store kantstillede fliser.

Tolkning: Kraftig og velbygget teltstruktur af midtergangstype med rester af boksildsted i midtergangen. Den kraftige bygning og forstærkningen af teltets syd og nordside tyder på at teltet har skullet holde til store vindstyrker. Det er ikke sandsynligt at A7 og A8 er samtidige, deres forskellige størrelser og konstruktioner taget i betragtning. A8 er som A7, en palæoeskimoisk anlægstype.

Schumacher Ø, øst.

A9. GPS: N:74 41,196 W:20 10,896 (moh 1m).

Cirkel af hovedstore sten, diameter er 2,1 m. Anlægget ligger ned til vandet i lille beskyttet vig. Der ses et mindre hul i stencirklen mod vest. I stencirklen fandtes en sælknogle og lige øst for stencirklen fandtes tænder af moskusokse.

Tolkning: teltring, sommer bolig. Knoglemateriale viser at man under bosættelsen både har levet af sæler og landpattedyr (moskus). Landpattedyrene må være fanget på fastlandet og transporteret til teltet. Thule Kultur.

NB: moskusoksetænder er sendt til C14 analyse.

A10. GPS: N:74 42,206 W:20 10,824 (moh 4m).

Samling af store, kraftige sten i en mindre slugt få meter nordøst for A11. Kammeret måler indvendigt 1,5 x 1,4 m. Det er betydeligt større end de fleste andre registrerede depoter. Det er formentligt knyttet til A11-A14.

Tolkning: depot, palæoeskimoisk ?

Anlæg A11 til A14 findes på den nordøstligste spids af øen på "ryggen" af en lille tombolo. Anlæggene er så ens at de må tolkes som samtidige. Fra lokaliteten er der uhindret udsigt mod øst og nord: mod yderfjorden, op mod Sabine Ø og over til Kuhn Ø.

A11. GPS: N:74 41,196 W:20 10,845 (moh 5).

Store sten opstillet på hver side af uklar mosbevokset midtergang. Noget oprydning af sten i områderne på hver side af midtergangen. Anlægget har størrelsen 2,5 x 3,6 m.

Tolkning: midtergangsstruktur; palæoeskimoisk.

A12. GPS: N:74 41,192 W:20 10,847. (moh 5).

Som A11: måler 3,0 x 3,8 m, har utydelig midtergang med mosbevoksning. Rum på begge sider af midtergangen er noget opryddede, dvs. rensed for større sten. Fund af trækul under sten i midtergang.

Tolkning: midtergangsstruktur fra palæoeskimoisk kultur

Fund: x2: trækul.

A13. GPS: N:74 41,188 W:20 10,830 (moh 6m).

Som A11. To tydelige svagt forsænkede områder på hver side af uklar midtergang. Størrelse af anlægget er 4,1 x 3,2 m. Fund af trækul i midtergang (x3) samt et distalt fragment af en mikroflække under en sten i anlægget.

Tolkning: midtergangsstruktur; palæoeskimoisk. Den fundne mikroflække er prismatisk, 10 mm bred og har en kraftig kurvatur i sin distalende.

Bredden samt kurvaturen af mikroflækken sandsynliggør at flækken er fra Independence I kulturen, jf. afsnit om Dateringer). Dermed er det sandsynligt, at anlæggene A11-14 alle skal dateres til Independence I.

A14. GPS: N:74 41,178 W:20 10,862. (moh 5m).

Som A11. Uklar midtergang ca. 0,7 m bred. Kraftig forstærkning af sten for enden af midtergangen dvs. mod vest. På begge sider af midtergangen findes lette men tydeligt forsænkede flader. Anlæg måler 4,4 x 3,5 m. Fund af trækul under sten i midtergangen.

Tolkning: midtergangsstruktur; palæoeskimoisk.

Schumacher Ø, sydøst

A15. GPS: N:74 41,027 W:20 11,740. (moh 5m).

Som A11, men mere velbevaret.

Oval cirkel af sten, indvendige mål 4,0 x 2,9 m. Stencirklen er forstærket med sten (dobbelvæg) i bagvæggen mod nord. Midtergang er ca. 0,7 m bred, bygget af store firkantede sten. På begge sider af midtergangen findes lette forsænkede flader, der udfylder rummet ud til stencirklen. Tolkning: midtergangsstruktur; palæoeskimoisk. Begge rum er ryddet for sten, bagvæggen er forstærket, sandsynligvis som følge af vind. Anlægget svarer til A11-14 og må derfor sandsynligvis dateres til samme periode (Independence I).

Kuhn Ø

Sydspidsen af Kuhn Ø blev rekognosceret fra øst mod vest. Hér fandtes 3 områder (strande) med beboelse. Beskrivelsen af anlæggene følger rekognosceringen fra øst mod vest.

Strand 1

A1. GPS: N:74 42,327 W:20 11,333 (moh 3,5m)

Kantede hovedstore sten danner en oval cirkel på 4,1 x 3,1 m (udvendigt mål). Tværs gennem cirklen ses en midtergang, der er ca. 0,6 m bred. Enkelte fliser i kanten midtergangen står stadig oprejst, ellers er midtergangen karakteriseret ved, at den centrale del ikke er fliselagt. Begge rum på hver side af midtergangen er utrolig fint fliselagt med flade fliser der måler ca. 20 x 30 cm pr. stk. Anlægget med midtergangen vinkelret på kystlinien, der er ca. 4 m fra anlægget. Der ses en åbning i stencirklen for enden af midtergangen mod vandet. Midtergangen er meget velbevaret.

Tolkning: midtergangsstruktur med åbning mod vandet; palæoeskimoisk. Denne midtergang er fundamentalt anderledes end midtergangene fra Schumacher Ø, idet selve midtergangen ikke er fliselagt, hvorimod rummene på hver side af midtergangen er meget fint fliselagt. På Schumacher Ø, var kun midtergangene fliselagt, mens rummene var renset for sten.

Forskellen kan være kronologisk således at de meget fliselagte anlæg skal dateres til Independence II, jf. afsnittet om Dateringer).

A2. GPS: N:74 42,350 W: 20 11,391 (moh 10m).

Oval stencirkel beliggende på grusplateau bag A1. Størrelsen er 3,1 x 2,2 m. Tværs gennem anlægget findes en ca. 0,6 m bred midtergang, der kendetegnes ved ikke at være stensat. Midt i midtergangen vokser en mindre græstue. Begge rum på hver side af midtergangen er delvist fliselagte med fliser, der er ca. 20 x 30 cm store. "Gulvet" i resten af rummene er af grus, i modsætning til udenfor anlægget, hvor der findes nævestore sten i undergrunden.

Tolkning: Anlægget er af samme type som A1 og må således tolkes som dette.

Strand 2

A3. GPS: N:74 42,345 W:20 12,279 (moh 4m).

Små kantstillede fliser danner et rum på 1,1 x 0,7 m. Inde i anlægget ses en delvis fliselægning samt en stor frekvens af strandrullede hvide kvartssten.

Tolkning: Symbolhus; Thule kultur.

A4. GPS: N:74 42,341 W:20 12,289 (moh 5m)

Samling af sten bygget op ad klippe.

Tolkning: Depot; Thule kultur.

A5. GPS: N:74 42,350 W:20 12,314 (moh 2m).

På græsklædt flade af flydejord fandtes en nedgravning på ca. 2,5 x 1,2 m. inkl. en platform på c. 1 x 1 m. Der fandtes ingen tydelig struktur i anlægget.

Tolkning: Tørve-vinterhus; Thule kultur.

A6. GPS: N:74 42,360 W:20 12,317 (moh 4m).

På græsklædt flade af flydejord fandtes en nedgravning på ca. 2,5 x 1,2 m inkl. en platform på c. 1 x 1 m. Der fandtes ingen tydelig struktur i anlægget. Ligger 20-25 meter fra A5.

Tolkning: Tørve-vinterhus; Thule kultur.

A7. GPS: N:74 42,362 W:20 12,439 (moh 3)

Halvcirkel af sten, måler ca. 3,0 x 2,0 m. Tværs gennem anlægget ses en stenrække.

Tolkning: teltring med briksekant; Thule kultur.

A8. GPS: N:74 42,356 W:20 12,311 (moh 5m).

Cirkel af 11 sten, diameter 2,5 m.

Tolkning: Teltring; Thule kultur.

Strand 3

A9. GPS: N:74 42,239 W:20 14,551 (moh 4m).

På lille odde ca. 500 m vest for strand 2 findes en grusterrasse med et lille forbjerg. På odden findes en cirkel af sten, diameter 3,2 m. I midten af cirklen er lagt en flad sten.

Tolkning: Teltring med central sten som fundament til teltstang eller lampe. Thule kultur.

A10. Findes få meter ovenfor A9.

Samling af sten bygget op ad klippe. Anlægget er sammenstyrtet. Ved anlægget fandtes knogle af stort havpattedyr (hval/hvalros).

Tolkning: Depot; Thulekultur, må være samtidigt med A9.

Sydøstkysten af Wollaston Forland/Mundingen af Young Sund

Fra den midlertidige base på Vejrstationen ved Daneborg etableredes en lejr ved "Grønlænderhuset" (fangsthytteruin) nogle få kilometer vest for Herschelhus, men øst for Blæsedalselvens udløb. Herfra rekognosceredes munden af Young Sund fra Kap Borlase Warren og ned til Kap Berghaus. De områder som rekognosceredes har følgende navne: Borlase Warren, Grønlænderhuset, Blæseelven, Kap Berghaus.

Kap Berghaus

Der blev fundet anlægsområder flere steder på kappet. Landskabeligt karakteriseredes området af mange lavt liggende successiv række af strandterasser, altså et stort forland. Området blev profilopmålt af BHH og HSM.

A1.

Samling af nævestore sten.

Tolkning: anlægget kan ikke tolkes/ muligvis natur!

A2. GPS: N:74 16,938 W:20 08,463 (moh 8).

Oval cirkel af nævestore sten, med midtergang. Længde ca. 2m.
Tolkning: Midtergangsstruktur; palæoeskimoisk.

A3. GPS: N:74 16,931 W:20 08,409 (moh 7m).
Oval cirkel af 20 x 20 cm flade sten. Længde ca. 3 m. Anlægget synes lettere forstyrret.
Tolkning: Midtergangsstruktur; palæoeskimoisk.

A4. GPS: N:74 16,947 W:20 08,349 (moh 7m).
Oval stencirkel af nævestore sten. Længde ca. 3 m. Midtergang ses vinkelret på kystlinien.
Fund af prismatisk mikroflække i fin translucent orange mcq for enden af midtergangen mod kysten.
Tolkning: Midtergangsstruktur; palæoeskimoisk.

A5. Findes ca. 5 m. øst for A4.
Tre sten lagt i kvadrat, hvor den fjerde side er åben. Anlægget måler ca. 0,5 udvendigt.
Tolkning: Ildsted eller lampeholder. Hører evt. med til A4.

A6.
Anlægsområde med en uklar og muligvis forstyrret struktur, samt et ildsted som A5. Der findes flere fliser i området.

A7.
Anlægsområde med en stor cirkel af hovedstore sten; Vest herfor findes en uklar struktur af mindre sten. I den mindre struktur er gjort fund af en Independence I stikkel i fin translucent orange mcq, samt 4 afslag.
Tolkning: Anlægsområde med teltring fra Thulekultur samt uklar sandsynligvis forstyrret anlæg af Independence I bolig. Flere sten i samme område kan stamme fra andre ikke tolkede anlæg.

A8. GPS: N:74 16,940 W:20 08,244 (moh 7m).
Anlægsområde som A7. Øst i området findes en cirkel af hovedstore sten; Vest herfor ses endnu et lignende anlæg dog noget mindre tydeligt. Vestligt i området ses anlægsspor i form af lagte sten, som ikke kan tolkes.
Tolkning: To teltringe fra Thule kultur samt palæoeskimoiske anlægsspor.

A9. Findes 5 m øst for A8.
Samling af store sten, diameter ca. 1,2 m.
Tolkning: depot eller kødgrav.

A10. Findes 10 m. øst for A8.
Anlægsområde på ca. 5 x 3 m. I området findes flere hovedstore sten samt stenfliser.
Tolkning: Der ses ingen klare anlæg i området. Området hører muligvis med til Anlægsområderne A8 og A9.
Tolkning: området kan ikke tolkes.

A11. GPS: N:74 17,067 W:20 08,338. (moh 22m).
På den højeste og bageste strandvold, vest for de øvrige anlæg, findes en samling af hvide strandrullede kvartssten, lagt i "U"-form.
Tolkning: Stenene er lagt som planet af et Thule-hus, hvor de hvide sten danner vægge og briks i "huset". Anlægget kan således betegnes som et symbolhus fra Thule kultur.

A12. GPS: N:74 17,252 W:20 08,338. (moh 62m).
Anlægget er fundet på bjergskrænten bag strandterrasserne. Samling af store firkantede sten.
Tolkning: Depot, Thulekultur.

A13.
Anlægget er fundet på bjergskrænten bag strandterrasserne. Aflangt lavt anlæg bygget af store firkantede sten. Anlægget har et aflangt kammer som måler ca. 1,0 x 0,3 m.
Tolkning: Rævefælde, Thule kultur.

A14. GPS: N:74 17,239 W:20 09,033. (moh 66).
Anlægget er fundet på bjergskrænten bag strandterrasserne. Måler 1,5 x 0,5 udvendigt.
Tolkning: Rævefælde, Thule kultur.

A15. GPS: N:74 16,887 W:20 07,712.
Anlægsområde findes 20 m nordvest for selve Kap Berghaus hytten. Der findes ingen tydelige anlæg i området. Følgende fund er gjort: 12 afslag, samt et forarbejde til et bifacialt blad. 5 af afslagene er af den lokale killiaq-lignende basalt, jf. afsnit om Råmaterialer. Øvrige genstande er alle af mcq, deriblandt findes en helt hvid translucent type, en sribet brun og gul mcq, en lys translucent/transparant med røde partier, samt brune og grålige varianter af mcq.

A16. Findes ved Kap Berghaus hytten.
Samling af sten.
Tolkning: Depot. Kan være Thule kultur eller fra Fangstmandsperioden.

A17. Findes ved Kap Berghaus hytten.
Samling af sten.
Tolkning: Depot. Kan være Thule kultur eller fra Fangstmandsperioden.

A18. GPS: N:74 16,866 W:20 08,262. (moh 3m).
Fundområde, fundet af BHJ under opmåling af profil af strandterrasser nær kysten.
Fund af slebet økse af basalt samt 3 afslag og et massivt fragment af en tand (sandsynligvis hvalros). Øksen er bifacialt tilhugget og har meget fin slebet underside og æg. Æggen er asymmetrisk. To af afslagene er af den samme type basalt som øksen, mens det tredje er af en lys blå-gullig mcq. Slagfladen og kanten mellem front og slagflade er præpareret ved slibning på mcq afslaget.
Tolkning: Den fint tilvirkede økse, samt præpareringen af afslaget er typisk for både Saqqaq og Independence I kultur, mens råmateriale valget er typisk for Independence I. Fundet skal således sandsynligvis dateres til Independence I.

Strandterasser samt områder øst for Kap Berghaus

På tombolo mellem to klipper, 15 moh og lidt over 100 m øst for Kap Berghaus hytten fandtes et anlægsområde med 11 anlæg. Anlægsområdet lå adskilt fra strandterasserne ved Kap Berghaus ved en fjeldryg.

Området har GPS: N:74 16,920 W:20 07,214. (moh 15m).

A1.

Fliser lagt i form af en ligebenet trekant; Hvert ben er ca. 1,2 m.

Tolkning: Grønlandsk Dorset/Independence II.

A2.

Cirkel af sten med fliselægning. Diameter 2,0 x 1,8m

Tolkning: Teltring med fliselagt briks; Thule kultur.

A3. Findes 2 m syd for A2.

Hvide strandrullede kvartssten, lagt i "U"-form, let forstyrret anlæg.

Tolkning: Symbolhus; Thule kultur.

A4.

Cirkel af sten, ca. 1 m stor. I kanten ses kvartssten.

Tolkning: Anlægget kan ikke tolkes.

A5.

Utydelig, sandsynligvis forstyrret samling af sten.

Tolkning: Anlægget kan ikke tolkes.

A6.

Cirkel af hovedstore sten ligger op ad sydvendt klippevæg, 2,0 x 3,0 m.

Tolkning: teltring; Thule kultur.

A7. GPS: N:74 16,875 W:20 07,255. (moh 11m).

Foran tomboloen mod kysten på et lille næs (syd for tomboloen).

Brolægning af flade sten på strandterrasse af rullesten. Størrelse: 1,5 x 2,0 m.

A8.

På tomboloen. Samling af hvide strandrullede kvartssten, ca. 1 m. stort område.

Tolkning: Symbolhus; Thulekultur.

A9.

På nordsiden af tomboloen findes et "U"-formet anlæg af hvide strandrullede kvartssten lagt på strandterrasse. Anlægget er 1,5 x 2,0 m.

Tolkning: Stort symbolhus, Thule kultur.

A10. Anlæg er fundet 6 m. nord for A9.

Hvide strandrullede kvartssten lagt i "U-form", som A9.

Tolkning: Stort symbolhus; Thule kultur.

Kap Borlase Warren

A1-3.

Ca. midt på spidsen af kappet, på højeste punkt, fandtes tre samlinger af hvide strandrullede kvartssten.

Tolkning: symbolhuse; Thule kultur.

Anlægsområde 4. GPS: N:74 16,076. W:19 22,572. (moh 4m).

Nordsiden af kappet på stenet flad strandterrasse ca. 50 m. fra nuværende kystlinie.

Registrering af 4 noget utydelige midtergangsstrukturer (palæoeskimoisk); 1 teltring (2 x 3m) med briksekonstruktion samt en noget større mindre tydelig cirkulær teltring (begge Thule kultur).

A5. GPS: N:74 16,014 W:19 22,624.

Samling af store sten i cirkel.

Tolkning: Varde/depot; Thule kultur eller Fangstmandsperioden.

A6. GPS: N:74 15,933 W:20 19,861 (moh 11m).

Tre ovale cirkler af sten, hvoraf en enkelt har enstensat midtergang.

Tolkning: midtergangsboligstrukturer og teltringe; palæoeskimoisk.

Anlægsområde 7.

I sydskrænten på Kap Borlase Warren, 4-5 moh, findes 6 vinterhuse fra Thule kultur; bag disse findes flere samlinger af sten som må være depoter som hører med til vinterhusene. Muligvis rester af endnu et helt udskredet nedenfor ruin af ældre fangstmandshytte.

Ovenfor vinterhusene, 11 moh, findes flere midtergangsstrukturer (en af disse er A6) samt ildsteder af sammenstillede sten (Johnson and Wordie 1933). Palæoeskimoisk.

A8.

På den vestlige sydside af kappet fandtes to 8 m. lange rækker af sten, med ca. 1 m. imellem. Anlægget kan være et fundament til en konebåd eller et lege" fartøj" fra Thule kultur.

A9. Yderst på Næsset i klipperne fandtes to grave, disse er tidligere beskrevet af Johnson (Johnson and Wordie 1933).

Blæsedalen

Der blev rekognosceret fra Blæsedalselvens østlige bred mod Grønlænderhuset (østover). Landskabet var præget af brede strandterrasser, undergrunden består af vindpolerede sten liggende i sand. Hele Blæsedalen er generelt præget af kraftig blæst, smeltevandsselve og erosion. Vegetationen er yderst sparsom.

A1. GPS: N:74 15,637 W:19 52,089 (moh 11m).

Cirkel af hovedstore sten, med dobbelt stenlægning mod nordøst. Diameter 4,0 x 4,5 m. Anlægget findes ca. 100 meter fra kysten og med 2 m til elvskrænten.

Tolkning: Teltring med dobbelte vægsten mod nordøst; sandsynlig indgang mod nord. Thule kultur. Det synes tydeligt, ud fra placeringen at boligen orienterer sig mod elven frem for mod stranden, hvilket kan skyldes fangst af opgangsrødder eller gæs.

A2. GPS: N:74 15,551 W:19 62,455. (moh 5m).

Samling af store basaltsten.

Tolkning: Thule depot.

A3. GPS: N:74 15,530 W:19 52,474 (moh 4m).

Cirkel af sten, med række af sten tværs gennem anlægget. Åbning af strukturen mod nord. Foran åbningen fandtes fire sten lagt i et kvadrat.

Tolkning: teltring med briks, indgang mod nord (væk fra kysten). Foran indgangen findes etstens ildsted af fire sten. Thule kultur.

A4. GPS: N:74 15,519 W:19 52,433. (moh 7m).

En åben cirkel af lagte sten samt en trekantet fliselægning.

Tolkning: muligt palæoeskimoisk boliganlæg.

A5. GPS: N:74 15,516 W:19 52,500. (moh 7m).

En delvis cirkel af sten, som A3.

Tolkning: teltring fra Thule kultur. Sten fra teltringen er anvendt til fangstmandsfælde nærvæd.

A6. GPS: N:74 15,489 W:19 52,563. (moh 2m).

Samling af store basaltsten, måler 1,5 x 1 m.

Tolkning: depot, Thule kultur.

A7. GPS: N:74 15,544 W:19 52,203. (moh 9m).

Uklar struktur af brolagte basaltsten.

Tolkning: sandsynligvis rester af midtergangsstruktur; palæoeskimoisk. A7-9 ligger samlet og danner en "boplads".

A8. GPS: N:74 15,542 W:19 52,171. (moh 9m).

Uklar struktur af brolagte basaltsten.

Tolkning: sandsynligvis rester af midtergangsstruktur; palæoeskimoisk. A7-9 ligger samlet og danner en "boplads".

A9. GPS: N:74 15,540 W:19 52,151. (moh 9m).

Uklar struktur af brolagte basaltsten.

Tolkning: sandsynligvis rester af midtergangsstruktur; palæoeskimoisk. A7-9 ligger samlet og danner en "boplads".

A10. GPS: N:74 15,536 W:19 52,107. (moh 9m).

Stor cirkel af hovedstore sten, måler 4 m. i diameter.

Tolkning: teltring fra Thule kultur eller palæoeskimoisk.

A11. GPS: N:74 15,533 W:19 52,055. (moh 9m).

Oval cirkel af basaltsten, måler 3 x 4 m.

Tolkning: muligvis midtergangsstruktur; palæoeskimoisk.

A12. GPS: N:74 15,343 W:19 50,680.

Fliselægning samt uklar stenstruktur.

Tolkning: muligvis midtergangsstruktur; palæoeskimoisk.

A13. GPS: N:74 15,300 W:19 50,430. (moh 7m).

Trekantet fliselægning. Trekanten er ligebejlet, hvert ben måler 1,2 m.

Fund af proximalt fragment af mikroflække samt knoglefragment.

A14. GPS: N:74 15,312 W:19 50,407.

Anlægsområde med flere uklare strukturer. Ca. 3 anlæg og et ildsted.

Tolkning: Beboelsesområde med ildsted; området kan generelt ikke tolkes.

A15. GPS: N:74 15,335 W:19 51,345.

Tre sten lagt i et kvadrat, den fjerde side ikke har en sten.

A16. GPS: N:74 15,326 W:19 50,318.

Anlægsområde. Et anlæg bestående af en stenlagt halvcirkel i tilknytning til en fliselægning. Mindst to andre boliganlæg findes mellem A16 og A15.

Tolkning: Bopladsområde, inkluderer sandsynligvis A15. Strukturerne er uklare. Området kan ikke dateres.

Kort 10

A17. GPS: N:74 15,257 W:19 50,048. (moh 7m).

Fire hovedstore sammenstillede sten danner et kvadrat. Nord herfor ses enkelte fliser i undergrunden.

Tolkning: ildsted sammen med uklar bolig. Muligvis palæoeskimoisk anlæg.

A18. GPS: N:74 15,249 W:19 49,995. (moh 7m). Anlægsområde A18-A20.

Halvcirkel af sten lagt i tilknytning til fliselægning.

Tolkning: uklar teltstruktur.

A19. 4 m. nord for A18.

Cirkel af hovedstore sten.
Tolkning: Depot eller teltanlæg.

A20. 5m. nordøst for A18.
Fire hovedstore sammenstillede sten danner et kvadrat. Nord herfor ses enkelte fliser i undergrunden.
Tolkning: ildsted sammen med uklar bolig. Muligvis palæoeskimoisk anlæg.

A21. GPS: N:74 15,244 W:19 49,913. (moh 7m).
Trekantet fliselægning i tilknytning til halvcirkel af sten. Anlægget svarer til A18 og A16.

A22. 5 m. øst for A21
Fliselægning.

A23. GPS: N:74 15,238 W:19 49,866. (moh 7m).
Trekantet fliselægning; ligebenet trekant hvor hver måler 1,5 m.

A24. GPS: N:74 15,207 W:19 49,825. (moh 7m).
Fliselægning.

A25. GPS: N:74 15,230 W:19 49,691. (moh 7m).
Trekantet fliselægning.

A26. GPS: N:74 15,230 W:19 49,693. (moh 7m).
Fliselægning i tilknytning til anlæg af sten.

A27. GPS: N:74 15,206 W:19 49,693. (moh 4m).
Cirkel af sten. Findes på flade over kystskrænt; anlægget er delvist nedstyrtet af kystskrænt som følge af erosion.
Sandsynligvis findes endnu en stencirkel 10 m. øst for A27, denne er dog næsten fuldstændig nedskredet. Som følge af deres kystnære placering er de truet af erosion.
Tolkning: Teltringe fra Thule kulturen.

A28. GPS: N:74 15,214 W:19 49,651.
Samling af sten.
Tolkning: depot.

A29. GPS: N:74 15,205 W:19 49,601. (moh 7m).
Oval cirkel af sten med række af sten tværs gennem. Ca. 1 x 2 m.
Tolkning: Lille teltring med briks. Thule kultur.

A30. GPS: N:74 15,199 W:19 49,553. (moh 7m).
Trekantet fliselægning. Ligebenet trekant, hvert ben er 1,2 m langt.

A31. GPS: N:74 15,198 W:19 49,521.
Nedgravet rum i kystskrænten, 2,0 x 2,5 m. I nedgravningen, ud mod kysten ses en del sten.
Fund af 14 cm lang knogleredskab, kan være en flåkniv eller et forarbejde til en harpun.
Tolkning: Vinterhus fra Thule kultur, evt. nedgravet telthus.

A32. GPS: N:74 15,198 W:19 49,510. (moh 7m).
Trekantet fliselægning muligvis i tilknytning til halvcirkel af sten.
Tolkning: Boligstruktur fra Grønlandsk Dorset/Independence II.

A33. GPS: N:74 15,197 W:19 49,477. (moh 7m).
Trekantet fliselægning i tilknytning til halvcirkel af sten. Foran halvcirklen ses tre sten lagt i en trekant.
Tolkning: Boligstruktur med åbent ildsted eller grydestand foran bolig. Grønlandsk Dorset/Independence II.

A34. GPS: N:74 15,97 W:19 49,454.
Fliselægning i tilknytning til halvcirkel af sten. Tre sten ses lagt foran halvcirkel, i forbindelse med disse ses en flad flise.
Tolkning: Boligstruktur med fliselægning, foran boligen findes et lille ildsted, muligvis sammen med stegeflise. Grønlandsk Dorset/Independence II.

A35. GPS: N:74 15,195 W:19 49,280.
Samling af hovedstore sten.
Tolkning: depot.

A36. GPS: N:74 15,127 W:19 49,189.
Samling af hovedstore sten i iskile..
Tolkning: depot.

A37. GPS: N:74 15,202 W:19 48,810. (moh 15m).
To samlinger af hovedstore sten. (Som A35).

A38. GPS: N:74 15,154 W:19 48,783. (moh 5m).
Koncentration af hvide strandrullede kvartssten lagt op i et rektangulært plan, måler 0,3 x 0,6 m.
Enkelte hvide sten ses også uden for dette plan.
Tolkning: Symbolhus; Thule kultur.

A39. GPS: N:74 15,154 W:19 48,771. (moh 3m).
Trekantet fliselægning på strandterrasse. Ligebenet form, hvert ben måler 1,1 - 1,2 m.
Fund af skraber af orange mcq midt i fliselægningen. Skraberens morfologi er tydelig af Grønlandsk Dorset/ Independence II type.
Tolkning: Anlægget må være en platform fra en boligstruktur. Skraberens morfologi er tydelig af Grønlandsk Dorset/ Independence II type.

Datering: Grønlandsk Dorset/ Independence II.

A40. (6 m. vest for A39)

Trekantet fliselægning på strandterrasse. Ligebeint form, hvert ben måler 1,1 - 1,2 m.

Kyststrækning rekonstrueret fra den sidste elv inden Grønlænderhuset og frem til Grønlænderhuset

A41. GPS: N:74 15,132 W:19 48,226. (moh 4m).

Halvcirkel af hovedstore sten, findes i lavning bag 1. strandterrasse. 4 m. øst herfor ses en lille samling af sten.

Tolkning: teltring samt depot fra Thule kultur.

A42. GPS: N:74 15,141 W:19 48,124. (moh 7m).

Samling af hvide kvartssten i stenbygget rektangulær struktur, 2,0 x 1,6 m. Der ses en stenrække tværs gennem strukturen. De hvide sten findes i to rækker langs væggene i strukturen.

Tolkning: symbolhus med briks. Thule kultur.

A43. GPS: N:74 15,148 W:19 48,089. (moh 8m).

Kvadratisk bygget stenstruktur i undergrunden, 2,0 x 2,0 m. Strukturen har form som planet af et Thule vinterhus med briks, indgang samt to små rum/depoter på hver side af indgangen. Langs væggene samt i de to små rum findes hvide strandrullede kvartssten.

Tolkning: symbolhus med briks. Thule kultur.

A44. GPS: N:74 15,182 W:19 48,178. (moh 6m).

Samling af sten på strandvold ca. 100 m. fra kyst.

Tolkning: Depot, Thule kultur.

A45. GPS: N:74 15,116 W:19 47,851. (moh 3m).

Oval cirkel af sten med midtergang. Måler kun 2,0 x 1,5 m. Dobbelt væg ses mod nordøst. Muligvis ses lille depot i vægforløbet.

Tolkning: Midtergangsbolig; palæoeskimoisk.

A46. GPS: N:74 15,102 W:19 47,797. (moh 3m).

Samling af sten ved nedgravning i kystskrænt.

Tolkning: Vinterhus fra Thule kultur delvist nedstyrtet af kystskrænt.

A47. GPS: N:74 15,102 W:19 47,764.

Cirkel af hovedstore sten, sten ligger tæt og danner en velbygget ring, diameter 3,5m.

Tolkning: Teltring; Thule kultur.

A48. (5m. øst for A47).

Samling af store sten. Virker noget omrodet. Ligger ca. 1 m. fra skrænten og styrter snart ned.

Tolkning: Depot.

A49. GPS: N:74 15,097 W:19 47,720. (moh 4m).

Cirkel af sten, diameter 4m. I tilknytning til cirklen er lagt to mindre stenringe, en udvendigt og en indvendigt i cirklen. Der ses en gennembrydning af cirklen mod nord. Findes 1 m fra kystskrænt.

Tolkning: Teltring/telthus med et indvendigt og udvendigt depot, samt indgang mod nord (væk fra kysten).

A50. GPS: N:74 15,094 W:19 47 636. (moh 4m).

Velbygget cirkel af sten, som A49. En mindre cirkel ses udvendigt i tilknytning til cirklen. Cirklen er delvist nedstyrtet af kystskrænten.

Tolkning: Teltring/telthus med udvendigt depot, Thule kultur.

A51. (10 m. øst for A50).

Samling af sten.

Tolkning: muligt depot.

A52. GPS: N:74 15,091 W:19 49,582.

Velbygget sten cirkel, som A49-A50. Delvist nedstyrtet.

Tolkning: Teltring/telthus, Thulekultur

A53. GPS: N:74 15,089 W:19 47,531. (moh 3m).

Som A49-52. Findes på kanten af kystskrænten. Foran boligen ses rester af brændt tørv.

Tolkning: Teltring/telthus, med rest af ildsted. Thulekultur

A54. N:74 19,085 W:19 47,444.

Velbygget stencirkel som A49, størrelse 4 x 5 m. En mindre udvendig stencirkel ses i sammenhæng med denne. Indvendig ses endvidere en kraftig tværgående stenkonstruktion. Anlæg findes 2 m. fra kystskrænt.

Tolkning: Teltring/telthus med udvendigt depot og briksekonstruktion. Thulekultur.

A55. GPS: N:74 15,082 W:19 47,412. (moh 4m).

Samling af hovedstore sten; sammenfaldet yderst på kystskrænt. Diameter ca. 4 m.

Tolkning: Sandsynligvis vinterhus fra Thule kulturen.

A56. GPS: N:74 15,082 W:19 47,349. (moh 4m).

Som A55, men 3 m fra kystskrænt.

Tolkning: Vinterhus fra Thulekultur

A57. GPS: N:74 15,086 W:19 47,274. (moh 6m).

Anlægsområde på 10 m i diameter, findes på 2. strandterrasse.

Består af:

1. Velbygget, kraftig cirkel af hovedstore sten, diameter ca. 3m.

2. Cirkelrund samling af sten, diameter ca. 1 m.
 3. Tre sten lagt i kvadrat, hvor den fjerde side mangler en sten.
 4. Samling af hovedstore sten, diameter ca. 1,5 m.
- Tolkning: Teltring/telthus (1), depot (2), ildsted (3), depot (4). Thule kultur.

A58. GPS: N:74 15,078 W:19 47,229 (moh 5m).
Nedgravning i 2. strandterrasse, samt ophobning af hovedstore sten, ca. 3 – 4 m i diameter.
Tolkning: Nedgravet vinterhus, evt. med nedstyrtet indgang. Thule kultur.

A59. GPS: N:74 15,073 W:19 47,229. (moh 3m).
Halv oval stencirkel. Fund af bipolær blok / *pieces ecailles* af orange translucent mcq.
Tolkning: sandsynlig del af telt eller midtergangsruin; palæoeskimoisk.

A60. GPS: N:74 15,071 W:19 47,212. (moh 3m).
Koncentration af trækul og tørv, fundet på det yderste af kystskrænten.
Tolkning: Ildsted.

A61. GPS: N:74 15,071 W:19 47,187. (moh 3m).
Fundområde. Fund af skraber med udsvajet æg samt tre afslag.
Tolkning: bolig/aktivitetsområde fra Grønlandsk Dorset/Independence II.

A62. GPS: N:74 15,084 W:19 47,180 (moh 5m).
Samling af hovedstore sten I et område på ca. 4 x 4 m.
Tolkning: stort depot eller boligstruktur. Thule kultur.

A63. GPS: N:74 15,170 W:19 47,672.
Samling af sten, 200 m fra kyst.
Tolkning: depot, Thule kultur.

A64. GPS: N:74 15,136 W:19 47,645.
Nedgravning med store sten langs kanten. Størrelse 1,0 x 0,5 m.
Tolkning: Kødgrav fra Thule kultur.

A65. GPS: N:74 15,131 W:19 47,603.
Som A64. Fund af knogle fra havpattedyr, sandsynligvis hvalros.
Tolkning: Kødgrav fra Thule kultur.

A66. GPS: N:74 15,140 W:19 47,554.
Tre sten lagt i kvadrat, den fjerde side mangler en sten.
Tolkning: Ildsted, Thule kultur.

A67. GPS: N:74 15,134 W:19 47,419.
Samling af hovedstore sten, diameter 3m.
Tolkning: Sandsynligvis kødgrav fra Thule kultur.

A68. GPS: N:74 15,106 W:19 47,230.
Tre sten lagt i kvadrat, den fjerde side mangler en sten.
Tolkning: Ildsted, Thule kultur.

A69. GPS: N:74 15,103 W:19 47,189.
Fire sten lagt i et kvadrat.
Tolkning: Ildsted, Thule kultur.

A70. GPS: N:74 15,100 W:19 47,149.
Fire sten lagt i et kvadrat.
Tolkning: Ildsted, Thule kultur.

A71. GPS: N:74 15,105 W:19 47,147.
Område med tre ildsteder af ovennævnte type. Ildstederne ligger på en linie og består af henholdsvis 4, 4 og 3 sten.
Tolkning: Ildsteder, Thule kultur.

A72. GPS: N:74 15,096 W:19 47,132.
3 sten lagt i kvadrat; den fjerde side mangler en sten.
Tolkning: Ildsted, Thule kultur.

A73.
Samling af sten.
Tolkning: Depot.

A74. GPS: N:74 15,092 W:19 47,042.
Velbygget cirkel af sten med velbyggede indre stenkonstruktioner. Størrelse 4 x 5 m. Åbning i cirklen ses bygget mod syd (kysten). I cirklen, på begge sider af åbningen, ses mindre stencirkler.
Tolkning: Telthus med indgang mod syd samt to indbyggede depotet i væggene ved indgangen. Thulekultur.

A75. GPS: N:74 15,087 W:19 47,009.
Som A74. Noget omrodet, med indre konstruktioner.
Tolkning: Telthus; Thule kultur.

A76. GPS: N:74 15,081 W:19 46,184.

Som A74. Diameter 4 m. Findes øverst på 3 og sidste strandterrasse op mod basaltskrænt.
Tolkning: Telthus Thule kultur.

A77. GPS: N:74 15,080 W:19 46,019.
Cirkel af flade afrundede sten, udvendig diameter ca. 0,7 m.
Tolkning: Åbent ildsted palæoeskimoisk periode.

A78. (5 m. øst for A75)
Cirkel af hovedstore sten.
Tolkning: Ildsted / depot.

A79. GPS: N:74 15,064 W:19 47,040.
Samling af hvide kvartssten.
Tolkning: muligt symbolhus fra Thule kultur.

A80. GPS: N:74 15,071 W:19 47,112.
Let neddybning i strandterrasse samt utydelig ring af sten. Diameter 3,5 m.
Tolkning: sommerbolig/teltring.

A81.
Let neddybning i strandterrasse samt utydelig ring af sten. Diameter 3,5 m.
Tolkning: sommerbolig/teltring.

A82. GPS: N:74 15,075 W:19 47,137.
Velbygget, kraftig cirkel af sten, diameter 3,0 m.
Tolkning: Telthus; Thulekultur.

A83. (5 m nord for A82)
Velbygget, kraftig cirkel af sten, diameter 3,0 m.
Tolkning: Telthus fra Thulekultur.

A84.
Samling af sten op mod klippe, anlægget tilhører området A82-83.
Tolkning: Depot, tilhører sandsynligvis husene A82-83.

Samling af nedgravede vinterhuse i skrænt ved selve Grønlænderhuset :
A85.
Nedgravet rum i kystskrænt med tydelige tørvevægge langs rummets kanter.
Tolkning: Vinter-tørvehus; Thule kultur.

A86.
Nedgravet rum i kystskrænt med tydelige tørvevægge langs rummets kanter. Indgangshullet i skrænten ud mod vandet er bevaret.
Tolkning: Vinter-tørvehus; Thule kultur.

A87.
Nedgravet rum i kystskrænt med tydelige tørvevægge langs rummets kanter. I nedgravningen er en fangsthytte bygget (Grønlænderhytten). Hytten anvender således fundamentet og tørvevæggene i det ældre anlæg.
Tolkning: Vinter-tørvehus; Thule kultur; indbygget fangstmandshytte.

A88.
Samling af hvide strandrullede kvartssten på basaltskrænten bag de nedgravede vinterhuse.
Tolkning: Symbolhus; Thule kultur.

A89. GPS: N:74 15,079 W:19 47,019.
Let fordybning i strandterrasse, ryddet for sten. Diameter ca. 2 m.
Tolkning: Muligt teltfundament; palæoeskimoisk.

A90. GPS: N:74 15,068 W:19 47,032.
Fundområde ca. 50 m i diameter ovenfor de nedgravede vinterhuse med 53 fund af palæoeskimoiske genstande af mcq og basalt samt trykstock af knogle.

Sandøen

På Sandøen fandtes 4 anlæg og to redskaber: et palæoeskimoisk og et Thule eskimoisk.

A1. GPS: N:74 15,855 W:20 09,604. (moh 3m).
På sandterrasse nær en tidligere kystlinje. Cirkel af hovedstore sten med en indre tværgående stenrække. Diameter 3,5 m. Fund af et fragment af et slebet skifferblad. Tilstedeværelse af flere knogler.
Tolkning: Teltring, Thule kultur.

Fund. (5 m øst for A1).
Distalende af bifaciale blad. Redskabet må betegnes som et knækket forarbejde, det er fremstillet af en fin rød mcq-kvalitet.

A2. GPS: N:74 15,835 W:20 09,468. (moh 3m).
Vestlige strandvold midt på øen. Cirkulær samling af sten, 2 m i diameter.
Tolkning: Depot, Thule kultur.

A3. GPS: N:74 15,846 W:20 09,513. (moh 3m).
Vestlige strandvold midt på øen. Cirkulær samling af sten, 2 m i diameter. Ca. 20 m nord for A2.
Tolkning: Depot, Thule kultur.

A4. GPS: N:74 15,859 W:20 095,576. (moh 3m).

Vestlige strandvold midt på øen. Cirkulær samling af sten, 2 m i diameter. Ca. 30 m. nord for A2.

Henning Elv

Området Henning blev delt i to, de vestlig og østlige landområder ved elven. Henning Elv øst er et meget rigt kulturlandskab. Fra kysten og lidt op langs elven findes mange anlæg og mod øst langs kysten findes flere velbevarede vinterhuse fra Thule kultur.

Henning Elv Øst (se tegnet lokalkort)

A1. Cirkel af sten

Tolkning: teltring, Thule kultur.

A2. Cirkel af sten, samt mulig del af midtergang. Fund af 3 stk. slebne skifferfragmenter, en økse af basalt, 2 mikroflækker, et forarbejde af rødlig mcq, samt 7 afslag hvoraf det ene er varmekølevirket.

Tolkning: Aktivitetsområde med sandsynlig beboelse fra både Thule kultur og palæoeskimoisk kultur.

A3. GPS: N:74 13,513 W:20 13,370.

Cirkel af sten med indvendigt tværgående stenrække, størrelse 2 x 3 m.

Tolkning: Teltring med briksekonstruktion. Thule kultur.

A4. GPS: N:74 13,518 W:20 13,394.

Cirkel af sten med indvendig tværgående række af sten. Mindre cirkel af sten i tilknytning.

Størrelse 4 x 4 m.

Tolkning: Teltring fra Thule kultur.

A5. GPS: N:74 13,522 W:20 13,418.

Samling af sten lagt op ad stor jordfast sten.

Tolkning: depot, Thule kultur.

A6. GPS: N:74 13,516 W:20 13,438.

Cirkel af sten samt samling af sten.

Tolkning: Teltring samt depot, Thule kultur.

A7. GPS: N:74 13,511 W:20 13,453. (moh 10m).

Cirkel af sten; størrelse 2,5 x 2,0 m. foran denne findes yderligere tostensamlinger.

Tolkning: teltring samt depot og ildsted. Sandsynligvis palæoeskimoisk kultur.

A8. GPS: N:74 13,515 W:20 13,459. (5 m. vest for A7 på selve elvskrænten)

Fundområde. Fund af 3 mikroflækker m baseretouch, en skraber med udsvajet æg, to mikroflækker uden retouch, 13 afslag og fragmenter af mcq samt 3 basalt afslag.

Tolkning: udsmid fra beboelse; Grønlandsk Dorset/ Independence II.

A9. GPS: N:74 13,508 W:20 13,464.

Cirkel af sten, 2 x 2 m. Fund af to afslag af mcq i strukturen.

Tolkning: teltring. Palæoeskimoisk.

A10. GPS: N:74 13,497 W:20 13,507.

Ryddet oval neddybning med midtergang, utydelig struktur.

Tolkning: Midtergangsstruktur; palæoeskimoisk.

A11. GPS: N:74 13,492 W:20 13,539.

Neddybning i strandterasse; fliselægning findes centralt i anlæg. Anlægget er 3 m i diameter.

Fund af forarbejde til knivblad, 28 mm bredt, samt distalt fragment af afslag.

Tolkning: Bolig, evt. midtergang. Palæoeskimoisk.

A12. GPS: N:74 13,491 W:20 13,531.

Neddybning i strandterasse; fliselægning findes centralt i anlæg. Anlægget er 3 m i diameter.

Tolkning: Bolig, evt. midtergang. Palæoeskimoisk.

A13. GPS: N:74 13,480 W:20 13,583.

Fliselagt anlægsområde. Fund af afslag af killiaq/basalt.

Tolkning: Beboelse; palæoeskimoisk.

A14. GPS: N:74 13,420 W:19 13,639. (moh 15m).

Samling af sten.

Tolkning: depot.

A15. GPS: N:74 13,488 W:20 13,445. (moh 15m).

To cirkler af sten med indre tværgående stenrækker.

Tolkning: to teltringe med briksekant. Thule kultur.

A16. GPS: N:74 13,487 W:20 13,416.

Neddybning, ryddet for sten.

Tolkning: Palæoeskimoisk boliganlæg.

A17. GPS: N:74 13,489 W:20 13,323.

To cirkler af sten.

Tolkning: to teltringe. Thule kultur.

A18. GPS: N:74 13,497 W:20 13,306.

Firkantet neddybning samt nedgravet indgang.

Tolkning: Nedgravet vinterhus, Thule kultur.

A19. GPS: N:74 13,486 W:20 13,224.

To cirkler af sten, ca. 4 m i diameter.

Tolkning: to teltringe. Thule kultur.

A20

To nedgravninger med indgange og bevarede dæksten over indgangene. Mål ca. 2 x 3 m. Indgange var fyldt med vand.

Tolkning: to nedgravede tørvehuse fra Thule kultur.

A21

Anlægsområde delvist eroderet væk. På selve kystskrænten findes en søjle af sediment med et ildsted på toppen. Bag ved dette fænomen på land findes en nedgravning fra vinterhus.

Tolkning: Søjlen er et kulturhistorisk fænomen. Ildstedet har imprægneret jorden således, at erosionen har vasket det omkringstående materiale væk uden, at ildstedet og jorden under dette er forsvundet. Ildstedet tolkes som et udvendigt ildsted fra Thule kulturen, og den næsten borteroderede nedgravning som en del af et vinterhus fra Thule kulturen.

Henning Elv, Vest

A1. GPS: N:74 13,585 W:20 13,820. (moh 3m).

På det yderste hjørne mellem kysten og elven, nede i dalplateauet (5 m fra nuværende kyst) fandtes to cirkler af lagte sten. Diametre: ca. 3 m.

På dette lille område fandtes en trykstok af tand/knogle, 3 mikroflækker hvoraf den ene har baseretouch, 3 fragmenter af slebne skifferspids samt en perle med hul igennem og en miniatureharpun (længde 29 mm) af Thule type; de to sidste genstande var af hvalrostand.

Tolkning: anlægsområde med to teltringe fra Thule kultur, fund af thule redskaber (slebne skifferspids samt perler og miniature harpun). Samt flækkekniv, flækker og trykstok sandsynligvis fra Gr. Dorset/Independence II.

Op ad stor sten på kystskrænten fandtes desuden et symbolhus

Grønnedal

Grønnedal kaldes elven efter Henning Elv mod vest, igennem Young Sund. Området ved Grønnedal er langt mindre frodigt end ved Henning Elv. Det er karakteriseret af en kystskrænt, et kort forland samt en jævnt skrånende bagland. Østsiden af elven består af en bjergskrænt og er derfor ikke beboelig. Vest for elven på selve forlandet findes enkelte strukturer. Ovenover kystskrænten mod elven findes en del anlægsspor. I den vestlige del af deltaet ca. 300 m fra Flodmundingen, gravet ind i skrænten findes to Thule vinterhuse. I alt 12 anlægs numre.

A1. GPS: N:74 14,122 W:20 18,437. (moh 10m).

Cirkel af sten, ca. 3 m i diameter.

Tolkning: teltring fra Thule kultur.

A2. GPS: N:74 14,240 W:20 18,445. (moh 10m).

Anlægsområde med samling af sten, samt sten lagt i henholdsvis et kvadrat af fire sten og i en trekant af tre sten.

Tolkning: Depot samt to ildsteder/lampestøtter. Anlægget hører sandsynligvis med til A1. Thule kultur.

A3. Yderst på kystskrænt ca. 10 m vest for A2.

Let neddybning samt samling af sten, samt sten lagt i henholdsvis et kvadrat af fire sten og i en trekant af tre sten.

Tolkning: boligtomt, palæoeskimoisk kultur.

A4. GPS: N:74 14,121 W:20 18,468. (moh 10m).

Cirkel af sten med indvendig stenrække. Ca. 3 m i diameter.

Tolkning: teltring med briks, Thule kultur.

A5. GPS: N:74 14,125 W:20 18,503.

Let neddybning, fliselagt. Cirkulær, 3 m i diameter.

Fund på overfladen i den vestlige del af anlægget af: 1 stikkelflag, 4 fragmenter af bifaciale forarbejdede, 1 mikroflække samt 1 afslag. Mcq er en lys brunlig og gullig translucent, høj kvalitet.

Tolkning: cirkulær boligstruktur, uden midtergang. Independence I.

A6. Nedenfor kystskrænt ved elvmunding på 1. strandterasse.

Cirkel af sten.

Tolkning: teltring, Thule kultur.

A7. GPS: N:74 14,121 W:20 18,508. (moh 10m).

Cirkel af sten. Ligger i samme område som A1 og A4.

Tolkning: teltring, Thule kultur.

A8. GPS: N:74 14,135 W:20 18,614. (moh 11m).

Kraftig midtergangs af kantstillede afrundede sten. Der ses en fliselægning i midtergangen samt i det vestlige rum. Det østlige rum er udskredet som følge af smeltevand.

Fund af stikkel med surringshak midt i det østlige rum. Stiklen har et slebet blad og er fremstillet af en opak gul-grå grovkornet killiaq/(mudstone!).

Tolkning: Midtergangsstruktur fra Independence I.

A9. GPS: N:74 14,162 W:20 18,832. (moh 3m).

Cirkel af sten, 3 m i diameter.

Tolkning: teltring, Thule kultur.

A10. GPS: N:74 14,164 W:20 18,852. (moh 3m).

Cirkel af sten, 3 m i diameter.

Tolkning: teltring, Thule kultur.

A11. GPS: N:74 14,317 W:20 20,633. (moh 4m).

Nedgravet rum i kystskrænt, opfyldt af flydejord og erosion. Store fliser ses i overjorden.

Tolkning: Nedgravet vinter/tørvehus, Thulekultur.

A12. GPS: N:74 14,326 W:20 20,633. (moh 4m).

Tydelig nedgravning i kystskrænt, 3 x 4 m, ca. 1 m dyb. Ud mod kysten ses nedgravet indgang hvorved basaltfliser ligger. I overjorden ses hvalknoger, bl.a. en ryghvirvel. Erik W. Born fra Grønlands Naturinstitut har udtaget prøve til DNA bestemmelse af art.

Tolkning: Nedgravet vinter/tørvehus, Thulekultur.

Basalt Ø

X1. GPS: N:74 19,122 W:20 21,916.

Fund af 10 cm lang slebet skifferøkse med let udsvajet æg på sydøst kysten af Basalt Ø.

Tolkning: Thule kultur.

A1. GPS: N:74 19,898 W:20 21,941. (moh 2m).

Cirkel af sten med indvendig stenrække, diameter 3,5 m. Rummet bag stenrækken er 2 m dybt og 1,8 m bredt. Foran strukturen fandtes to store basaltafslag.

Tolkning: Teltring med briks; Thule kultur.

A2. GPS: N:74 19,884 W:20 22,253. (moh 2m).

Samling af sten, diameter 2m. Bygget af store basaltsten.

Tolkning: depot; Thule kultur.

A3. GPS: N:74 19,879 W:20 22,277. (moh 2m).

Samling af sten, diameter 2m. Bygget af store basaltsten.

Tolkning: depot; Thule kultur.

A4. GPS: N:74 19,869 W:20 22,297.

Samling af sten, diameter 2m. Bygget af store basaltsten.

Tolkning: depot; Thule kultur.

A5. GPS: N:74 19,866 W:20 22,355.

Cirkel af sten med indvendig stenrække. Ca. 3 m i diameter.

Foran dette anlæg ned mod kysten ses mange afslag og blokstykker af lokal sort finkornet basalt.

Tolkning: Teltring med huggeplads fra bearbejdning af den lokale basalt foran indgang. Thule kultur.

Fund: Genstande fra huggepladsen er systematisk opmålt og hjemtaget.

Øvrige fund: En mikrofælke af en orange-brun mcq kvalitet blev fundet i strandkanten, uden relation til et anlæg.

Basalt Ø, 2 strand

På 2. Strand, Basalt Ø, ca. 200 m syd for den beskrevne fandtes en mindre strand hvor landgang lige akkurat var mulig.

På næs ved østlige side af stranden fandtes en cirkel af sten, diameter ca. 3 m. De lagte sten var både de lokale brune basaltsten men også sporadisk tilhuggede hovedstore blokke af den fine sorte basalt sten. Foran og rundt om teltringen fandtes flere små sporadiske huggepladser, hvor afslag og blokke af sort basalt lå.

Fund af råmaterialekilde.

Lodret op gennem undergrunden i dalen bag "2 strand", ca. 50 m fra kysten og 10 moh, fandtes søjler og klippefaste blokke af den finkornede basalt som var anvendt på huggepladserne. Neden for denne bjergfaste kilde, i et elvleje samt på stenmarken foran forekomsten lå mindre blokke i firkantet og tabular form. I strandzonen ses materialet i form af afvaskede og strandrullede stykker. I afvasket tilstand fremstår materialet bleget som lys grå. I brudt tilstand klar som et sort og opakt materiale (Se foto).

Basalt Næs

På Clavering Ø over for Basalt Ø stikker Basalt Næs ud i Young Sund med en større klippe. Bag klippen findes en stenet tombolo, hvorpå fandtes bopladsspor og teltringe samt vraket af en fangstmandsjolle.

A1. GPS: N:74 20,341 W:20 26,411. (moh 5m).

Cirkel af sten, diameter ca. 3 m.

Tolkning: teltring fra Thule kultur.

A2. GPS: N:74 20,329 W:20 26,367. (moh 5m).

Cirkel af sten, diameter ca. 3 m.

Tolkning: teltring fra Thule kultur.

Zackenberg

Vest for hytteområdet på vestsiden af udmundingen af Zackenberg elven (Knuths ekspeditionsbase) findes en serie hævende strandterrasser hvor Knuth har foretaget udgravninger og systematiske opsamlinger af palæoeskimoisk kultur (Danmarks Nationalmuseum inv.nr.: L1.6667-6705). Vi fandt flere anlæg på disse strandterrasser, hvorfra det er sandsynligt at Knuth har sit materiale.

Tyroerfjord

Der rekonstrueredes igennem Tyroerfjord ind til Revet/Tangen som er den landkontakt, der findes ved lavvande mellem Clavering Ø og det sydlige Payer Land. Fra Zackenberg og næsten ind til Rudi Bugt var kysten præget af stejle klippevægge, der faldt brat ned til havniveau. I Rudi Bugt fandtes flere bosættelsesområder omkring kysterne. Inde ved Revet/Tangen er der tidligere rekonstrueret og fundet Thule kultur, men også her kunne tilføjes flere kulturhistoriske anlæg.

Tyrolerfjord

Anlægsområde på grusflade over kystskrænt, Sydvestlige A.P. Olsen Land (nordsiden af Tyrolerfjord).

Området er det første sted man kan komme i land i Tyrolerfjord efter Zackenberg elven.

Lokaliteten rummer både levn fra palæoeskimoisk tid og fra Thule kultur. Der var dog ingen sikre palæoeskimoiske anlæg, kun lidt fund.

A1. GPS: N:74 27,054 W:21 33,475. (moh 9m).

Samling af hvide kvartssten, uden struktur, på grå/rød undergrund. Muligt ildsted ved siden af.

Tolkning: Muligt symbolhus og ildsted; Thule kultur.

A2. GPS: N:74 26,996 W:21 33,443. (moh 9m).

To aflange samlinger af sten.

Tolkning: To rævefælder; Thule kultur.

A3. GPS: N:74 26,960 W:21 33,606. (moh 9m).

Samling af sten.

Tolkning: depot; Thule kultur.

A4. GPS: N:74 26,950 W:21 33,633. (moh 9m).

Miniature bygning af et vinterhus/teltring.

Tolkning: Symbolhus; Thule kultur.

A5. Ved øvrige anlæg.

Fire sten lagt i kvadrat.

Tolkning: ildsted; Thule kultur.

A6.

En halv cirkel af lagte sten

Tolkning: ukendt / forstyrret!

A7. GPS: N:74 26,946 W:21 33,707. (moh 9m).

Sten lagt i kvadratisk form.

Tolkning: "jagtseng"; Thule kultur.

A8.

Hvide kvartssten samlet i et miniaturehus.

Tolkning: Symbolhus, Thule kultur.

A9.

Samling af sten.

Tolkning: Depot, Thule kultur.

A10.

Lagte sten.

Tolkning: muligvis jagtseng, Thule kultur.

A11.

Velbygget miniaturehus med vægge af tynde lodrette fliser samt knuste kvartssten i brikse og indre vægområder. Bygget op af stor sten.

Tolkning: Symbolhus, Thule kultur.

A12

Velbygget miniaturehus med vægge af tynde lodrette fliser samt knuste kvartssten i brikse og indre vægområder. Bygget op af stor sten.

Tolkning: Symbolhus, Thule kultur.

A13.

Samling af sten.

Tolkning: depot.

A14.

Sten lagt i række over lille lavning/smeltevandsrende.

Tolkning: kan være en lille dæmning for at holde vandet fra at løbe ned over anlæg, Thule kultur.

A15.

Samling af sten.

Tolkning: depot; Thule kultur.

A16.

Tresidet stensætning af store sten.

Tolkning: Depot; Thule kultur.

Fund: I området lå en del knogler. Desuden fandtes et bearbejdet basaltfragment, et lyst mcq fragment, et proximalt fragment af en mikroflække, samt øverst på kystskrænten ned mod vandet en stor ildskørnet skraber med udsvajet æg. Skraberens kan dateres til Gr. Dorset/Independence II.

Tyrolerfjord

Det sydvestlige næs af A. P. Olsen Land (østsiden af Tyrolerfjord) nær Bjørnnesstua

A1-A2. GPS: N:74 26,983 W:21 41,380. (moh 10m).

To samlinger af sten på erosionsskrænt.

Tolkning: Jagtseng samt depot, eller to depoter; Thule kultur.

A3. GPS: N:74 27,075 W:20 41,573

Anlægsområde. Fire samlinger af sten lagt i et kvadratisk plan. To åbne stenperiferier, en lille samling hvide kvartssten, enkelte knogler sandsynligvis fra moskus.

Tolkning: Fire udendørs anlæg; to teltringe; et symbolhus. Anlægsområde fra Thule kultur.

A4. GPS: N:74 27,089 W:21 41,759.

Tre ansamlinger af kvartssten.

Tolkning: symbolhuse; Thule kultur.

A5. ca. 20 m. øst for A4.

To samlinger af sten.

Tolkning: To ildsteder.

Bjørnrestua

Sydvest spidsen af A. P. Olsen Land (østsiden af den indre Tyrolerfjord), ved elvudløb

I bunden af elvdeltaet op til 100 m bag fangsthytteruinen fandtes 13 anlæg.

Fangsthytten har GPS: N:74 27,066 W:21 41,914.

Nogle anlæg viser tydelige forstyrrelser, der kan skyldes Giæver's "roderier" (1930).

A1.

Cirkel af sten.

Tolkning: teltring fra Thule kultur.

A2. GPS: N:74 27,061 W:21 41,862.

Cirkel af sten.

Tolkning: teltring fra Thule kultur.

A3. GPS: N:74 27,081 W:21 41,855.

Nedgravet rum med indgang, Ca. 4 m bredt.

Tolkning: Vinterhus, Thule kultur.

A4. GPS: N:74 27,085 W:21 41,851.

Nedgravet rum med indgang, Ca. 3,5 m bredt.

Tolkning: Vinterhus, Thule kultur.

A5. GPS: N:74 27,092 W:21 41,842.

Nedgravet rum med indgang, Ca. 4. m bredt.

Tolkning: Vinterhus, Thule kultur.

A6. GPS: N:74 27,095 W:21 41,836.

Nedgravet rum med indgang, Ca. 2,0 m bredt.

Tolkning: Vinterhus, Thule kultur.

A7. GPS: N:74 27,102 W:21 41,880.

Nedgravet rum med indgang, cirkulært, ca. 3,5 m bredt.

Tolkning: Vinterhus, Thule kultur.

A8.

Nedgravet rum med indgang, Ca. 2,5 m bredt.

Tolkning: Vinterhus, Thule kultur.

A9. GPS: N:74 27,123 W:21 41,864.

Tvivlsom registrering: Vinterhus eller teltring ?

Tolkning: teltring fra Thule kultur.

A10. GPS: N:74 27,123 W:21 41,864.

Nedgravet rum med indgang.

Tolkning: Vinterhus, Thule kultur.

A11 GPS:

Cirkel af sten.

Tolkning: teltring fra Thule kultur.

A12.

Cirkel af sten.

Tolkning: teltring fra Thule kultur.

A13.

Samling af sten gravet ind i skrænten til den 2 strandterrasse.

Tolkning: depot, Thule kultur.

Fund: Redskab af rensdyrgevir (håndtag af en type), gevirsproske overskåret ved boring af huller. Begge dele er fundet ca. midt i anlægsområdet på overfladen.

Kap Ehrenberg.

Indre Tyrolerfjords vestsiden på næs, overfor elvudløb (Payer Lands sydøstligste næs), på plateau over kystskrænt.

Anlæggene er tidligere registreret af Arcturus Expeditions (1999).

A1. GPS: N:74 26,623 W:21 46,765. (moh 10m).
Cirkel af sten, med stor indre jordfast sten.
Tolkning: teltring med briks, fra Thule kultur.

A2. GPS: N:74 26,613 W:21 46,700. (moh 10m).
Oval cirkel af sten med midtergang. Midtergangen ligger vinkelret på kystlinje, den er 0,7 m bred. Begge rum på hver side af midtergangen er fliselagt. Strukturen er "på vej" ud over kystskrænten.
Tolkning: Midtergangsruin med fliselagte rum, Palæoeskimoisk kultur.

A3. GPS: N:74 26,616 W:21 46,734. (moh 15m).
Samling af sten på kant af lille elv.
Depot, Thule kultur.

Moskusheimen

Andersen (1975) rapporterer om et bopladsområde 110 skridt og 8 moh. nord for fangststationen Moskusheimen. Pladsen bestod af 4 teltringe. Bopladsen tolkes som en sommerboplads fra Thule kultur.

I en kystskrænt 250 skridt nord for Moskusheimen fandt og udgravede Andersen (1975) en Thule-eskimoisk grav. Graven fandtes tilsyneladende i et sammenstyrtet vinterhus fra Thule kultur, der således sandsynligvis er et Thule-eskimoisk "dødehus".

Omkring 500 meter syd for Moskusheimen fandtes flere anlægsspor:

A1, GPS: N 74° 21.582 / W 21°52.503; ca. 5 moh
Sommerteltring ca. 535 meter fra Moskusheimen. Anlægget skrider ned ad skråningen.
Tolkning: Sommerteltring; Thule kultur.

A2-A6; bopladsområde ca. 20 m syd for A1; lille plads med flere løse strukturer fra Thule kultur

A2
Et lille symbolhus. Tidligere registreret af Arcturus Expeditions (1999)
Tolkning: symbolhus; Thule-kultur

A3
En rævefælde
Tolkning: rævefælde, Thule-kultur

A4
Et depot.

A5
En fangstmandsfælde.

A6 GPS: N 74° 21.579 / W 21°52.595
På samme knold og ca. 10 moh en spredt fliselægning omkring en lille fordybning. Anlægget er et meget vagt.
Tolkning: boliganlæg; palæoeskimoisk.

Fra samme område rapporterer Solberg (1933) om fund af stensager (palæoeskimoiske artefakter) fra en bebyggelse, det ikke senere er lykkedes at lokalisere, men som angives at ligge nær Moskusheimen. Richter (1934) og Glob (1946) gentager oplysningerne.

Recent bebyggelse: Moskusheimen blev bygget i 1948 og fremstår i dag som en yderst velholdt station, der bruges og vedligeholdes af Sirius Patruljen. I tilknytning til stationen ses fiske- og redskabsskure, rævebure og et stativ nær kysten.

Clavering Ø/Tangen

Over for Moskusheimen på Clavering Ø og nord for Tangen fandtes en lille boplads med teltringe fra Thule-kultur. Pladsen er tidligere registreret af Arcturus Expeditions 1999, men med forkert position.

Tangen

A1; N 74° 21.927 / W 21°44.569
To Thule-teltringe på fladen ca. 1 meter fra kystlinjen nord for udtørret elvleje. I elvlejet og ca. 35 meter fra teltringene er et depot gravet lidt ind i skråningen. Er tidligere beskrevet af Arcturus Expeditions (Woolmore 2001).
Fund: x1, gevirstk. Med lidt kranie på. Fundet lige bag ved ringene.
Tolkning: Lokaliteten tolkes som en sommerboplads fra Thule kultur, hvorfra rendyr er blevet fanget.